

FI Dnr 16-
17599

Finansinspektionen
Box 7821
SE-103 97 Stockholm
[Brunnsgatan 3]
Tel +46 8 408 980 00
Fax +46 8 24 13 35
finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

Nya regler om försäkringsdistribution samt vissa ändringar i fondregler

Sammanfattning

Finansinspektionen inför nya föreskrifter som ska gälla för den som driver verksamhet enligt en ny lag om försäkringsdistribution. Reglerna, som ersätter föreskrifterna och de allmänna råden om försäkringsförmedling, ställer bland annat utökade krav på vad en ansökan om tillstånd ska innehålla, vilken kunskap och kompetens en försäkringsdistributör ska ha, interna regler för verksamheten, ersättning till anställda, samt vilken information som distributören ska lämna till sina kunder. Reglerna innehåller även nya krav på försäkringsbaserade investeringsprodukter och vissa pensionsförsäkringar.

Därutöver följdändrar Finansinspektionen i föreskrifter om försäkringsrörelse, allmänna råd om styrning och kontroll i finansiella företag och föreskrifter om finansiell rådgivning till konsumenter.

De nya och ändrade föreskrifterna genomför, tillsammans med den nya lagstiftningen om försäkringsdistribution, direktivet om försäkringsdistribution (IDD).¹ Föreskrifterna och lagen träder i kraft den 1 oktober 2018.

Finansinspektionen gör även ändringarna i föreskrifter om värdepappersfonder samt i föreskrifterna om alternativa investeringsfonder som inte har samband med genomförandet av IDD.

Ändringarna innebär bland annat nya krav på vilka åtgärder en fondförvaltare ska vidta när den lämnar råd om andelar i fonder inom ramen för sin fondverksamhet och när förvaltaren tar emot medel med redovisnings-skyldighet. Det görs även en ändring i föreskrifterna om förvaltare av alternativa investeringsfonder som innebär att AIF-förvaltare som förvaltar specialfonder kvartalsvis ska rapportera innehav för varje specialfond som bolaget förvaltar till Finansinspektionen. De ändrade föreskrifterna börjar gälla den 1 oktober 2018 i fråga om 16 kap. 6 § lagen (2013:561) om alternativa investeringsfonder (LAIF), och i övrigt den 1 augusti 2018.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/97 av den 20 januari 2016 om försäkringsdistribution, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/411.

Innehåll

1	Utgångspunkter	3
1.1	Målet med regleringen	3
1.2	Nuvarande och kommande regelverk	5
1.3	Regleringsalternativ	7
1.4	Rättsliga förutsättningar	8
1.5	Ärendets beredning	9
2	Motivering och överväganden	10
2.1	Allmänna utgångspunkter	10
2.2	Tillämpningsområde och uttryck (1 kap.)	10
2.3	Ansökan om tillstånd (2 kap.)	11
2.4	Kontroll av anställda, anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare och anknutna försäkringsförmedlare (3 kap.)	14
2.5	Kunskap och kompetens (4 kap.)	19
2.6	Insikt och erfarenhet (5 kap.)	32
2.7	Skötsamhet i ekonomiska angelägenheter (6 kap.)	34
2.8	Ansvarsförsäkring (7 kap.)	36
2.9	Regler för verksamheten (8 kap.)	37
2.10	Rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys (9 kap.)	45
2.11	Klagomålshantering (10 kap.)	49
2.12	Information till kund (11 kap.)	54
2.13	Dokumentationsskyldighet (12 kap.)	60
2.14	Ytterligare krav vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter (13 kap.)	63
2.15	Ytterligare krav vid distribution av vissa pensionsförsäkringar (14 kap.)	68
2.16	Anmälningar och underrättelser till Finansinspektionen (15 kap.)	70
2.17	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	73
2.18	Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsrörelse	74
2.19	Finansinspektionens allmänna råd om styrning och kontroll av finansiella företag	76
2.20	Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om finansiell rådgivning till konsumenter	77
2.21	Rådgivning om andelar i fonder inom fondverksamhet till kunder	77
2.22	Hantering av redovisningsmedel	81
2.23	Bestämmelser om strukturerade insättningar	82
2.24	Innehavsrapportering för specialfonder	82
3	Föreskrifternas konsekvenser	83
3.1	Utgångspunkter	83
3.2	Nya regler om försäkringsdistribution	86
3.3	Ändring av försäkringsrörelseföreskrifterna	110
3.4	De ändrade reglerna på fondområdet	112

1 Utgångspunkter

1.1 Målet med regleringen

1.1.1 De nya reglerna med anledning av försäkringsdistributionsdirektivet

Europaparlamentet och rådet har antagit ett direktiv om försäkringsdistribution² (IDD eller försäkringsdistributionsdirektivet). Direktivet syftar till att ytterligare precisera och utvidga reglerna i direktivet om försäkringsförmedling³ (IMD) för att göra det möjligt att bedriva försäkringsdistribution. Detta innebär att konsumentskyddet stärks. Vidare har tillämpningsområdet utvidgats till att även omfatta försäkringsdistribution som utförs av försäkringsföretag. Direktivet syftar även till att ytterligare harmonisera nationella bestämmelser som avser försäkrings- och återförsäkringsdistribution på miniminivå.

IDD innehåller bland annat regler om kunskap och kompetens samt fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling av försäkringsdistributörer, hantering av intressekonflikter, och information till kunder avseende försäkringsprodukter och ersättningar. Vidare finns särskilda regler om försäkringsbaserade investeringsprodukter, förebyggande och hantering av intressekonflikter, ersättningar till eller från tredjepart, lämplighets- och passandebedömningar samt om rapportering till kunder.

Genom direktivet införs även krav på produktstyrning för försäkringsföretag och försäkringsförmedlare som producerar eller distribuerar försäkringsprodukter. De nya reglerna om produktstyrning innebär bland annat att det ska finnas en process för att godkänna nya försäkringsprodukter som distributören utvecklar, vilket inkluderar krav på att fastställa den marknad – målmarknad – som produkten riktar sig till. Dessa krav ska sedan följas upp kontinuerligt för att säkerställa att de kunder som erbjudits produkten är den målgrupp som avsågs när produkten togs fram.

Medlemsstaterna i EU ska senast den 1 juli 2018 anta och offentliggöra de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att genomföra försäkringsdistributionsdirektivet i nationell rätt. Dessa ska sedan träda i kraft senast den 1 oktober 2018.

Regeringen lämnade den 24 april 2018 propositionen 2017/18:216 En ny lag om försäkringsdistribution till riksdagen. Lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution antogs av riksdagen den 19 juni 2018. Lagen (nedan LFD, eller den nya lagen) genomför till stora delar IDD i svensk rätt och ersätter lagen (2005:405) om försäkringsförmedling (LFF). I LFD anges att regeringen eller

² Europaparlamentets och rådets direktiv 2016/97/EU av den 20 januari 2016 om försäkringsdistribution, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/411.

³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG av den 9 december 2002 om försäkringsförmedling.

den myndighet som regeringen bestämmer får bemyndiganden att genomföra vissa delar av försäkringsdistributionsdirektivet och lagen i föreskrifter. Finansinspektionen har fått dessa bemyndiganden genom förordningen (2018:1231) om försäkringsdistribution.

De nya föreskrifterna om försäkringsdistribution som Finansinspektionen inför är således ett led i genomförandet av IDD. Föreskrifterna är en förutsättning för att försäkringsdistributionsdirektivet fullt ut ska genomföras i svensk rätt. Målet med föreskrifterna sammanfaller således med försäkringsdistributionsdirektivets syfte.

Finansinspektionen har i tillsynen under en längre period sett brister i försäkringsförmedlingen som framför allt gäller lämplighetsbedömning av kunder, intressekonfliktshantering, provisioner och marknadsföring av andra finansiella instrument som sker i samband med försäkringsförmedlingen. Finansinspektionen bedömer att de regler som följer av LFD såväl som de nya föreskrifterna bidrar till att ställa tydligare och mer långtgående krav på bland annat dessa områden, vilket medför att såväl konsument- som kundskyddet stärks.

Föreskrifterna och ändringsföreskrifterna träder i kraft den 1 oktober 2018. Bestämmelserna i 14 kap. om ytterligare krav vid distribution av vissa pensionsförsäkringar tillämpas dock vad avser distribution av tjänstepensionsförsäkring från och med den 1 oktober 2019. Vad avser övergångsbestämmelser i övrigt hänvisas till avsnitt 2.17.

1.1.2 De ändrade reglerna på fondområdet

I lagen (2004:46) om värdepappersfonder (LVF) och i lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder (LAIF) har det införts en möjlighet för fondbolag och AIF-förvaltare att från och med den 1 januari 2018 ta emot medel med redovisningsskyldighet om bolaget avser att föra investeringssparkonto.

Genom bestämmelser som trätt i kraft den 3 januari 2018 ska fondbolag och AIF-förvaltare i stället för att tillämpa lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter (rådgivningslagen) tillämpa bestämmelser i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden (LV) när de utför rådgivning inom fondverksamheten. Detaljerade krav avseende dessa bestämmelser finns i det delegerade direktivet till Mifid 2⁴ och den delegerade förordningen till

⁴ Kommissionens delegerade direktiv (EU) 2017/593 av den 7 april 2016 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU i fråga om skydd av finansiella instrument och medel som tillhör kunder, produktstyrningskrav och regler för tillhandahållande eller mottagande av avgifter, provisioner eller andra monetära eller icke-monetära förmåner.

Mifid 2⁵. Vidare ska en AIF-förvaltare tillämpa bestämmelserna i samma lag om försäljning och rådgivning i samband med strukturerade insättningar samt reglerna om s.k. passandebedömning.⁶

Med anledning av de lagändringar som nämns ovan görs nu ändringar i Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2013:9) om värdepappersfonder (fondföreskrifterna), Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2013:10) om förvaltare av alternativa investeringsfonder (AIFM-föreskrifterna) samt Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2004:4) om finansiell rådgivning till konsumenter (rådgivningsföreskrifterna). Ändringarna innebär att det blir tydligt vilka krav som ska gälla vid mottagande av medel med redovisningsskyldighet, rådgivning inom fondverksamheten och strukturerade insättningar. Syftet är att anpassa föreskrifterna till de nya lagbestämmelserna.

Ändringarna om utökad rapporteringsskyldighet för AIF-förvaltare som förvaltar specialfonder syftar till att skapa förutsättningar för en effektiv informationsinsamling. Finansinspektionen bidrar genom att löpande ta in information om specialfondernas innehav till den databas, som ska upprättas enligt lagen (2014:484) om en databas för övervakning och tillsyn över finansmarknaderna. I databasen får uppgifter behandlas som bland annat har samlats in med stöd av LAIF. Syftet med databasen är att den ska användas i Riksbankens och Finansinspektionens tillsyns- och övervakningsverksamhet.

1.2 Nuvarande och kommande regelverk

1.2.1 De nya reglerna med anledning av försäkringsdistributionsdirektivet

Den nuvarande lagen om försäkringsförmedling grundar sig på IMD. Lagen kompletteras av Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2005:11) om försäkringsförmedling (förmedlarföreskrifterna). IMD infördes bland annat för att skapa en gemensam marknad och för att harmonisera reglerna på försäkringsförmedlingsområdet.

Som nämns ovan har riksdagen beslutat att försäkringsdistributionsdirektivet ska genomföras i Sverige genom en ny lag om försäkringsdistribution. Till detta kommer de nu beslutade föreskrifterna. Det finns även ett antal EU-rättsliga akter som har koppling till direktivet. Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2017/1469 av den 11 augusti 2017 om ett standardiserat presentationsformat för produktfaktablad för försäkringsprodukter är en av dessa. Förordningen är en teknisk standard framtagen efter ett förberedande arbete av Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten (Eiopa).

⁵ Kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/565 av den 25 april 2016 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU vad gäller organisatoriska krav och villkor för verksamheten i värdepappersföretag, och definitioner för tillämpningen av det direktivet.

⁶ En passandebedömning innebär att rådgivaren ska säkerställa att kunden har tillräcklig kunskap och erfarenhet för den investering som föreslås.

Kommissionen har även antagit två delegerade förordningar, Europa-parlamentets och rådets delegerade förordning (EU) 2017/2358 och Europaparlamentets och rådets delegerade förordning (EU) 2017/2359. Den förstnämnda reglerar produkttillsyns- och styrningskrav för försäkringsföretag och försäkringsdistributörer och den sistnämnda innehåller regler om informationskrav och uppföranderegler för distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter. Eftersom EU-förordningar blir direkt gällande i respektive medlemsstat inför Sverige inte några regler avseende dessa delar, då sådana finns i ovan nämnda förordningar.

Eiopa har även tagit fram riktlinjer (EIOPA-17/651) om försäkringsbaserade investeringsprodukter som innehåller en struktur som gör det svårt för kunden att förstå den därmed förbundna risken. Riktlinjer ska normalt sett följas som allmänna råd i Sverige, vilket innebär att de inte är direkt bindande men såväl Finansinspektionen som de berörda företagen ska vidta alla rimliga medel för att följa dem och uppnå det syfte riktlinjerna eftersträvar. Enligt artikel 24.4 i försäkringsdistributionsdirektivet får Eiopa även utforma riktlinjer för granskning och tillsyn av korsförsäljning, och ange de situationer där sådan försäljning inte är förenlig med skyldigheterna enligt artikel 17 samma direktiv. Med korsförsäljning avses här att erbjuda en försäkringsprodukt tillsammans med en annan tjänst eller produkt som en del av ett paket, eller som ett villkor för samma överenskommelse eller paket. Det är i dagsläget dock oklart om Eiopa kommer att utnyttja denna rättighet. Det kan avslutningsvis nämnas att Eiopa enligt artikel 10.7 i direktivet ska utarbeta ett utkast till tekniska standarder för tillsyn i fråga om en anpassning till basbeloppen i euro vad gäller nivå på och indexuppräknings av den ansvarsförsäkring som en försäkringsförmedlare måste ha. Dessa tekniska standarder ska läggas fram för beslut av EU-kommissionen senast den 30 juni 2018. Ett arbete med att ta fram sistnämnda tekniska standarder pågår, men har inte färdigställts innan Finansinspektionens föreskrifter om försäkringsdistribution antogs.

Sedan länge gäller även rådgivningslagen för finansiell rådgivning som en näringsidkare tillhandahåller en konsument. Lagen omfattar bland annat placering av konsumentens tillgångar i livförsäkringar med sparmoment och kompletteras av rådgivningsföreskrifterna. Sammantaget ställer dessa regler krav på kompetens, dokumentation av rådgivningen, och information till konsumenten. I propositionen föreslogs inga ändringar i rådgivningslagen förutom att det undantag som gällt för en viss typ av försäkringsförmedling i 3 a § 2 tagits bort. Någon möjlighet för Finansinspektionen att inskränka tillämpningsområdet för rådgivningsföreskrifterna utöver detta finns därmed inte, varför reglerna i den nämnda lagen och i rådgivningsföreskrifterna fortsatt kommer att överlappa varandra vid den typ av försäkringsdistribution som den nya lagen och därmed även de nu beslutade föreskrifterna omfattar. Finansinspektionens uppfattning är dock att försäkringsdistributörer som följer de nya föreskrifterna om försäkringsdistribution i allt väsentligt då samtidigt kommer att uppfylla kraven som ställs enligt rådgivningsföreskrifterna. Den faktiska bedömningen om så är fallet måste dock ligga hos den enskilda försäkringsdistributören.

De nya föreskrifterna om försäkringsdistribution kan även innehålla regler om information som i viss mån överlappar bestämmelserna i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2011:39) om information som gäller försäkring och tjänstepension (informationsföreskrifterna). Detsamma gäller reglerna om information som ska lämnas till kunden enligt Rådets förordning (EU) 1286/2014 om faktablad för paketerade och försäkringsbaserade investeringsprodukter för icke-professionella investerare och Kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/653 (Priips-förordningen), se resonemang i avsnitt 2.14. Finansinspektionen har för avsikt att se över vilka justeringar som behöver göras för att regelverken ska vara helt anpassade till varandra. På grund av den snäva tidsramen för att genomföra IDD har det dock inte funnits utrymme att göra en sådan översyn och genomföra eventuella ändringar inom detta regelprojekt utan detta kommer att hanteras separat.

1.2.2 De ändrade reglerna på fondområdet

Som nämns ovan har det gjorts ändringar i LVF och LAIF som trätt i kraft den 1 respektive den 3 januari 2018. Vissa följdändringar har även gjorts i rådgivningslagen. I samband med lagändringarna gavs bemyndiganden i syfte att möjliggöra utformning av föreskrifter avseende åtgärder ett fondbolag eller en AIF-förvaltare ska vidta för att uppfylla de nya lagkraven.

I AIFM-föreskrifterna anges i nuläget att ett fondbolag vid varje tidpunkt ska kunna visa en sammanställning av respektive specialfonds tillgångar, skulder, fondförmögenhet och fondandelsvärde. Sammanställningen ska på begäran ges in till Finansinspektionen i den form och på det sätt som anvisas på myndighetens webbplats (16 kap. 6 §).

1.3 Regleringsalternativ

1.3.1 De nya reglerna med anledning av försäkringsdistributionsdirektivet

Försäkringsdistributionsdirektivet ska införlivas i svensk rätt under 2018. Riksdagen har av den anledningen beslutat att anta LFD som i huvudsak ska träda i kraft den 1 oktober 2018. Som nämns ovan har Finansinspektionen fått bemyndiganden genom regeringens förordning (2018:1231) om försäkringsdistribution (försäkringsdistributionsförordningen) att meddela föreskrifter för genomförandet av vissa delar av IDD.

Det behövs bindande regler i form av föreskrifter från Finansinspektionen för att genomföra IDD fullt ut i svensk rätt. Ingen del av regleringen bedöms kunna införas som allmänna råd, branschöverenskommelser eller andra former av icke bindande regler. Om Finansinspektionen skulle avstå från att utnyttja bemyndigandena skulle IDD enligt Finansinspektionens bedömning inte anses fullt ut genomfört i Sverige. Några andra regleringsalternativ än föreskrifter bedöms därför inte vara lämpliga eller möjliga.

Försäkringsdistributionsdirektivet och LFD innebär så stora förändringar att Finansinspektionen bedömer att de nuvarande förmedlarföreskrifterna ska upphävas och reglerna i stället ges ut i nya föreskrifter.

1.3.2 De ändrade reglerna på fondområdet

Förändringarna i fondföreskrifterna och AIFM-föreskrifterna syftar till att anpassa föreskrifterna till de nya lagkraven. Ändringarna utgör kundskyddsregler och är enligt Finansinspektionens bedömning nödvändiga för att värna konsumentskyddet på området. Finansinspektionen bedömer att det i dessa delar krävs bindande regler och att andra regleringsalternativ inte är lämpliga.

Vad gäller de utökade rapporteringskraven för AIF-förvaltare bedömer Finansinspektionen att det krävs bindande regler för att säkerställa att AIF-förvaltaren kvartalsvis lämnar den information som myndigheten behöver för en effektiv insamling av informationen.

1.4 Rättsliga förutsättningar

1.4.1 De nya reglerna med anledning av försäkringsdistributionsdirektivet

Regeringen har genom 9 kap. 1–3 §§ försäkringsdistributionsförordningen gett Finansinspektionen bemyndiganden att meddela föreskrifter på försäkringsdistributionsområdet. De nya föreskrifterna om försäkringsdistribution och de övriga föreskriftsändringar som Finansinspektionen beslutar är baserade på dessa bemyndiganden. Vilka bemyndiganden som används redogörs närmare för i respektive avsnitt.

1.4.2 De ändrade reglerna på fondområdet

Av prop. 2017/18:148 om Kompletterande bestämmelser om EU:s förordning om penningmarknadsfonder och ett par andra värdepappersmarknadsfrågor, framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om de åtgärder som ett fondbolag eller en AIF-förvaltare ska vidta för att uppfylla de krav som följer av de nya bestämmelserna om rådgivning som infördes den 3 januari 2018. Regeringen har i 5 § 5 förordningen (2013:587) om förvaltare av alternativa investeringsfonder (AIFM-förordningen), respektive 18 § 12 förordningen (2013:588) om värdepappersfonder (värdepappersfondsförordningen) gett Finansinspektionen detta bemyndigande.

Det finns också ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer om vilka åtgärder en AIF-förvaltare ska vidta om förvaltaren tar emot medel med redovisningsskyldighet i 3 kap. 2 a § LAIF. Finansinspektionen har fått detta bemyndigande genom 5 § 2 AIFM-förordningen. Ett likalydande bemyndigande för fondbolag har tidigare införts i värdepappersfondsförordningen.

När det gäller ändringen i 16 kap. 6 § AIFM-föreskrifterna används bemyndigandet i 5 § 20 AIFM-förordningen. Ändringen av 10 kap 1 § AIFM-föreskrifterna genomförs med stöd av bemyndigandet i 5 § 1 samma förordning.

1.5 Ärendets beredning

I arbetet med de nya föreskrifterna om försäkringsdistribution har Finansinspektionen under hösten 2017 och vintern 2018 hållit två externa referensgruppsmöten. På dessa möten deltog representanter från InsureSec, Svenska Försäkringsförmedlares Förening (SFM), Svensk Försäkring, Svenska Fondhandlareföreningen, SwedSec och Fondbolagens förening. Deltagarna har fått möjlighet att lämna synpunkter på merparten av de områden som Finansinspektionen föreslogs få bemyndiganden att utfärda föreskrifter för utifrån den promemoria om försäkringsdistribution, Ds 2017:17, som föregick propositionen. Den externa referensgruppen har även fått ta del av ett samlat utkast till föreskrifter. De områden som diskuterats på mötena omfattar försäkringsbaserade investeringsprodukter, korsförsäljning, dokumentation, intressekonflikter, kunskap och kompetens, kunskapstest, skötsamhet i ekonomiska angelägenheter, incitament och produktstyrningskrav.

Vad gäller de regeländringar som görs på fondområdet bedömer Finansinspektionen att dessa är av begränsad karaktär och har därför inte tillsatt någon extern referensgrupp.

Ett förslag till föreskrifter remitterades den 4 april 2018. Ett tillägg till föreskrifterna remitterades den 17 april 2018. Tjugotre remissinstanser har lämnat synpunkter på förslaget. Arton av dessa har lämnat synpunkter i sak eller på konsekvensutredningen, varav en så långt efter det att remisstiden gått ut att det inte funnits tid att arbeta in yttrandet i promemorian. Fem av remissinstanserna har meddelat att de inte har något att anmärka på förslaget, eller har avstått från att yttra sig.

Finansinspektionen har övervägt framförda remissynpunkter och redogör för dem och Finansinspektionens överväganden under respektive avsnitt nedan. Det har även gjorts vissa redaktionella ändringar av föreskrifterna efter remitteringen.

Finansinspektionen planerar att hålla ett FI-forum där de viktigaste nyheterna och ställningstagandena som följer av föreskrifterna redovisas. Forumet planeras hållas innan reglerna träder i kraft, sannolikt i september 2018.

2 Motivering och överväganden

2.1 Allmänna utgångspunkter

LFD innehåller i vissa delar bestämmelser om försäkringsdistribution som går utöver de minimikrav som gäller enligt direktivet. Då direktivet alltså är ett minimiharmoniseringsdirektiv får medlemsstaterna välja om de vill behålla eller införa strängare regler i syfte att uppnå ett starkare kundskydd.

De bemyndiganden som Finansinspektionen fått gäller sådana ämnen och områden som regleras i försäkringsdistributionsdirektivet. Finansinspektionen har vid utarbetande av de nya föreskrifterna och ändringsföreskrifterna haft som utgångspunkt att komplettera och tydliggöra de krav som ställs i LFD.

I avsnitt 2.2–2.17 redogörs för de nya föreskrifterna om försäkringsdistribution.

I avsnitt 2.18–2.20 redogörs för de följdändringar som beslutas i andra föreskrifter med anledning av IDD och LFD.

I avsnitt 2.21–2.24 redogörs för vissa ändringar på fondområdet, vilka inte görs med anledning av IDD.

2.2 Tillämpningsområde och uttryck (1 kap.)

Finansinspektionens ställningstagande: Uttrycken ansvarsförsäkring och interna regler definieras i föreskrifterna. I övrigt används samma uttryck som i lagen om försäkringsdistribution.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Hade inga synpunkter eller avstod från att yttra sig.

Finansinspektionens skäl: De nya föreskrifterna gäller för fysiska och juridiska personer som ansöker om tillstånd att bedriva verksamhet eller bedriver verksamhet enligt LFD (1 kap. 1 §). I vilken omfattning föreskrifterna gäller för alla försäkringsdistributörer, eller bara för vissa, framgår av respektive paragraf. Precis som i LFD innefattar termerna ”försäkringsdistributör” och ”försäkringsförmedlare” även anknutna försäkringsförmedlare, anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare och sidoverksamma försäkringsförmedlare om inget annat anges. Försäkringsföretag som bedriver försäkringsdistribution är inte tillståndspliktiga enligt LFD, men ska följa föreskrifterna i tillämpliga delar.

I föreskrifterna används samma uttryck som i LFD. I 1 kap. 2 § andra stycket föreskrifterna anges de uttryck som inte har någon motsvarighet i den nya lagen. Definitionen av ansvarsförsäkring överförs i sak oförändrad från förmedlarföreskrifterna. Vidare införs och definieras uttrycket interna regler.

Begreppet interna regler förekommer i många av Finansinspektionens föreskrifter, och interna regler är av stor vikt för att ett företag ska kunna driva en verksamhet som följer gällande regelverk. De interna reglernas syfte är att redogöra för hur olika delar och moment i verksamheten ska utföras eller bedrivas i företaget och av eventuella anställda på ett sätt som följer såväl regelverken på området som företagets interna processer. Ett annat viktigt syfte är att visa för Finansinspektionen att företaget vet hur det ska bedriva sin verksamhet enligt gällande rätt i samband med exempelvis Finansinspektionens tillsyn av företaget.

Finansinspektionen definierar därför samlingsbegreppet ”interna regler” i de nya föreskrifterna om försäkringsdistribution. Interna regler definieras som policy- och styrdokument, riktlinjer, instruktioner eller andra skriftliga dokument genom vilka ett företag styr sin verksamhet. Exempel på interna regler kan vara policyer, instruktioner och anvisningar.

Många företag har egna system med styrdokument på olika nivåer och egna interna namn för dokumenten, som ofta gäller inom hela koncernen som företaget ingår i. Det finns också olika uppfattningar hos olika företag om vad dessa dokument bör kallas, vilket Finansinspektionen inte har några synpunkter på. Avsikten med det allmänt hållna begreppet interna regler är att göra det möjligt för ett företag att ha ett internt system med styrdokument på olika nivåer där de styrdokument som styrelsen eller, i företag som inte har en styrelse, motsvarande associationsrättsliga ledningsorgan eller ledningsnivå har fastställt, anger de viktigaste och mest grundläggande principerna och sätter ramarna för företagets verksamhet. Eftersom de interna reglerna ska kunna reglera företagets verksamhet på såväl övergripande policynivå som i den dagliga affärsverksamheten kan det behövas flera nivåer av interna regler inom samma område. De interna reglerna kan också beslutas på olika nivåer inom företaget, exempelvis styrelse eller motsvarande, verkställande direktör, och affärsområdeschef. Företaget bestämmer självt vilka beslutsnivåer det ska använda, så länge de övergripande interna reglerna inom respektive område beslutas av styrelse eller motsvarande (se även avsnitt 2.9).

2.3 Ansökan om tillstånd (2 kap.)

Finansinspektionens ställningstagande: Det införs nya bestämmelser om vilka uppgifter en fysisk eller juridisk person ska lämna i en ansökan om tillstånd att bedriva försäkringsdistribution.

Remisspromemorian: Förslaget saknade krav på att en juridisk person som ansöker om tillstånd ska ange vilken ledningsperson som har den insikt och erfarenhet som krävs.

Remissinstanserna: *Sparbankernas Riksförbund* noterar att anknutna försäkringsförmedlare som avser att distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter som en effekt av LFD kommer att behöva söka tillstånd

för den delen av verksamheten. Då denna tillkommande tillståndsplikt berör aktörer som redan har andra verksamhetstillstånd och därmed redan är underkastade myndighetens tillsyn, såsom sparbankerna, synes omfattningen av uppgifter som ska lämnas i en ansökan om tillstånd enligt förbundet onödigt omfattande och betungande. Förbundet anser därför att Finansinspektionen bör överväga ett förenklat ansökningsförfarande för företag som redan bedriver det aktuella slaget av försäkringsdistribution och redan står under myndighetens tillsyn.

Finansinspektionens skäl: En fysisk person eller en juridisk person som inte är ett försäkringsföretag som ska bedriva försäkringsdistribution måste söka tillstånd hos Finansinspektionen enligt 2 kap. 1 § LFD. I försäkringsdistributionsförordningen finns regler om bland annat ansökan om tillstånd hos Finansinspektionen i 2 kap. I 9 kap. 1 § 1 samma förordning ges Finansinspektionen bemyndigande att meddela föreskrifter om vilka uppgifter, utöver vad som framgår av förordningen, en ansökan eller anmälan enligt lagen om försäkringsdistribution ska innehålla samt vilka uppgifter som samtidigt ska lämnas till Finansinspektionen. Finansinspektionen inför därför regler om vad en ansökan om tillstånd att bedriva försäkringsdistribution ska innehålla för sökanden som är såväl fysiska som juridiska personer. Bestämmelserna bidrar till att genomföra artikel 3 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Av 2 kap. 7 § första stycket 4, 6 och 7 samt 8 § första stycket 3–5 LFD framgår att vissa nya förutsättningar ska vara uppfyllda för att en sökande ska kunna få tillstånd att bedriva försäkringsdistribution. Dessa är att sökanden även i övrigt är lämplig att utöva verksamheten eller ingå i ledningen för en juridisk person, att fysiska personer samt anställda som direkt deltar i distributionen uppfyller krav på fortlöpande fortbildning och vidareutveckling, samt att sökanden inte har eller kan väntas komma att få sådana nära förbindelser med någon annan som hindrar en effektiv tillsyn. *Sparbankernas Riksförbund* har efterfrågat ett förenklat ansökningsförfarande för anknutna försäkringsförmedlare som är företag som redan står under myndighetens tillsyn, såsom sparbanker, banker och värdepappersföretag, och som nu kommer att behöva söka tillstånd om de bedriver försäkringsdistribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter eller vissa pensionsförsäkringar. Den huvudsakliga motiveringen till förslaget är att Finansinspektionen har god kunskap om dessa företag.

Finansinspektionens bedömning är dock att det saknas tillräckliga skäl för att införa undantag för vad en ansökan ska innehålla på det sätt som förbundet anser. Finansinspektionens kunskap och kännedom om företag under tillsyn varierar, och behöver inte nödvändigtvis omfatta försäkringsdistributionsdelen hos exempelvis en bank som också är anknuten försäkringsförmedlare. Informationen kan också vara mer eller mindre aktuell och därmed behöva uppdateras. Det kan även noteras att det inte finns något motsvarande undantag i de nuvarande förmedlarföreskrifterna när det gäller vilken information ett företag som redan står under Finansinspektionens tillsyn för annan finansiell verksamhet, ska lämna i en ansökan om tillstånd att utöva försäkringsförmedling. Finansinspektionens bedömning är därför att reglerna om vad en

ansökan ska innehålla inte ska innehålla något undantag för företag som redan står under Finansinspektionens tillsyn för annan finansiell verksamhet.

I syfte att på ett ändamålsenligt och sammanhållet sätt få in uppgifter om fysiska personers kompetens, respektive ledningspersoners i juridiska personer erfarenhet, skötsamhet i ekonomiska angelägenheter samt lämplighet i övrigt finns två bilagor till föreskrifterna – bilaga 1 för ledningsprövning av fysiska personer och bilaga 2 för ledningsprövning av ledningspersoner i juridiska personer. Bilagorna ska användas av företag som ansöker om eller har tillstånd enligt 2 kap. 1 § LFD att bedriva försäkringsdistribution. Bilagorna är utformade efter samma modell som till exempel motsvarande bilagor för försäkringsföretag och de uppgifter som efterfrågas är av samma typ som Finansinspektionen begär in från alla tillståndspliktiga aktörer.⁷ Försäkringsföretag behöver dock även fortsättningsvis bara lämna motsvarande bilaga i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2015:8) om försäkringsrörelse (försäkringsrörelseföreskrifterna), se mer under avsnitt 2.18. Juridiska personer som ansöker om tillstånd behöver även inkomma med uppgifter som anger vilken ledningsperson som sökanden anser har den insikt och erfarenhet som krävs enligt 5 kap. 4–6 §§.

Finansinspektionen meddelar inte några specifika regler om vad rekvisitet i övrigt lämplig att utöva verksamhet med försäkringsdistribution eller i övrigt lämplig att ingå i ledningen för en juridisk person som driver verksamhet med försäkringsdistribution är, eller vad det inte är. Regeringen för ett resonemang om begreppet ”i övrigt lämplig” i propositionen, och nämner där olika omständigheter som huvudsakligen rör åsidosättande av skyldigheter i verksamhet med försäkringsdistribution (s. 203 f.). Det anges vidare att syftet med en lämplighetsprövning är att utesluta mindre seriösa försäkringsförmedlare från att bedriva försäkringsdistribution. I bilagorna till de nya föreskrifterna ställs därför ett antal frågor som syftar till att göra det möjligt för Finansinspektionen att bedöma lämpligheten utifrån det syfte och de exempel som redogörs för i propositionen. Om en sökande uppfyller kraven på att vara i övrigt lämplig för verksamhet med försäkringsdistribution blir därmed föremål för en helhetsbedömning utifrån vad som exempelvis framkommer av svaren i respektive bilaga, registerslagningar, och Finansinspektionens kännedom i övrigt om sökanden.

Av art. 3.6 försäkringsdistributionsdirektivet följer att ett villkor för registrering, vilket i detta sammanhang ska läsas som ett villkor för tillstånd, är att sökanden lämnar uppgifter om identiteten avseende sådana aktieägare eller delägare, oavsett om de är fysiska eller juridiska personer, som har ett innehav i förmedlingsföretaget som överstiger tio procent och om hur stora dessa innehav är. Finansinspektionen inför därför en sådan regel för juridiska personer (2 kap. 4 § 1).

⁷ Se motsvarande bilagor i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsrörelse.

2.4 Kontroll av anställda, anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare och anknutna försäkringsförmedlare (3 kap.)

Finansinspektionens ställningstagande: En försäkringsdistributör ska när den kontrollerar en anställd och fysiska personer som vill bli anknutna försäkringsförmedlare eller anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare, se till att dessa uppfyller kraven på kunskap och kompetens samt skötsamhet i ekonomiska angelägenheter. Distributören ska även kontrollera att dessa personer inte är underåriga, i konkurs, har näringsförbud eller förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken. För anknutna försäkringsförmedlare gäller kraven på kontroll av anställda endast sådana anknutna försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution som kräver tillstånd enligt LFD.

För fysiska personer som vill bli anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare och anknutna försäkringsförmedlare ska distributören också kontrollera att dessa uppfyller kraven på fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling, och inte har eller kan förväntas få sådana nära förbindelser med någon annan som hindrar en effektiv tillsyn över den fysiska personen.

En försäkringsdistributör ska vidare, när den kontrollerar en juridisk person som vill bli en anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare eller en anknuten försäkringsförmedlare, se till att den juridiska personen inte är i konkurs eller likvidation och att den inte har eller kan förväntas få sådana nära förbindelser med någon annan som hindrar en effektiv tillsyn över den juridiska personen. För anställda i en juridisk person som vill bli en anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare eller en anknuten försäkringsförmedlare ska distributören även kontrollera kraven på kunskap och kompetens, fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling, skötsamhet i ekonomiska angelägenheter och att de anställda inte är underåriga, i konkurs, har näringsförbud eller förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken. Distributören ska även kontrollera att ledningen för en sådan juridisk person uppfyller kraven på insikt och erfarenhet, och skötsamhet i ekonomiska angelägenheter.

Kontrollerna ska dokumenteras och lagras på ett säkert och varaktigt sätt i minst tre år.

Remisspromemorian: Förslaget saknade ett undantag för anknutna försäkringsförmedlare som inte har tillstånd att bedriva försäkringsdistribution att kontrollera sina anställda. Förslaget saknade även en tidsgräns för lagring av dokumentation i 3 kap. 5 §. En språklig justering har skett på så sätt att ordet ”arkivering” bytts ut mot ”lagring”.

Remissinstanserna: *Svensk Försäkring* anför att det behöver framgå av 3 kap. 2 § när kontroll av försäkringsföretagens anställda ska ske, och att föreningen utgår från att den ska ske i samband med nyanställning. Finansinspektionens förslag att en behörig företrädare ska visa, och inte längre även kan intyga, att de anställda som ska distribuera försäkringar uppfyller kraven medför att

enskilda individer som är anställda av en försäkringsförmedlare som är anknuten till ett försäkringsföretag kommer att kontrolleras på det sätt som föreslås i två led, först av sin arbetsgivare enligt 3 kap. 2 § och därefter av försäkringsföretaget enligt 3 kap. 3 § andra stycket. Kravet på att visa, istället för att också kunna intyga, att de olika kraven i kapitlet uppfylls medför en avsevärt utökad börda och kostnadsökning samt tidsfördröjning. Kraven innebär även ingrepp i en stor grupp fysiska personers integritet. Bestämmelser som innebär ett ingrepp i enskildas rätt till skydd för sina personuppgifter måste utformas i enlighet med proportionalitetsprincipen och dataskyddsförordningen.⁸ Föreningens uppfattning är att föreskrifterna inte är förenliga med dessa krav. Föreningen anser att det måste räcka med intygande, då ett felaktigt intygande sannolikt utgör en osann försäkran enligt 15 kap. 10 § brottsbalken.

Svensk Försäkring ifrågasätter även Finansinspektionens uttalande om att försäkringsdistributörer ”löpande” ska följa upp att villkoren i 3 kap. 2 § uppfylls, då det av LFD endast följer att försäkringsföretag ska kontrollera att anställda uppfyller de krav som ställs.

Svensk Försäkring anmärker på att remisspromemorian inte innehåller någon analys av om bestämmelsen om dokumentation och arkivering i 3 kap. 5 § är förenlig med dataskyddsförordningen. Enligt föreningens bedömning strider det mot de grundläggande principerna om uppgifts- och lagringsminimering i dataskyddsförordningen att behålla samt arkivera handlingar som visar att kraven i 3 kap. 2–4 §§ är uppfyllda. Föreningen anser att en lämpligare ordning är att kontrollen noteras, vilket också bör framgå av bestämmelsen. *FTF – facket för försäkring och finans* anför att formuleringen av 3 kap. 5 § ska ändras så att det tydligare framgår att registerutdraget från belastningsregistret inte bör sparas av den som utför kontrollen, utan att endast anteckning om att kontroll skett ska arkiveras.

Finansinspektionens skäl: Av 2 kap. 4 § andra stycket och 2 kap. 5 § LFD framgår att ett försäkringsföretag eller en försäkringsförmedlare, eller en sammanslutning av dessa, ska kontrollera anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare och anknutna försäkringsförmedlare innan dessa får anmälas till Bolagsverket. Av 2 kap. 8 § andra stycket LFD framgår att en juridisk person som söker tillstånd att bedriva försäkringsdistribution ska kontrollera anställda som direkt deltar i distributionen av försäkringar. I 9 kap. 1 § 2 och 8 försäkringsdistributionsförordningen ges bemyndigande till Finansinspektionen att meddela föreskrifter om vad som ska iakttas vid den kontrollen. I förmedlarföreskrifterna finns regler om denna kontroll i 10 och 11 kap. Dessa har överförts i sak till de nya föreskrifterna. Därtill införs ett antal nya och ändrade krav som redogörs för nedan. Bestämmelserna bidrar till att genomföra art. 3.1 i försäkringsdistributionsdirektivet.

⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/45/EG (allmän dataskyddsförordning).

2.4.1 Kontroll av anställda och fysiska personer som vill bli anknutna sidoverksamma förmedlare eller anknutna försäkringsförmedlare

När det gäller vad som ska kontrolleras i fråga om anställda och fysiska personer som vill bli anknutna sidoverksamma förmedlare eller anknutna förmedlare skiljer sig inte de nya reglerna i sak nämnvärt mot vad som gäller i dag. En försäkringsdistributör ska därmed även fortsättningsvis kontrollera belastningsregisterutdrag, skötsamhet i ekonomiska angelägenheter, kunskap och kompetens, och att den fysiska personen eller anställda inte är underårig, försatt i konkurs eller har näringsförbud eller förvaltare. Eftersom LFD även ställer krav på fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling, samt att det inte får finnas eller kan väntas uppkomma nära förbindelser som skapar svåröverskådliga företagsgrupper som kan hindra en effektiv tillsyn, inför Finansinspektionen en bestämmelse om att också detta är något som ska kontrolleras.

Svensk Försäkring har anfört att det inte framgår av 2 kap. 9 § LFD när kontrollen av ett försäkringsföretags anställda ska ske, och att det behöver förtydligas i 3 kap. 2 § att det är i samband med nyanställning detta ska ske. Finansinspektionen delar föreningens uppfattning såtillvida att en kontroll av anställda som direkt ska delta i distributionen av försäkringar inledningsvis bör göras i samband med nyanställning. Det kan dock vid en sådan kontroll visa sig att den person som ska anställas saknar såväl lämplig kunskap som kompetens. Detta utgör i sig inget hinder för att anställa personen, men försäkringsdistributören måste då följa upp och kontrollera att den anställda personen också uppnår lämplig nivå på kunskap och kompetens på det sätt som LFD och föreskrifterna kräver innan den anställda personen får börja arbeta med försäkringsdistribution utan övervakning. Det skulle därför vara missvisande att föreskriva att kontroll bara ska ske i samband med nyanställning. *Svensk Försäkring* har också vänt sig mot att Finansinspektionen i remisspromemorian anfört att det även är försäkringsdistributörens ansvar att löpande följa upp att villkoren ovan uppfylls. Detta eftersom de villkor som ska kontrolleras också är förutsättningar för att en registrering eller ett tillstånd ska vidmakthållas. Finansinspektionens avsikt med det anförda är att påminna om att en försäkringsdistributör vid var tid ansvarar för att kraven för att upprätthålla sitt tillstånd eller registrering uppfylls. Detta innebär att försäkringsdistributörernas anställda vid var tid uppfyller kraven i 2 kap. 7 § 1–4 LFD. Det torde därmed ligga i varje försäkringsdistributörs intresse att i någon mån och med viss frekvens säkerställa att så fortsatt är fallet, även efter tillstånd eller registrering. Någon skyldighet att göra sådana kontroller följer dock inte av 3 kap. föreskrifterna.

När det gäller bestämmelsen om att den som ska kontrolleras ska visa att kraven på fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling är uppfyllda kan nämnas att den inte är tillämplig för anställda, då det är företaget som anställer någon som direkt ska delta i distributionen av försäkringar som ansvarar både för att det finns interna regler och en plan för hur detta ska uppnås för den

anställde. Ett sådant ansvar har däremot inte ett företag som vill knyta till sig en försäkringsförmedlare eller en sidoverksam försäkringsförmedlare, varför en sådan förmedlare ska vara skyldig att visa hur de avser att uppfylla kravet på fortlöpande fortbildning och vidareutveckling.

Som Svensk Försäkring mycket riktigt iakttagit innebär det remitterade förslaget till 3 kap. 2 § jämfört med 3 kap. 3 § andra stycket att anställda till anknutna försäkringsförmedlare först ska kontrolleras av sin arbetsgivare, och därefter även av försäkringsföretaget till vilken den juridiska person de anställda tillhör vill bli anknuten försäkringsförmedlare. Finansinspektionen inför därför ett undantag i 3 kap. 2 § som medför att anknutna försäkringsförmedlare som inte har tillstånd att bedriva försäkringsförmedling enligt 2 kap. 1 § LFD inte ska kontrollera sina anställda.⁹ Den skyldigheten kommer således endast gälla för försäkringsföretaget i enlighet med 2 kap. 4 § LFD.

I förmedlarföreskrifterna kan kontrollen gå till på två sätt. Antingen lämnar den som kontrolleras en skriftlig försäkras eller så kan denne lägga fram bevis om att villkoren är uppfyllda. De nya föreskrifterna om försäkringsdistribution innebär att möjligheten att enbart lämna en skriftlig försäkras tas bort. Skälen till det är att det inte kan anses vara en tillräcklig ordning att kontrollera om villkoren för registrering eller tillstånd är uppfyllda enbart genom att begära ett intyg från den som ska kontrolleras. Vad Svensk Försäkring har anfört i dessa delar medför ingen annan bedömning. Finansinspektionen anser inte att det kan tillmätas någon betydelse att ett falskt intyg kan innefatta en brottslig handling. LFD kräver att en kontroll utförs som visar att tillämpliga krav är uppfyllda. En kontroll förutsätter att faktiska omständigheter så långt möjligt utreds och verifieras mot exempelvis utdrag från register, testresultat vad avser kunskap, meritförteckningar, och intyg från tidigare arbets-/uppdragsgivare. I undantagsfall kan dock ett intyg från den som ska kontrolleras också vara tillräckligt, vad gäller företeelser som inte går att verifiera av någon annan än den som kontrolleras. Det sistnämnda kan till exempel bli aktuellt vid kontroll av kravet på anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare och anknutna försäkringsförmedlare att inte ha eller förväntas få nära förbindelser med någon annan som hindrar en effektiv tillsyn av förmedlaren.

Uttrycket ”lägger fram bevis” som används i förmedlarföreskrifterna ändras, och uttrycks nu i stället som att den som ska kontrolleras ska visa att kraven är uppfyllda. Någon skillnad i sak mellan de två uttrycken är dock inte tänkt.

Finansinspektionens bedömning är att de utökade bördor som reglerna medför för försäkringsdistributörer som tidigare godtagit intyg, och som Svensk Försäkring hänvisar till, uppvägs av det utökade kundskydd som de strängare reglerna kan förväntas medföra.

⁹ Motsatsvis föreligger alltså kontrollskyldighet för anknutna försäkringsförmedlare som behöver tillstånd för att bedriva försäkringsdistribution avseende sådana försäkringar som avses i 6 och 7 kap. LFD.

Svensk Försäkring har även invänt att de föreslagna reglerna inte är förenliga med proportionalitetsprincipen och dataskyddsförordningen. Finansinspektionen delar inte den uppfattningen. Dataskyddsförordningen reglerar inte myndigheters rätt att föreskriva om lagring av personuppgifter. I första hand har Finansinspektionen därför att ta hänsyn till de bemyndiganden som meddelats om dokumentation. Om de föreskrifter som tas fram innefattar lagring och behandling av personuppgifter bör dock hänsyn tas till de principer som framgår av dataskyddsförordningen. Detta har Finansinspektionen gjort, både när det gäller de regler som kräver behandling av personuppgifter i detta kapitel och i andra kapitel i föreskrifterna. Finansinspektionen bedömer att i samtliga fall som lagring och behandling av personuppgifter krävs av försäkringsdistributörer i de nya föreskrifterna är det nödvändigt antingen med hänsyn till Finansinspektionens behov av att kunna utöva tillsyn av hur försäkringsdistributörer i olika aspekter uppfyller regelverken, alternativt för att konsumentskyddet ska kunna upprätthållas. Finansinspektionen har här tagit fasta på principerna i artikel 5.1 c) dataskyddsförordningen om att uppgifterna ska vara relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas, och e) om att uppgifterna inte ska lagras längre än vad som är nödvändigt för ändamålet för vilka de behandlas. Det kan slutligen noteras att för den personuppgiftsansvarige försäkringsdistributören medför föreskrifternas krav inte något problem i förhållande till dataskyddsförordningen. Detta eftersom det framgår av art. 6.1 c) i förordningen att en behandling av personuppgifter är laglig när den är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige. I detta fall framgår förpliktelsen av såväl lag som föreskrifter.

2.4.2 Vad som ska iakttas vid kontroll av juridiska personer som vill bli anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare eller anknutna försäkringsförmedlare

För juridiska personer som vill bli anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare eller anknutna försäkringsförmedlare och deras ledning och anställda införs i stort samma regler som för anställda och fysiska personer, med tillägg för regler som träffar den juridiska personens rättsliga handlingsförmåga. Kontroll ska göras av att den juridiska personen inte är försatt i konkurs eller likvidation. Den som ska ingå i den juridiska personens ledning eller vara ersättare för en sådan person, måste ha insikt och erfarenhet för att kunna delta i ledningen. Det införs även ett krav på kontroll av att den juridiska personen inte har ett för nära samband med någon annan på så sätt att det förhindrar en effektiv tillsyn.

2.4.3 Dokumentation och lagring av kontrollen

Reglerna om dokumentation och arkivering av kontroller överförs i det närmaste oförändrade från förmedlarföreskrifterna. Ordet ”arkivering” ersätts dock av ”lagring” för att erinra om dataskyddsförordningen och de regler om behandling och lagring av personuppgifter som där meddelas. Dokumentation av insamlade uppgifter ska ske på ett sådant sätt att det i efterhand går att

rekonstruera lämpligheten för det fall att Finansinspektionen begär att bolaget ska styrka detta. När det gäller *FTF:s* synpunkt kring lagring av uppgifter om belastningsregisterutdrag, vill Finansinspektionen klargöra att ingen ändring av den ordning som gäller enligt förmedlarföreskrifterna är tänkt. Det betyder att uppgift om kontroll av belastningsregister, precis som tidigare, endast ska noteras. Detta följer av 3 kap. 3–5 §§ försäkringsdistributionsförordningen. För att tydliggöra detta inför Finansinspektionen en hänvisning till de bestämmelserna i 3 kap. 5 § föreskrifterna. *Svensk Försäkring* har anfört att bestämmelsen strider mot grundläggande principer i dataskyddsförordningen, och att det är lämpligare att det i stället införs ett krav på att kontrollen ska noteras. När det gäller föreskrifternas förenlighet med dataskyddsförordningen hänvisas till vad som sägs ovan i avsnitt 2.4.1. Bland annat i ljuset av dataskyddsförordningen, begränsar dock Finansinspektionen den tid som uppgifterna ska lagras till tre år. En sådan tid bedöms rimlig utifrån att dokumentationskravet huvudsakligen motiveras av Finansinspektionens möjlighet att utöva tillsyn.

2.5 Kunskap och kompetens (4 kap.)

Finansinspektionens ställningstagande: En försäkringsdistributör som är en fysisk person, och anställda som direkt deltar i distributionen av försäkringar hos en försäkringsdistributör som är en juridisk person, ska ha lämplig och tillräcklig kunskap och kompetens utifrån bland annat den verksamhet och de produkter som försäkringsdistributionen består i. Kunskaperna ska verifieras genom ett godkänt kunskapstest. Därefter ska uppföljande kunskapstest genomföras minst en gång per år. Kompetensen ska verifieras genom tidigare relevant arbete, eller genom praktik under övervakning hos försäkringsdistributören. Distributören ska tillhandahålla fortbildning och yrkesutveckling om minst 15 timmar per år och person. Fortbildningen och yrkesutvecklingen ska genomföras så att försäkringsdistributörer som är fysiska personer, och anställda som direkt deltar i distributionen av försäkringar hos en försäkringsdistributör som är en juridisk person, fortsatt har tillräcklig kunskap och kompetens för att bedriva försäkringsdistribution.

Remisspromemorian: Vissa språkliga justeringar har gjorts när det gäller vilka anställda som omfattas av kravet på kunskap och kompetens i 4 kap. 2 §. Likaså har språkliga justeringar gjorts i 4 kap. 3–6 §§, där ”har kunskap om” och ”åtminstone har kunskap om” ändrats till ”har relevant kunskap om”. I 4 kap. 4–6 §§ har en punkt om ”finansiell kompetens” tagits bort. I 4 kap. 8 § fanns krav på oberoende granskning av kunskapstest, om inte testet tillhandahölls av en fristående aktör. Dessa krav har tagits bort, och i stället införs krav som motsvarar de som finns i förmedlarföreskrifterna.

Remissinstanserna: *Svenskt Näringsliv* och *Svensk Försäkring* anser att de föreslagna kraven på kunskap och kompetens är alltför höga och långtgående. Föreningarna anför att regeringen uttalat i propositionen vilka olika ämnesområden förmedlare behöver kunskap om samt i viss utsträckning vilken nivå sådan kunskap bör ligga på, samt att bedömningen av kunskap och kompetens

hos anställda ska baseras på minst 15 timmars fortbildning och yrkesutveckling per år. Föreningarna anser att de krav som Finansinspektionen föreslagit – 15 timmars fortbildning och yrkesutveckling per år, praktisk erfarenhet och återkommande kunskapstest tillhandahållna av en person som är fristående från distributören alternativt godkända av en oberoende granskare – dubblar kraven på ett sätt som går utöver lagstiftarens intention och vare sig är nödvändigt eller proportionellt. Föreningarnas uppfattning är vidare att Finansinspektionens förslag riskerar att snedvrider konkurrensen med övriga nordiska länder, då inget annat land i Norden infört krav på praktisk erfarenhet utan i stället infört krav på att man antingen utför kunskapstest eller genomför ett visst antal timmars utbildning.

Svensk Försäkring anser att Finansinspektionens förslag om att även anställda som är ansvariga för distributionen av försäkringar ska omfattas av kraven på kunskap och kompetens går utöver bemyndigandet att föreskriva om vilken kunskap och kompetens etc. som krävs. Föreningen anser därför att räckvidden av 4 kap. måste avgränsas till anställda som direkt deltar i distribution av försäkringar. *Svenska försäkringsförmedlares förening (SFM)* och *Max Matthiessen* efterfrågar ett förtydligande avseende vilka personer som avses med de som ”direkt deltar i eller ansvarar för” ”distribution”.

Svensk Försäkring anser att skrivningen om att personer som omfattas av kunskapskraven i 4 kap. 4–6 §§ ”åtminstone har kunskap om” avviker från bilaga 1 till IDD:s skrivning som enbart kräver ”nödvändig minimikunskap” om områdena. Föreningen anser att Finansinspektionens förslag innebär att det alltid krävs kunskap, medan direktivets krav på nödvändig minimikunskap innebär att det tillåts göras en bedömning av om det i visst specifikt avseende är nödvändigt med kunskap. Vidare anser föreningen att det bör införas anpassade kunskaps- och kompetenskrav för sådana försäkringsförmedlare som förmedlar försäkring vid sidan av sin huvudsakliga verksamhet som komplettering till en vara eller en tjänst, och att dessa även fortsättningsvis ska kunna distribuera försäkringar utan krav på praktisk erfarenhet, årliga kunskapstest och fortbildning och yrkesutveckling.

SFM och Max Matthiessen har synpunkter på formuleringen av vissa av de kunskapsområden som räknas upp i 4 kap. 4–6 §§. Föreningen vill bland annat att det klargörs vilken slags ”finansiell kompetens” som gäller för distribution av skadeförsäkring, och att begreppet ”nettopremier” förklaras. Svensk Försäkring efterfrågar förtydligande av begreppen ”affärsetiska normer” och ”kunskap om finansiell kompetens”.

Svensk Försäkring ifrågasätter om praktisk erfarenhet är något som krävs enligt IDD, och anser att Finansinspektionens förslag i denna del utgör ”goldplating” på föreskriftsnivå då inte heller lagstiftaren enligt föreningen synes vara av uppfattningen att praktisk erfarenhet behövs. Det föreslagna kravet på praktisk erfarenhet ställer krav på införande av helt nya arbetssätt med dubbelarbete och omfattande merkostnader till följd, som ytterst kommer att drabba försäkringsföretagens kunder. Föreningen anser att de skäl som Finansinspektionen anfört

för att föreslå krav på praktisk erfarenhet inte motiverar sådana krav för anställda på försäkringsföretag. Svensk Försäkring anser inte heller att det ska ställas krav på praktisk erfarenhet för sådana försäkringsförmedlare som förmedlar försäkring vid sidan av sin huvudsakliga verksamhet som komplettering till en vara eller tjänst, särskilt vad gäller skadeförsäkring.

Vad gäller längden på praktisk erfarenhet anför SFM och Max Matthiessen att praxis på förmedlarmarknaden är två års praktisk erfarenhet i enlighet med Finansinspektionens allmänna råd på området. Att i föreskriftstext i stället ange den alltför korta tiden sex månader riskerar att försämra konsumentskyddet om det blir ny standard. Föreningen anför att ett skäl till kortare tid än två år kan vara att söka harmonisering med värdepappersmarknaden, men att det är stor skillnad mellan värdepappersrörelse och försäkringsdistribution när det gäller komplexitet på produkter, juridik, skydd för anhöriga m.m. SFM och Max Matthiessen menar att mindre än två år kan vara tillräckligt om det rör sig om annat än livförsäkring, viktig konsumentskadeförsäkring samt skadeförsäkring för företag, till exempel vissa sakförsäkringar såsom produktförsäkring och bilförsäkring i de fall det är enkla standardiserade produkter.

SwedSec Licensiering AB önskar ett klagande av om en anställd som direkt deltar i distributionen av försäkringar får arbeta under övervakning innan den anställde genomfört ett godkänt kunskapstest, då motsatsen anfördes av Finansinspektionen i samband med framtagandet av motsvarande regler på värdepappersområdet.¹⁰ Även *Finansförbundet* önskar ett tydliggörande kring detta.

Svenska Fondhandlareföreningen och *Svenska Bankföreningen* anser att kravet på sex månaders praktisk erfarenhet även ska kunna omfatta erfarenhet av investeringsrådgivning och informationsgivning enligt Mifid 2, då det inte vore proportionerligt att kräva sex plus sex månaders praktisk erfarenhet för att kunna ge råd för investeringar både med och utan försäkringsskal.

Svensk Försäkring anför att krav på årliga kunskapstest inte ställs i IDD och inte heller har införts i LFD. Föreningen anser inte att det är motiverat att införa något krav på årliga kunskapstest för anställda på försäkringsföretag.

SwedSec Licensiering AB, Svenska Fondhandlareföreningen, Svenska Bankföreningen och Svensk Försäkring anför att det kommer att uppkomma betydande svårigheter att hitta fristående aktörer eller oberoende granskare för att testa kunskaper om interna förhållanden (interna riktlinjer, rutiner och system). Svenska Fondhandlareföreningen och Svenska Bankföreningen anser därför att det är av stor vikt att interna riktlinjer och rutiner kan granskas av den oberoende compliancefunktionen, vilket enligt föreningarna också skulle säkerställa en högre kvalitetsnivå på granskningen av interna riktlinjer och rutiner än om den görs av en från institutet extern granskare. Föreningarna understryker också vikten av att föreskrifterna är teknikneutrala, och att

¹⁰ Finansinspektionens beslutspromemoria i FI Dnr 15-1725 s. 27.

utbildning och tester i form av e-learning måste godtas. Svensk Försäkring hänvisar även till att regeringen i propositionen uttalat sig om förslag från InsureSec att införa ett krav på oberoende granskning av kunskapstest och att regeringen där anger att det inte finns underlag för att det skulle finnas ett konkret behov av att inrätta en sådan funktion. Svensk Försäkring finner det därför förvånande att Finansinspektionen bedömer att oberoende granskning av kunskapstester ska införas.

Finansförbundet vill att det tydliggörs i föreskrifterna att fortbildning ska ske inom ramen för den ordinarie arbetstiden. Enligt undersökningar förbundet genomfört är det också mycket vanligt att planerad kompetensutveckling ställs in på grund av en alltför hög arbetsbelastning. Förbundet hänvisar även till tillgänglighetslagstiftningen på arbetslivets område som ålägger arbetsgivarna ett stort ansvar att anpassa arbetskraven och arbetsmiljön till arbetstagares särskilda förutsättningar, såsom läs- och skrivsvårigheter.

Svensk Försäkring anser att kravet på fortbildning vid relevanta förändringar bör begränsas till när det skett väsentliga relevanta förändringar, eftersom det i annat fall skulle behöva genomföras en utbildning vid varje tillfälle då det sker en ändring i ett regelverk.

Finansinspektionens skäl

2.5.1 Krav på kunskap

En av förutsättningarna för att en fysisk eller juridisk person ska få tillstånd att bedriva försäkringsdistribution är att den fysiska personen, eller den juridiska personens anställda som direkt deltar i distributionen av försäkringar, har lämplig kunskap och kompetens för den verksamhet som ska utövas, se 2 kap. 7 § första stycket 3 och 2 kap. 8 § första stycket 4 LFD. Även anställda i försäkringsföretag omfattas av samma krav, se 2 kap. 9 § LFD. I 9 kap. 1 § 4 försäkringsdistributionsförordningen bemyndigas Finansinspektionen att meddela föreskrifter bland annat om vilken kunskap och kompetens som krävs. Finansinspektionen inför därför regler om detta. Med kunskap avses teoretisk sådan, medan kompetens avser praktisk erfarenhet. Reglerna bidrar till att genomföra artikel 10 i försäkringsdistributionsdirektivet.

De nya föreskrifterna skiljer sig i denna del åt från förmedlarföreskrifterna både vad avser struktur och uttryckligt innehåll. Finansinspektionen har valt att till stora delar utforma kraven på kunskap utifrån bilaga 1 ”Minimikrav på yrkeskunskap och kompetens” till försäkringsdistributionsdirektivet. Reglerna om vilken kunskap som krävs utgår därmed från den typ av försäkringsprodukter som distribueras – skadeförsäkringar, livförsäkringar, och försäkringsbaserade investeringsprodukter. Syftet är att så långt möjligt utforma regler som inte avviker i alltför stor grad från direktivet, och på så sätt bidra till en europakonform reglering. I 4 kap. 3 § införs även generella kunskapskrav som gäller oavsett vilken typ av försäkringsprodukt som

distribueras. *Svenskt Näringsliv* och *Svensk Försäkring* har anfört att kunskapskraven i föreskrifterna går längre än vad lagstiftaren angivit i propositionen, exempelvis när det gäller vilka områden det ska krävas kunskap om. Finansinspektionen delar inte remissinstansernas uppfattning. Propositionen nämner ett antal kunskapsområden, och hänvisar utöver dessa till de yrkeskunskaps- och kompetenskrav som anges i bilaga 1 till IDD. De nya föreskrifterna inför därför generella kunskapskrav som gäller för alla försäkringsdistributörer (4 kap. 3 §) liksom mer specifika kunskapskrav som utgår från bilaga 1 IDD och därmed den typ av försäkringar som ska distribueras (4 kap. 4–6 §§). Enligt Finansinspektionens bedömning är detta väl i linje med såväl lagstiftarens som Europaparlamentets och rådets avsikt och mening.

Det bör i sammanhanget framhållas att kunskapskraven i 4 kap. 3–6 §§ ska läsas tillsammans med 4 kap. 2 §, då sistnämnda paragraf utgör en portalparagraf som anger vilken kunskapsnivå som krävs. Nivån på kunskapen ska alltid vara lämplig och tillräcklig för den specifika verksamheten. Det betyder att kraven på innehållet i och nivån på kunskapen kan skilja sig åt, exempelvis beroende på vilka typer av försäkringsprodukter som ska distribueras, vilken befattning eller roll personen har, och om distributören har försäkringsdistribution som sin huvudsakliga verksamhet eller om den endast utgör en sidoverksamhet. Det behöver därför inte, som Svensk Försäkring anför, införas några särskilda anpassade kunskapskrav för sådana försäkringsförmedlare som förmedlar försäkring vid sidan av sin huvudsakliga verksamhet som komplettering till en vara eller en tjänst.

Svensk Försäkring har även anfört att ”åtminstone har kunskap om” avviker från bilaga 1 till IDD:s skrivning som enbart kräver ”nödvändig minimikunskap” om områdena. Finansinspektionen instämmer i föreningens bedömning, och konstaterar att detta kan medföra bekymmer exempelvis för sidoverksamma försäkringsförmedlare som tillhandhåller ett begränsat produktutbud av okomplicerad karaktär inom exempelvis skadeförsäkring. Finansinspektionen ändrar därför kravet i såväl 4 kap. 3 § som 4 kap. 4–6 §§ till att kunskapen ska vara relevant. Det bör här också noteras att av formuleringen ”tillämplig” i 4 kap. 4 § 2 och 4 kap. 5 § 3 följer att det inte nödvändigtvis ställs krav på kunskap om samtliga uppräknade rättsområden. Som exempel kan nämnas att en försäkringsdistributör som endast distribuerar skadeförsäkringar till näringsidkare i normalfallet inte behöver kunskap om konsumenträtt, då det följer av 4 kap. 4 § 1 att det ställs krav på ”tillämplig” lagstiftning ”såsom” konsumenträtt. Om verksamheten inte riktar sig mot konsumenter är konsumenträtt följaktligen inte tillämplig lagstiftning.

Finansinspektionen vill även betona att den struktur som valts för att beskriva kunskapskraven, där de nya föreskrifterna i viss mån är mer generellt hållna än förmedlarföreskrifterna, inte ska tolkas som att kraven på kunskap sänks vare sig vad gäller nivå eller innehåll jämfört med förmedlarföreskrifterna. Inte heller ska de generella formuleringarna tolkas som att det i normalfallet är tillräckligt med mer än en övergripande kunskapsnivå. Nivån på kunskapen och kunskapens omfattning ska vara så djup och bred som krävs för att den

försäkringsdistribution som ska bedrivas uppfyller kraven på hederlighet m.m. i 4 kap. 1 § LFD. Det primära syftet och nivån sammanfattas alltså i behovet av att ha tillräcklig kunskap och kompetens för att kunna utöva verksamheten i enlighet med god försäkringsdistributionssed och med tillbörlig omsorg ta tillvara kundens intressen, oavsett vilka försäkringsprodukter som tillhandahålls och om verksamheten utgör distributörens huvudsakliga verksamhet eller endast en sidoverksamhet.

Svensk Försäkring, SFM och Max Matthiessen har önskat förtydliganden av ett antal kunskapsområden – ”affärsetiska normer”, ”kunskap om finansiell kompetens”, och ”nettopremier”. Finansinspektionen konstaterar som ovan nämns att de kunskapsområden som räknas upp har sin grund i försäkringsdistributionsdirektivet. ”Affärsetiska normer” är enligt Finansinspektionens uppfattning ett förhållandevis vitt begrepp som omfattar såväl god försäkringsdistributionssed som områden som berörs i Finansinspektionens allmänna råd (FFFS 1998:22) om riktlinjer för hantering av etiska frågor hos institut som står under inspektionens tillsyn. ”Kunskap om finansiell kompetens” innebär att den som träffas av kravet ska ha tillräcklig finansiell kompetens för den specifika distributionsverksamheten. I föreskrifterna utvecklas detta krav i 4 kap. 7 § om krav på kompetens. För att undvika missuppfattning tas dock punkterna om ”finansiell kompetens” bort i 4 kap. 4 och 5 §§. ”Nettopremie” innefattar enligt Finansinspektionen premien för en försäkring utan påslag för mäklarprovision.¹¹ SFM och Max Matthiessen har vidare anført att kunskap om ”dataskyddsrätt” och ”hantering av intressekonflikter” finns för livförsäkring men saknas för skadeförsäkring. Finansinspektionen är medvetet om detta, men har som ovan angivits valt att utforma områdeskraven så nära som möjligt bilaga 1 till IDD. Av samma skäl väljer Finansinspektionen att inte följa SFM och Max Matthiessens förslag att byta ordet ”socialrätt” mot ”socialförsäkringsrätt”, lägga till ämnena ”familjerätt och successionsrätt (juridik om arv)” i 4 kap. 5 § 3, eller lägga till ”...finansiella risker som bärs av försäkringstagarna och/eller försäkrade” i 4 kap. 6 § 3. Vad gäller frågan om vilka rättsområden som kunskapskraven ska omfatta är det som ovan angivits tillämpliga rättsområden som avses, varför dataskyddsrätt, familjerätt och successionsrätt är sådana områden om de är av relevans i den bedrivna distributionsverksamheten. Hantering av intressekonflikter är ett område som indirekt ställs kunskapskrav på, givet att 4 kap. 3 § föreskrifterna omfattar LFD som innehåller regler om hantering av intressekonflikter.

2.5.2 Krav på kompetens

Krav på kompetens – eller lämplig praktisk erfarenhet – följer som ovan nämns i avsnitt 2.5.1 av 2 kap. 7 § första stycket 3 och 2 kap. 8 § första stycket 4 LFD. Även anställda i försäkringsföretag omfattas av samma krav, se 2 kap. 9 § LFD. I 9 kap. 1 § 4 försäkringsdistributionsförordningen bemyndigas Finansinspektionen att meddela föreskrifter bland annat om vilken kompetens som krävs. Med kompetens avses som ovan nämns praktisk erfarenhet.

¹¹ Finansinspektionens rapport 2005:2 om livbolagens provisioner till försäkringsmäklare, s. 9.

Finansinspektionen inför därför i 4 kap. 7 § regler om detta, som i huvudsak innehåller samma krav som 2 kap. 13 § förmedlarföreskrifterna.

De nya reglerna innebär delvis en skärpning mot förmedlarföreskrifterna då delar av de däri lämnade allmänna råden omarbetas till föreskrifter. Vidare tas det undantag för krav på praktisk erfarenhet som gäller för den som bara vid sidan av sin huvudsakliga yrkesverksamhet ska förmedla försäkringar som kompletterar en vara eller en tjänst bort.

Svensk Försäkring och *Svenskt Näringsliv* har anfört att det inte bör införas något krav på praktisk erfarenhet. Bland annat har anförts att förslaget riskerar att snedvrider konkurrensen med övriga nordiska länder då inget annat land i Norden infört krav på praktisk erfarenhet. Svensk Försäkring ifrågasätter även om praktisk erfarenhet är något som krävs enligt IDD, och anser att Finansinspektionens förslag i denna del utgör ”goldplating” på föreskriftsnivå. Remissinstansen anser att de skäl som Finansinspektionen anfört inte motiverar att det ställs krav på praktisk erfarenhet för anställda på försäkringsföretag. Finansinspektionen konstaterar att IDD i bilaga 1 ställer krav på en nödvändig miniminivå när det gäller finansiell kompetens oavsett vilken klass eller typ av försäkringar som distribueras, att jämföra med övriga punkter i bilagan som anger olika kunskapsområden som delvis skiljer sig åt mellan de olika klasserna eller typerna av försäkringar. För att såväl försäkringsdistributörer som deras anställda ska kunna utföra sina uppgifter och skyldigheter på ett tillfredsställande sätt krävs enligt artikel 10 i IDD bland annat lämplig kunskap och kompetens. Enligt Finansinspektionens mening vore det vare sig rimligt eller tillräckligt att lämplig kunskap och kompetens endast skulle utgöras av teoretisk kunskap om försäkringsdistribution. Vad gäller övriga nordiska länders implementering av IDD kan Finansinspektionen konstatera att Finland i Social- och hälsovårdsministeriets förordning (295/1028) om minimikrav på yrkeskompetens och kunskaper hos försäkringsdistributörer, personer som deltar i försäkringsdistribution och personer som ansvarar för försäkringsdistribution infört ett krav på behövlig miniminivå vad gäller finansiell kompetens. Även Norge, som ännu inte införlivat IDD i norsk rätt, synes ha för avsikt att ställa krav på nödvändig kompetens, se avsnitt 5.3.2 om Faglige kvalifikasjoner i Finanstilsynets brev till Finansdepartementet ”Gjennomføring av forsikringsdistributionsdirektivet 2016/97/EU i norsk rett”.

Finansinspektionens sammantagna bedömning är att det får anses klarlagt att kunskap och kompetens om försäkringsdistribution ska omfatta såväl teoretisk kunskap som praktisk erfarenhet, vilket också är den ordning som gällt på förmedlarområdet i Sverige sedan länge. Det kan även nämnas att krav på kompetens i form av praktisk erfarenhet ställs i annan finansiell reglering exempelvis vad avser värdepappersinstitut och bostadskreditinstitut.¹² Att införa en särreglering där försäkringsföretag och deras anställda undantas från

¹² Se 4 kap. 6 § Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2017:2) om värdepappersrörelse och 5 kap. 2 § Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2016:29) om verksamhet med bostadskrediter.

kravet på kompetens skulle avslutningsvis, förutom att det inte är motiverat, enligt Finansinspektionens mening medföra att IDD inte införs fullt ut i svensk rätt.

I förmedlarföreskrifterna finns allmänna råd som säger att den som ska förmedla försäkringar som sin huvudsakliga yrkesverksamhet bör som huvudregel under en sammanlagd tid av minst två år under de senaste fem åren ha arbetat med sådana arbetsuppgifter under kvalificerad handledning hos en försäkringsförmedlare eller med likvärdiga arbetsuppgifter för ett försäkringsföretag. Finansinspektionen har kunnat notera att de nu nämnda allmänna råden om den praktiska erfarenhetens längd i allt för stor utsträckning förbisetts, även om merparten av försäkringsförmedlarkåren inklusive SFM tillämpat råden som bindande regler. Finansinspektionen gör därför om de allmänna råden till föreskrifter i denna del. Finansinspektionen inför dock ingen fast tidsgräns för hur lång den praktiska erfarenheten måste vara, utöver vad som anges i 4 kap. 7 § fjärde stycket om att den som vill distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter (6 kap. LFD) och vissa pensionsförsäkringar (7 kap. LFD) ska ha en praktisk erfarenhet som minst motsvarar sex månaders heltidsarbete. Det som i slutändan får avgöra hur lång den praktiska erfarenheten behöver vara är en helhetsbedömning utifrån vilka försäkringsprodukter som ska distribueras och de målgrupper distributionen riktas mot. Hänsyn ska tas till om det gäller enkla standardiserade produkter eller mer komplicerade produkter. Hänsyn ska också tas till om distributionen bara ska avse någon eller några försäkringsklasser eller grupper av försäkringsklasser. Kravet på kompetens är uppnått när den enskilde distributören eller den anställde själv har förmåga att fullgöra sina arbetsuppgifter och uppdrag hänförliga till försäkringsdistribution korrekt i enlighet med de krav som gäller för den aktuella verksamheten. *SFM* och *Max Matthiessen* har anfört att de nya kraven om sex månaders erfarenhet, jämfört med tidigare gällande praxis om två års erfarenhet, riskerar att försämra konsumentskyddet. Finansinspektionen har respekt för denna synpunkt, men vill samtidigt poängtera att det faktum att de allmänna råden om två års praktisk erfarenhet inte överförs till de nya föreskrifterna inte innebär att de nu införda kraven vare sig ska, eller behöver, tolkas som mindre långtgående jämfört med förmedlarföreskrifterna. Den praktiska erfarenheten kan i vissa verksamheter eller i enskilda fall behöva överstiga sex månader vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter och vissa pensionsförsäkringar, likväl som att den kan behöva uppgå till eller överstiga två år oaktat om distributionen avser såväl nyss nämnda försäkringsprodukter som andra försäkringsprodukter. Finansinspektionen förutsätter att försäkringsdistributionskåren gör rimliga och välmotiverade avvägningar och bedömningar givet de nya föreskrifternas krav på kompetens. Om det i framtiden visar sig att det finns brister i hur reglerna tillämpas, eller utfallet av dem, kan Finansinspektionen vid behov komma att justera reglerna.

Av förmedlarföreskrifterna följer att den som bara vid sidan av sin huvudsakliga yrkesverksamhet ska förmedla försäkringar som kompletterar en vara eller en tjänst inte behöver ha någon praktisk erfarenhet. Undantaget för sådana

anknutna försäkringsförmedlare¹³ överförs inte till de nya föreskrifterna, då Finansinspektionen ser ett behov av att även dessa aktörer har en lämplig kompetens för den verksamhet som ska bedrivas. Svensk Försäkring anser att det inte heller ska ställas krav på praktisk erfarenhet för sådana försäkringsförmedlare som förmedlar försäkring vid sidan av sin huvudsakliga verksamhet som komplettering till en vara eller tjänst, särskilt vad gäller skadeförsäkring. Finansinspektionens anser dock att lämplig praktisk erfarenhet är lika viktig för den som distribuerar försäkringar som sidoverksam eller anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare enligt definitionerna i LFD, som för övriga försäkringsdistributörer. Även här gäller huvudregeln att den praktiska erfarenheten ska vara lämplig för att kraven på kompetens ska vara uppfyllt. Om sidoverksamheten rör enklare skade- eller livförsäkringar behöver den praktiska erfarenheten inte vara lika omfattande som om det rör mer komplicerade sådana.

Det är den enskilde försäkringsdistributören som ansvarar för att bedömningen som denne gör av vad som är tillräcklig kompetens är godtagbar utifrån de förutsättningar som gäller.

SwedSec Licensiering AB och Finansförbundet har efterfrågat ett klargörande av om en anställd som direkt deltar i distributionen av försäkringar får arbeta under övervakning innan den anställde genomfört ett godkänt kunskapstest, då motsatsen anfördes av Finansinspektionen i samband med framtagandet av motsvarande regler på värdepappersområdet. Finansinspektionen har därför tagit frågan under förnyad prövning, men kommit fram till att tidigare ställningstagande kvarstår och även ska gälla för försäkringsdistribution. Det är dock inget som hindrar att en anställd som vare sig har genomfört godkänt kunskapstest eller har praktiskt erfarenhet av försäkringsdistribution ”går bredvid” någon som direkt deltar i distributionen av försäkringar, men denne får då inte själv direkt delta i distributionen av försäkringar.

Det kan avslutningsvis nämnas att det krav på kompetens som finns i 4 kap. 6 § Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2017:2) om värdepappersrörelse (värdepappersföreskrifterna) om sex månaders heltidsarbete under övervakning av någon som har kunskap och kompetens är ett från försäkringsdistributionsföreskrifterna fristående krav. En person som uppfyller kompetenskraven i värdepappersföreskrifterna kan därmed enbart tillgodoräkna sig den kompetensen vad avser försäkringsdistribution om det är fråga om likvärdig och jämförbar kompetens. Den uppfattning *Svenska Fondhandlareföreningen* och *Svenska Bankföreningen* ger uttryck för om att praktisk erfarenhet av investeringsrådgivning och informationsgivning utanför ett försäkringsskal enligt Mifid 2 ska kunna tillgodoräknas delas därmed av Finansinspektionen, givet att kompetensen verkligen är likvärdig och jämförbar.

¹³ I LFD motsvarat av sidoverksam försäkringsförmedlare, se 1 kap. 9 § 20 LFD jämfört med 1 kap. 10 § 1 b) lagen om försäkringsförmedling.

2.5.3 Vilka personer omfattas av kraven på kunskap och kompetens?

Finansinspektionens föreskrifter innebär att försäkringsdistributörer som är fysiska personer ska omfattas av kraven på kunskap och kompetens, liksom anställda som direkt deltar i distributionen av försäkringar i en juridisk person. I det remitterade förslaget till 4 kap. 2 § föreskrifterna angavs dock kretsen vad avser anställda till ”anställda som direkt deltar i, eller ansvarar för, distributionen av försäkringar (...)”. *Svensk Försäkring* har anfört att Finansinspektionens förslag går utöver bemyndigandet och måste begränsas till anställda som direkt deltar i distribution av försäkringar. Finansinspektionen delar inte föreningens uppfattning, men ändrar skrivningen av vilken krets personer som träffas av reglerna till en formulering som är mer i överensstämmelse med lagbestämmelsen. Finansinspektionen anser dock fortsatt att med ”anställda som direkt deltar i distributionen av försäkringar” avses såväl anställda som åtminstone närmaste chef till anställda som direkt deltar i distributionen av försäkringar i en juridisk person. Detta ligger i linje med artikel 10.2 fjärde stycket försäkringsdistributionsdirektivet som säger att medlemsstaterna inte behöver tillämpa kravet på kunskap och kompetens och fortlöpande fortbildning och vidareutveckling på alla fysiska personer som arbetar hos en försäkringsdistributör, men att medlemsstaterna ska säkerställa att de relevanta personerna i ledningen för en distributör som ansvarar för distributionen av försäkrings- och återförsäkringsprodukter samt alla andra personer som direkt deltar i distributionen av försäkringar eller återförsäkringar uppvisar de kunskaper och den kompetens som krävs för att utföra arbetet. Av skäl 32 till direktivet framgår att som relevanta personer ska anses personer inom ledningsstrukturen som ansvarar för verkställande av strategier och förfaranden med anknytning till distributionen av försäkrings- och återförsäkringsprodukter. Chefer eller anställda som inte är direkt involverade i försäkringsdistributionen bör dock inte betraktas som relevanta personer. Detta gäller även personer som bara utför administrativa uppgifter.

SFM och *Max Matthiessen* har efterfrågat ett förtydligande avseende vilka personer som avses med de som direkt deltar i, eller ansvarar för, distributionen av försäkringar. Finansinspektionen anser att det inte går att i föreskrifterna exakt ange vilka yrkeskategorier eller grupper som är att betrakta som anställda som direkt deltar i, eller ansvarar för, distributionen av försäkringar i en juridisk person. Det är därför upp till den enskilde försäkringsdistributören att avgöra vilka delar av personalen som omfattas av kraven utifrån de specifika förutsättningar och den organisation som försäkringsdistributören valt att ha. Enligt Finansinspektionen är det dock klart att den som arbetar med distribution av försäkringar på ett sådant sätt att denne kan utöva ett direkt inflytande över kunden, exempelvis vad gäller val av försäkringsprodukt, omfattas av kraven, liksom en sådan anställds närmaste chef. Likaså omfattas chefer högre upp i en organisation om dessa har ett utpekat ansvar för verksamhet med försäkringsdistribution längre ner i organisationen (se vad som sägs ovan om skäl 32, som talar om personer inom ledningsstrukturen som ansvarar för verkställande av strategier). Det medför att även en verkställande direktör kan omfattas av kraven.

Företagens bedömning av vilka som träffas av kraven på kunskap och kompetens måste göras med hänsyn tagen till vad som anses utgöra distribution av försäkringar. Regeringen uttalar i propositionen att personal som arbetar med bland annat försäljning av försäkringar, rådgivning kring försäkringar samt bistående vid fullgörande eller förvaltning av försäkringsavtal (som exempelvis placeringsrådgivning angående ingångna försäkringar) men även produktutveckling, måste uppfylla kraven på kunskap och kompetens (s. 454 f.). Däremot anses den del av personalen som bedriver sedvanlig kapitalförvaltning av ett försäkringsföretags medel, inom ramen för till exempel en traditionellt förvaltd livförsäkring, inte bedriva distributionsverksamhet (s. 119 propositionen) och behöver därför inte av den anledningen uppfylla kraven på kunskap och kompetens. Skulle däremot sådan personal även utföra annat arbete vilken i sig utgör distribution, så måste kraven på kunskap och kompetens uppfyllas.

Styrelseledamöter omfattas inte av kraven på kunskap och kompetens såvida dessa inte också är anställda och på så sätt faller in under kraven. Detta eftersom kraven endast omfattar anställda i en juridisk person. Styrelseledamöter omfattas i stället av krav på insikt och erfarenhet vilket redogörs närmare för i avsnitt 2.6.

2.5.4 Krav på kunskapstest och uppföljning

I linje med artikel 10.2 försäkringsdistributionsdirektivet införs bestämmelser i 4 kap. 8 § att en försäkringsdistributör som är en fysisk person, samt anställda som direkt deltar i distributionen av försäkringar i en försäkringsdistributör som är en juridisk person, ska ha genomgått ett kunskapstest som verifierar att tillämpliga krav på kunskap i 4 kap. 3–6 §§ är uppfyllda. Krav på genomfört kunskapstest för att få börja distribuera försäkringar finns även i förmedlarföreskrifterna. Det remitterade förslaget innehöll ett i förhållande till förmedlarföreskrifterna skärpt krav på oberoende granskning av kunskapstest som inte tillhandahölls av en fristående aktör. Med anledning av remissinstansernas synpunkter, där det bland annat framhålls ett uttalande av regeringen i propositionen om att regeringen inte ansåg att det fanns underlag för att det skulle finnas ett konkret behov av en sådan oberoende funktion i samband med att de nya reglerna införs, har Finansinspektionen konstaterat att det inte finns möjlighet att införa det föreslagna kravet på oberoende granskning.¹⁴ I ljuset av samma uttalande i propositionen inför Finansinspektionen inte heller något krav på att kunskapstest måste tillhandahållas av en fristående aktör, eftersom det skulle vara minst lika betungande för försäkringsdistributörer. I stället införs krav som i sak motsvarar de som finns i förmedlarföreskrifterna. Finansinspektionen vill dock betona vikten av att den som tillhandahåller eller godkänner testet måste ha såväl kunskap om de ämnesområden som testet gäller samt kunskap om hur kunskapstest ska

¹⁴ Se prop. 2017/18:216 s. 189 och 191.

utformas. Det betyder att försäkringsdistributörer som tar fram egna kunskapstest måste säkerställa att den person inom distributören som ansvarar för framtagandet av testet besitter såväl kunskap om aktuella ämnesområden som om hur sådana test ska utformas. Även om regeln till sin ordalydelse inte innehåller ett krav på att en fristående aktör ska tillhandahålla testet, bedömer Finansinspektionen att en försäkringsförmedlare som är en fysisk person i praktiken inte kan tillhandahålla eller godkänna ett kunskapstest åt sig själv. Det ligger i sakens natur att testet då inte på ett säkert och tillförlitligt sätt kan garantera den testades kunskaper.

Finansinspektionen överför inte den nuvarande möjligheten att ansöka om undantag från kravet på kunskapstest till de nya föreskrifterna, eftersom myndigheten bedömer att det är rimligt att samtliga som omfattas av kraven på kunskap och kompetens verifierar detta genom ett kunskapstest.

Vidare införs i 4 kap. 9 § nya regler om återkommande kunskapstest i syfte att löpande följa upp och säkerställa tidigare kontrollerad nivå på kunskap såväl som den som ska ha tillkommit genom fortlöpande utbildning och yrkesutveckling (se mer om sistnämnda under avsnitt 2.5.5 nedan). De återkommande testerna behöver inte vara lika omfattande som det ursprungliga kunskapstestet enligt 4 kap. 8 §, men bör på ett lämpligt sätt innefatta de viktigaste delarna av den kunskap som krävs för att kunna utöva den aktuella verksamheten i enlighet med god försäkringsdistributionssed och med tillbörlig omsorg om kundens intressen. *Svensk Försäkring* har anfört att det inte ställs krav på årliga kunskapstest i IDD och att regeringen inte heller föreslagit några sådana i propositionen. Remissinstansens uppfattning är därför att det inte är motiverat att införa ett sådant krav för anställda i försäkringsföretag. Finansinspektionen bedömer dock att kravet på årliga kunskapstest har stöd i artikel 10.2 andra stycket IDD som stadgar att hemmedlemsstaterna ska införa processer för att på ett ändamålsenligt sätt kontrollera och bedöma kunskapen och kompetensen hos försäkringsdistributörer och deras anställda, baserat på minst 15 timmars utbildning eller yrkesutveckling per år. Återkommande kunskapstest är ett sådant sätt. Det saknas skäl att undanta anställda i försäkringsföretag med hänsyn till det som anges ovan när det gäller kraven på kunskap och kompetens.

På begäran ska försäkringsdistributören, enligt 4 kap. 10 §, kunna visa upp för Finansinspektionen att de som omfattas av kraven på kunskapstest har fått godkända testresultat. Kravet gäller på individnivå utifrån parametrarna godkänd eller icke godkänd. Det exakta resultatet, uttryckt i poäng eller procentandel korrekta svar, behöver inte kunna redovisas till Finansinspektionen. Handlingarna ska också visa kunskapstesternas nivå och innehåll. Att nivå ska anges innebär att distributören själv, eller den som tagit fram testet, måste göra en bedömning och klassificering av vilken nivå testet är tänkt att vara på och gälla för.

2.5.5 Krav på fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling

Finansinspektionen inför i 4 kap. 11 § regler om att fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling ska tillhandahållas årligen med minst 15 timmar per person och år. Reglerna införs med stöd av bemyndigandet i 9 kap. 1 § 4 försäkringsdistributionsförordningen, och bidrar till att genomföra artikel 10.2 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Förmedlarföreskrifterna innehåller krav på kunskapsuppdateringar vid behov. De nya reglerna föreskrifterna innebär mer långtgående krav, eftersom fortbildningen (teoretisk kunskap) och yrkesutvecklingen (praktisk kunskap) ska tillhandahållas även om försäkringsdistributören inte själv identifierat något sådant konkret behov. Fortbildningen och yrkesutvecklingen kan tillhandahållas och utföras i försäkringsdistributörens regi eller av en extern aktör. Det ställs inga formkrav på att fortbildning och yrkesutveckling tillhandahålls på något särskilt sätt. Finansinspektionens syfte är, i likhet med vad *Svenska Fondhandlareföreningen* och *Svenska Bankföreningen* anför, att föreskrifterna ska vara teknikneutrala, och att utbildning och tester i form av exempelvis e-learning är fullt godtagbara. Det förutsätts dock att den fortbildning och yrkesutveckling som tillhandahålls är relevant, och vid relevanta förändringar inom de områden som räknas upp i 4 kap. 3–6 §§ ska fortbildning genomföras snarast. Det finns inte förutsättningar för Finansinspektionen att med stöd av befintliga bemyndiganden föreskriva att fortbildning bör ske inom ramen för den ordinarie arbetstiden som *Finansförbundet* föreslagit. Finansinspektionen vill dock, som en kommentar till Finansförbundets iakttagelse att det är vanligt att kompetensutveckling ställs in på grund av hög arbetsbelastning, framhålla att det förutsätts att försäkringsdistributörer lever upp till de nu satta kraven. Att inte göra det utgör grund för ingripande från Finansinspektionen. *Svensk Försäkring* anser att kravet på fortbildning vid relevanta förändringar bör begränsas till när det skett väsentliga relevanta förändringar, eftersom det i annat fall skulle behöva genomföras en utbildning vid varje tillfälle då det sker en ändring i ett regelverk. Finansinspektionens uppfattning är att med relevant förändring ska förstås sådana förändringar inom de områden som omfattas av kunskapskraven (regelverk, normer, villkor och företeelser) som har direkt betydelse för och påverkan på möjligheten för personer som omfattas av kraven på kunskap att utföra försäkringsdistributionen på ett korrekt sätt. Detta betyder att en förändring som är relevant, också är väsentlig. Om en sådan förändring inträffar är försäkringsdistributören skyldig att fortbilda och yrkesutveckla sina anställda. Vid mindre omfattande förändringar kan det dock räcka med att fortbildning består i att information om förändringen mejlas ut till berörda parter eller redogörs för på ett möte.

Det bör här noteras att de uppföljande kunskapstesten som ska utföras enligt 4 kap. 9 § inte i sig utgör fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling. Som nämns ovan under avsnitt 2.5.4 är de uppföljande kunskapstestens syfte att löpande följa upp och säkerställa tidigare kontrollerad nivå på kunskap såväl som den som ska ha tillkommit genom fortlöpande fortbildning och

yrkesutveckling. Med kunskapstest menar Finansinspektionen här ett test som enbart mäter kunskap. Om testet även innehåller utbildningsdelar inför eller under själva testet kan dock de delarna av testet räknas till det minimum om 15 timmar per person och år som ska läggas på fortbildning och yrkesutveckling.

2.6 Insikt och erfarenhet (5 kap.)

Finansinspektionens ställningstagande: Den som ska ingå i ledningen för en juridisk person som bedriver försäkringsdistribution ska ha lämplig och tillräcklig kunskap eller praktisk erfarenhet för att kunna leda företaget på ett sunt och ansvarsfullt sätt. Minst en person i ledningen ska ha kunskap om regelverk som gäller för försäkringsdistributionen, försäkringsmarknadens roll och funktion, och de försäkringar som distributionen ska avse.

I föreskrifterna anges vilka befattningar som ska anses ingå i ledningen för en juridisk person som distribuerar försäkringar.

Remisspromemorian: Förslaget hade i huvudsak samma innehåll. Enligt förslaget skulle dock samtliga personer i ledningen träffas av kraven på kunskap i 5 kap. 4–6 §§.

Remissinstanserna: *Sparbankernas Riksförbund* anser att Finansinspektionen bör beskriva tydligare vad som avses i 5 kap. 1 § andra stycket med att insikten och erfarenheten ska vara på en nivå som är lämplig och tillräcklig. Förbundet anser även att sparbanker bör läggas till bredvid aktiebolag i 5 kap. 2 § där juridiska personer och vilka som ska anses ingå i dessas ledningar räknas upp.

Svensk Försäkring anser att det är för långtgående att kräva insikt och erfarenhet av varje ledningsperson. Remissinstansen anför att det är ett avsteg från principen om kollektiv prövning av ledningens samlade kompetens som gäller för övriga aktörer inom finansmarknaden, och som följer av bland annat den nuvarande försäkringsrörelseregleringen. De föreslagna kraven skulle göra det betydligt svårare att rekrytera ledningspersoner, och skulle inte stärka kundskyddet. Försäkringsföretag behöver enligt *Svensk Försäkring* överhuvudtaget inte omfattas av de föreslagna kraven då de regelverk som finns för försäkringsföretag är fullt tillräckliga. *Svenskt Näringsliv*, *Svenska Fondhandlareföreningen* och *Svenska Bankföreningen* lämnar i sak samma synpunkter som ovan, liksom *SFM* och *Max Matthiessen* som tillägger att det inte kan vara avsikten att i implementeringen av IDD ställa högre krav än de som finns i reglerna för försäkringsföretag. Svenska Fondhandlareföreningen och Svenska Bankföreningen anför vidare att om Finansinspektionen inte delar bedömningen att det är tillräckligt med att endast en ledningsperson uppfyller kraven på insikt och erfarenhet så finns det i vart fall skäl att, utöver sidosammansatta försäkringsförmedlare, undanta anknutna försäkringsförmedlare från kraven.

Svensk Försäkring ifrågasätter även Finansinspektionens uttalande i remisspromemorian att kunskapsnivån som avses normalt sett kan vara ”mer övergripande” men också ”tillräcklig för att en ledningsperson ska kunna avgöra om verksamheten bedrivs i enlighet med gällande regelverk eller inte”. Föreningen anser att de båda uttalandena inte går ihop.

Finansinspektionens skäl: En av förutsättningarna för att en juridisk person ska få tillstånd att bedriva försäkringsdistribution är att den som ska ingå i den juridiska personens ledning, eller vara ersättare för denne, har tillräcklig insikt och erfarenhet, se 2 kap. 8 § första stycket 3 LFD. I 9 kap. 1 § 6 försäkringsdistributionsförordningen bemyndigas Finansinspektionen att meddela föreskrifter om vilken insikt och erfarenhet som krävs. I 9 kap. 1 § 7 samma förordning ges Finansinspektionen även bemyndigande att föreskriva om vilka som ska anses ingå i den juridiska personens ledning eller vara ersättare för någon av dem. Finansinspektionen inför därför sådana regler, vilka bidrar till att genomföra artikel 10.1 och 2 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Reglerna har i stort sett samma innehåll som de som finns i förmedlarföreskrifterna med vissa tillägg. Ett exempel är det tillkommande kravet i 5 kap. 4 § första stycket 4 om krav på kunskap om relevanta EU-förordningar och riktlinjer. Reglerna om krav på kunskap om eller praktisk erfarenhet av företagsledning får en ny lydelse som inte sätter upp en fast tidsgräns för praktisk erfarenhet av företagsledning, utan i stället ställer upp ett krav på kunskap eller praktisk erfarenhet för att kunna leda företaget på ett sunt och ansvarsfullt sätt. Finansinspektionen inför också en generell bestämmelse i 5 kap. 1 § som säger att insikten och erfarenheten ska vara lämplig och tillräcklig utifrån den verksamhet och de produkter som försäkringsdistributionen består i. *Sparbankernas Riksförbund* har efterfrågat ett förtydligande av vad som avses med lämplig och tillräcklig insikt och erfarenhet. Finansinspektionen anser att detta får avgöras från fall till fall. Det viktiga är, på samma sätt som vid bedömningen av kunskap och kompetens enligt 4 kap., att ledningspersonerna har insikt och erfarenhet nog för att kunna fullgöra de arbetsuppgifter och uppdrag som är hänförliga till distributionsverksamheten korrekt och i enlighet med de krav som ställs på verksamheten. I detta ligger att ha tillräcklig insikt för att ytterst kunna avgöra om verksamheten bedrivs i enlighet med gällande regelverk och kunna agera om så inte är fallet. Detta kräver normalt sett åtminstone en övergripande kunskap om gällande regelverk samt de produkter och tjänster som tillhandahålls inom distributionsverksamheten. *Svensk Försäkring* har ifrågasatt hur en övergripande kunskap ska räcka för att avgöra om verksamheten bedrivs i enlighet med gällande regelverk eller inte. Finansinspektionens uppfattning är att ledningen såsom den definieras i 5 kap. 2 §, som ytterst ansvarig för den verksamhet som bedrivs, måste ha kunskapen och därmed förmågan att driva verksamheten i enlighet med gällande regelverk och god försäkringsdistributionssed. Det betyder inte att vare sig en enskild ledningsperson eller ledningen som kollektiv behöver vara experter på exempelvis samtliga regler som gäller för verksamheten. Däremot behövs som sägs ovan en övergripande kunskap som är tillräcklig för att åtminstone kunna avgöra, själv eller med stöd

av andra inom eller utom organisationen, när verksamheten inte drivs på ett sätt som är förenligt med de krav som ställs på den.

Sparbankernas Riksförbunds har anfört att sparbanker bör läggas till bredvid aktiebolag i 5 kap. 2 §. Finansinspektionen konstaterar att det finns ett antal varianter av juridiska personer som inte uttryckligen räknas upp i listan i 5 kap. 2 §. Förutom sparbanker kan nämnas medlemsbanker och stiftelser. Som framgår av tredje stycket samma paragraf hänvisas för dessa juridiska personer till allmänna associationsrättsliga regler och principer.

Det remitterade förslaget innehöll en generell skärpning av kraven på insikt och erfarenhet i 5 kap. som innebar att samtliga krav i kapitlet träffade alla personer som ingår i ledningen för en juridisk person som ska distribuera försäkringar. I förmedlarföreskrifterna gäller detta krav endast någon i ledningen. Flera remissinstanser har invänt mot förslaget. Finansinspektionen noterar att 2 kap. 8 § första stycket 3 och 2 kap. 10 § LFD ställer krav på att den som ska ingå i den juridiska personens eller försäkringsföretagets ledning har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av en juridisk person som bedriver försäkringsdistribution. Kravet på insikt och erfarenhet omfattar därmed alla som ska ingå i ledningen, och inte endast någon i ledningen. Med anledning av vad remissinstanserna anfört kring principen om styrelsens samlade kompetens, som gäller för flera, men inte alla, av de institutstyper som behöver tillstånd enligt LFD för försäkringsdistribution som bedrivs utöver annan tillståndspliktig verksamhet, justerar Finansinspektionen dock föreskrifterna så att kraven på kunskap om regelverk, försäkringsmarknaden, och försäkringar i 5 kap. 4–6 §§ endast gäller en person i ledningen. Finansinspektionen ser dock inga skäl att helt undanta försäkringsföretag från kraven. Finansinspektionen bedömer vidare, trots remissinstansernas invändningar, att det är rimligt att samtliga personer som ska ingå i ledningen för en juridisk person som ska distribuera försäkringar har kunskap eller praktisk erfarenhet för att kunna leda verksamheten och företaget på ett sunt och ansvarsfullt sätt, se 5 kap. 3 §. Försäkringsförmedlare ska lämna de uppgifter som behövs för att Finansinspektionen ska kunna bedöma detta enligt bilaga 2 till de nya föreskrifterna, och bör framgå av därtill bifogad meritförteckning.¹⁵

2.7 Skötsamhet i ekonomiska angelägenheter (6 kap.)

Finansinspektionens ställningstagande: De bestämmelser om skötsamhet i ekonomiska angelägenheter som finns i förmedlarföreskrifterna överförs, i huvudsak oförändrade, till de nya föreskrifterna.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

¹⁵ Försäkringsföretag ska lämna uppgifterna på det sätt som följer av försäkringsrörelseföreskrifterna.

Remissinstanserna: *Svensk Försäkring* hänvisar till Finansinspektionens rapport "Avgifter till Finansinspektionen" i vilken anges att myndigheten inte kommer att göra en ledningsprövning för försäkringsföretag enligt LFD, utan att prövningen även fortsättningsvis kommer att göras med stöd av försäkringsrörelselagen (2010:2043) och redan tillämpliga föreskrifter. Trots detta ställningstagande föreslås nu nya regler om lämplighetsprövning av ledningspersoner i försäkringsföretag. Föreningen anser därför att Finansinspektionen behöver klargöra vad som kommer att gälla såvitt avser lämplighetsprövning av ledningspersoner i försäkringsföretag.

Finansinspektionens skäl: En av förutsättningarna för att en fysisk eller juridisk person ska få tillstånd att bedriva försäkringsdistribution är att den fysiska personen, eller den juridiska personens anställda som direkt deltar i distributionen av försäkringar, har visat skötsamhet i ekonomiska angelägenheter, se 2 kap. 7 § första stycket 2 och 2 kap. 8 § första stycket 4 LFD. I 9 kap. 1 § 3 försäkringsdistributionsförordningen bemyndigas Finansinspektionen att meddela föreskrifter om vad som avses med skötsamhet i ekonomiska angelägenheter. Finansinspektionen inför därför regler som i sak är oförändrade från förmedlarföreskrifterna. Reglerna bidrar till att genomföra artikel 10.3 i försäkringsdistributionsdirektivet.

En grundläggande förutsättning för att få bedriva försäkringsdistribution är att de personer som ägnar sig åt detta har god vandel. De krav som ställs på god vandel framgår av 6 kap. 2 § föreskrifterna. Den nuvarande skrivningen i 4 kap. 2 § andra stycket förmedlarföreskrifterna om att bestämmelsen i första stycket 2 nämnda paragraf under vissa omständigheter gäller ändå, överförs inte till de nya föreskrifterna eftersom det som anges där följer av allmänna processrättsliga principer.

Som svar på *Svensk Försäkrings* remissvar i denna del vill Finansinspektionen klargöra att de krav som ställs i föreskrifternas 6 kap. också gäller för ledningspersoner i försäkringsföretag, vilket är skälet till att dessa frågor arbetats in i försäkringsrörelseföreskrifterna, se avsnitt 2.18. Motsvarande krav gäller redan genom förmedlarföreskrifterna för banker, värdepappersbolag och andra institutstyper som har tillstånd att utöva försäkringsförmedling. Det som sägs i den avgiftsrapport remissinstansen hänvisar till har endast till syfte att klargöra att försäkringsföretag även efter det att LFD träder i kraft endast behöver begära ledningsprövning av sina ledningspersoner enligt då gällande försäkringsrörelsereglering och avgiftsnivå, eftersom försäkringsföretag även efter det att LFD träder i kraft, till skillnad från andra institutstyper, inte behöver ett särskilt rörelsetillstånd enligt LFD för att få bedriva försäkringsdistribution.

Den nuvarande bestämmelsen i 4 kap. 1 § förmedlarföreskrifterna om grundläggande krav på ledningen, överförs inte till de nya föreskrifterna eftersom de reglerna redan framgår av annan reglering såsom aktiebolagslagen (2005:551), lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag, och konkurslagen (1987:672).

2.8 Ansvarsförsäkring (7 kap.)

Finansinspektionens ställningstagande: Den ansvarsförsäkring en försäkringsförmedlare ska ha för att få bedriva försäkringsdistribution ska täcka ett belopp om minst 1 250 000 euro per skada och totalt 1 850 000 euro för alla skador under ett år. Om försäkringsförmedlaren har anställda ska den högsta ersättning som sammanlagt kan betalas under ett år uppgå till ett högre belopp beroende på hur många anställda förmedlaren har, som mest 5 000 000 euro om antalet anställda överstiger tjugo personer. Det som anges om beräkning av antalet anställda ska även gälla om förmedlaren anlitar anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Hade inga synpunkter eller avstod från att yttra sig.

Finansinspektionens skäl: En förutsättning för att en fysisk eller juridisk person ska kunna få tillstånd att bedriva försäkringsdistribution är enligt 2 kap. 7 § första stycket 5 och 2 kap. 8 § första stycket 2 LFD att denne omfattas av en försäkring för skadeståndsskyldighet på grund av fel eller försummelse i verksamheten. Finansinspektionen har enligt 9 kap. 3 § försäkringsdistributionsförordningen bemyndigande att meddela föreskrifter om en sådan försäkring. Finansinspektionen meddelar därför regler om ansvarsförsäkring som i huvudsak följer samma modell som de i förmedlarföreskrifterna. Reglerna kompletterar bestämmelserna i 4 kap. försäkringsdistributionsförordningen och bidrar till att genomföra artikel 10.4 försäkringsdistributionsdirektivet.

Reglerna i 7 kap. 2 § andra stycket utgår från de minimibelopp som anges i artikel 10.4 försäkringsdistributionsdirektivet, som anger två olika ersättningsnivåer. Det kan noteras att minimibeloppen har höjts från IMD till IDD. Ersättningsbeloppen ska som minst täcka 1 250 000 EUR per skada och totalt 1 850 000 EUR för alla skador under ett år. Med år avses en tidsperiod om ett år, vilket inte behöver vara detsamma som kalenderår. Beloppen gäller för fysiska personer utan anställda, samt juridiska personer med endast en anställd.

I 7 kap. 2 § tredje stycket 1–3 anges vilka nivåer som ska gälla för fysiska eller juridiska personer med fler än en anställd. I förmedlarföreskrifterna anges i stället för anställda ”antalet fysiska personer”, men tanken är inte att ändringen ska innebära någon ändring i sak. Med anställda ska här förstås anställda som direkt deltar i distributionen av försäkringar, det vill säga samma personer som omfattas av kraven på kunskap och kompetens i 4 kap. 2 § andra stycket. Då minimibeloppen enligt försäkringsdistributionsdirektivet höjts, höjs även beloppen som anges i dessa tre intervall jämfört med de belopp som finns i förmedlarföreskrifterna. Höjningarna följer matematiskt samma logik som intervallen i förmedlarföreskrifterna.

I 7 kap. 3 § anges att nivåerna i 7 kap. 2 § tredje stycket 1–3 även ska gälla om en försäkringsförmedlare anlitar anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare. Att vara anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare till en försäkringsförmedlare är en ny möjlighet som följer av LFD. Eftersom en anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare inte behöver en egen ansvarsförsäkring bedömer Finansinspektionen att sådana aktörer och dessas eventuella anställda ska räknas med vid beräkning av vilken nivå i intervallen ansvarsförsäkringen ska ligga på. Syftet med bestämmelsen är att kundskyddet inte ska försämrats om en försäkringsförmedlare väljer att anlita anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare i stället för eller som komplement till egna anställda.

Det kan i sammanhanget nämnas att varje tillståndspliktig försäkringsförmedlare, förutom anknutna försäkringsförmedlare som avser att distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sådana pensionsförsäkringar som anges i 7 kap. 1 § LFD, ska ha en egen ansvarsförsäkring som uppfyller villkoren i 7 kap. 2 § föreskrifterna.

Vid beräkningen av antalet anställda som omfattas av försäkringen ska endast fysiska personer som ingått ett anställningsavtal med den aktuella försäkringsförmedlaren räknas som anställda enligt 7 kap. 2 § tredje stycket 1–3. För personer som inte ingått ett anställningsavtal kan 7 kap. 3 § endast bli tillämplig vid beräkningen om personerna i fråga är anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare.

Reglerna gäller för alla försäkringsförmedlare som omfattas av kravet på ansvarsförsäkring. Finansinspektionen inför därmed inte någon särskild reglering för sidoverksamma försäkringsförmedlare.

De belopp som skadeförsäkringarna åtminstone ska omfatta ska löpande ses över av Eiopa i enlighet med artikel 10.7 försäkringsdistributionsdirektivet. Eiopa ska i det syftet senast den 30 juni 2018 ta fram ett utkast till tekniska standarder för tillsyn angående en anpassning av ansvarsförsäkringens minimibelopp. De tekniska standarderna ska därefter antas av kommissionen i form av en förordning. Förordningen har inte hunnit antas innan dessa föreskrifterna beslutas. När så väl sker kommer dock de minimibelopp som anges i förordningen ha företräde framför de belopp som anges i 7 kap. 2 § andra stycket. Finansinspektionen inför därför även en upplysningsparagraf i syfte att vägleda och komplettera reglerna om ansvarsförsäkring.

2.9 Regler för verksamheten (8 kap.)

Finansinspektionens ställningstagande: En försäkringsdistributör ska ha interna regler för kontroll av kunskap och kompetens och för det ersättnings-system som distributören har för den personal som är sysselsatt inom försäkringsdistributionen. De interna reglerna för ersättningssystemet ska tydligt identifiera den personal som omfattas av ersättningssystemet och ange vilka kriterier som gäller för att fastställa fast respektive rörlig ersättning. En

försäkringsdistributör som betalar rörlig ersättning till personal som är sysselsatt inom försäkringsdistributionen ska se till att det finns en balans mellan fast och rörlig ersättning så att ersättningsstrukturen inte främjar distributörens intressen framför kundens.

Försäkringsdistributörens styrelse eller motsvarande ska besluta om de interna reglerna. De interna reglerna ska regelbundet, minst årligen, utvärderas och uppdateras om det behövs.

Remisspromemorian: Förslaget innehöll krav på interna regler om god försäkringsdistributionssed, och regler om ersättningar från någon annan än kunden.

Remissinstanserna: *Svensk Försäkring* anför att Finansinspektionen går utöver sitt bemyndigande genom att föreslå ett krav på interna regler om god försäkringsdistributionssed. Föreningen anser därför att den föreslagna regeln bör utgå och att det i beslutspromemorian tydliggörs att den nya standarden ännu inte tillför något och att försäkringsföretagen således kommer att anses ha agerat i enlighet med god försäkringsdistributionssed om de följt god försäkringsstandard. *Sparbankernas Riksförbund* anför att kravet på företagen att ha styrdokument i ämnet gör att Finansinspektionen behöver precisera sin uppfattning av vad som avses med begreppet god försäkringsdistributionssed.

Vad gäller de föreslagna reglerna om ersättningssystem har *Svensk Försäkring* inledningsvis anfört att de anser det vara tveksamt om Finansinspektionen ens har möjlighet att meddela föreskrifter på området, med hänvisning till närliggande regler kring försäkringsbaserade investeringsprodukter som regleras i Kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/2359. Vidare anför remissinstansen att Finansinspektionens förslag om att en distributör som betalar rörlig ersättning till personer verksamma inom försäkringsdistributionen inte får låta den rörliga ersättningen till övervägande del baseras på kvantitativa kriterier, felaktigt fråntar distributören rätten att initialt bedöma om en intressekonflikt föreligger och hur denna ska lindras för att kunden inte ska påverkas negativt. Om bestämmelsen införs kommer även redan ingångna överenskommelser om ersättningar behöva omförhandlas, vilket inte kommer att vara möjligt innan föreskrifterna träder i kraft. *Svensk Försäkring* anser därför att bestämmelsen bör utgå, alternativt omformuleras. Även *SFM* och *Max Matthiessen* anser att förslaget som reglerar fast respektive rörlig ersättning helt bör tas bort då LFD redan reglerar hanteringen av intressekonflikter och incitament. Om bestämmelsen behålls ska skrivningen om ”balans mellan fasta och rörliga ersättningskomponenter” tas bort, då det ligger utanför Finansinspektionens bemyndigande. Om inspektionen ändå anser att regeln ska införas anser *SFM* och *Max Matthiessen* att skrivningen om ”balans mellan fasta och rörliga ersättningskomponenter” ska ersättas av ”den fasta delen utgör en tillräckligt stor del av den totala ersättningen”. *Max Matthiessen* tillägger därutöver att ersättningsreglerna snedvrider konkurrensen i en marknad där en stor del av aktörerna, genom utdelning eller ökat värde på sitt

aktieinnehav, helt kan kringgå den föreslagna bestämmelsen. Konkurrensförutsättningarna mellan försäkringsförmedlare och försäkringsföretag påverkas också. SFM och Max Matthiessen framhåller vidare att ersättningsreglerna inte går att tillämpa på en försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet via en enskild firma och med fysiskt tillstånd. Eftersom möjligheterna att kringgå de föreslagna reglerna förefaller omfattande är det av vikt att reglerna inte uppfattas som så betungande att marknadens aktörer känner sig tvingade att strukturera om sin verksamhet så att verksamheten faller utanför ersättningsreglernas tillämpningsområde. *BPFJ – Branschorganisationen för Privatekonomiska Förmedlings- och Jämförelsetjänster* anser att förslagen vad avser ersättningssystem är allt för detaljerade och saknar en åtskillnad mellan olika typer av försäkringsdistributörer, produkternas komplexitet, provisionens totala storlek, identifierade intressekonflikter och risker som ersättningssystemet medför samt de åtgärder som förmedlaren vidtagit för att säkra att kraven i 4 kap. 1 § LFD uppfylls. BPFJ anser att reglerna därför inte är i linje med regeringens rekommendation om att de föreskrifter som ska komplettera LFD bör vara väl avvägda, och framhåller vikten av att Finansinspektionen beaktar proportionalitetsprincipen. Begränsningarna måste enligt remissinstansen kunna motiveras av faktiskt identifierade intressekonflikter. Att ändå införa sådana regler riskerar att hämma konkurrensen och minska konsumenternas valmöjligheter. Föreskrifterna bör i stället lämna utrymme åt försäkringsdistributörer att själva identifiera vilka intressekonflikter som finns, och vidta åtgärder som säkerställer att inte konsumentens intressen äventyras. BPFJ framhåller också svårigheten i att på förhand kunna förutse hur väl en anställd uppnår mål kopplade till kvantitativa respektive kvalitativa mål, så att det går att säkerställa att den rörliga ersättningen utifrån kvantitativa mål i slutändan inte utgör en övervägande del av den totala rörliga ersättningen. Vidare anføres att implementationstiden ur ett arbetsrättsligt perspektiv är för kort.

Sparbankernas Riksförbund anser att de föreslagna föreskrifterna om ersättningar till någon annan än kunden inte är tillräckligt konkreta i beskrivningen av vad som krävs för att en ersättning ska bedömas vara tillåten, och att Finansinspektionen synbarligen inte gör bruk av bemyndigandet. SFM och Max Matthiessen anför att Finansinspektionen saknar bemyndigande att meddela de föreslagna reglerna om ersättningar från någon annan än kunden. Detta eftersom förslaget anger hur en ersättning inte får vara utformad och bemyndigandet endast ger rätt att föreskriva om hur en ersättning får vara utformad. SFM och Max Matthiessen anser att Finansinspektionen bör överväga att inte alls reglera frågan. Svensk Försäkring instämmer i vad SFM och Max Matthiessen anför och anser vidare att Finansinspektionens förslag om ersättningar från någon annan än kunden är vagt formulerat och inte tillför något. Föreningens uppfattning är att en bestämmelse som har direkt inverkan på företagens affärsmodeller måste vara tydlig och förutsebar. Föreningen hänvisar även till LFD:s regler om intressekonfliktshantering, och bedömer att förslaget går längre än vad IDD kräver och att det därmed utgör otillåten ”goldplating” på föreskriftsnivå. Bestämmelsen bör därför enligt föreningen utgå till dess att Finansinspektionen identifierat att det finns ett verkligt behov

av ytterligare reglering. Avslutningsvis invänder Svensk Försäkring mot bland annat en skrivning i remisspromemorian där Finansinspektionen ger uttryck för uppfattningen att vissa typer av tredjepartsersättningar skapar så starka intressekonflikter att det i det närmaste är omöjligt att hantera dem. Föreningen poängterar med anledning av uttalandet att det kan finnas olika anledningar till att ersättningar varierar mellan olika produkter, såsom ”mängdrabatt” vid stora inköp av fondandelar. Svensk Försäkring anser därför att Finansinspektionens uttalande saknar fog och ska strykas.

Finansinspektionens skäl

2.9.1 Interna regler om god försäkringsdistribution

I 4 kap. 1 § LFD finns ett allmänt hederlighets- och sundhetskrav i likhet med vad som gäller för exempelvis värdepappersrörelse, bank- och finansieringsrörelse, och verksamhet med bostadskrediter. Av bestämmelsen framgår att verksamheten ska bedrivas enligt god försäkringsdistributionssed och att kundens intressen med tillbörlig omsorg ska tas tillvara. Därtill ska försäkringsdistributören handla hederligt, rättvist och professionellt. Rådgivning ska vara anpassad till kundens önskemål och behov och de lösningar som rekommenderas ska vara lämpliga för kunden. En försäkringsdistributör ska vidare avråda en kund i de fall tjänsten eller produkten inte kan anses lämplig med hänsyn till personens behov, ekonomiska förhållanden eller andra omständigheter. I 9 kap. 1 § 9 försäkringsdistributionsförordningen bemyndigas Finansinspektionen att meddela föreskrifter om vad försäkringsdistributörer ska iakttä för att uppfylla kraven i 4 kap. 1 § LFD, dvs. för att bedriva verksamheten enligt god försäkringsdistributionssed m.m.

Ett krav motsvarande det i 4 kap. 1 § LFD finns även i 5 kap. 4 § LFF. I den senare bestämmelsen används begreppet god försäkringsförmedlingssed i stället för god försäkringsdistributionssed. I propositionen hänvisas på s. 232 till förarbetena till LFF, där det anges att god försäkringsförmedlingssed är ett dynamiskt begrepp som ändras över tiden och att innebörden av begreppet får bero av utvecklingen i branschen, branschorganisationers riktlinjer och rekommendationer, allmänna råd från berörda myndigheter, avgöranden hos Finansinspektionen och domstolar m.m. (se prop. 2004/05:133 s. 99).

Mot bakgrund av det som anges i propositionen anser Finansinspektionen i likhet med regeringen, och trots det *Sparbankernas Riksförbund* anför, att det vare sig är önskvärt eller möjligt att närmare reglera vad som innefattas i god försäkringsdistributionssed. Finansinspektionen anser dock att kravet på att en försäkringsdistributör ska iakttä god försäkringsdistributionssed och med tillbörlig omsorg ta tillvara kundens intressen i vart fall innebär att försäkringsdistributören ska följa de krav som ställs upp i 4 kap. 1 § LFD.

Mot bakgrund av vad som sägs ovan preciserade de remitterade föreskrifterna inte begreppet god försäkringsdistributionssed, utan innehöll endast ett grundläggande krav på interna regler som skulle ange hur den enskilde distributören

avser att följa och tillämpa god försäkringsdistributionssed. Syftet var att företagen skulle konkretisera hur de uttolkar och avser att arbeta för att upprätthålla god försäkringsdistributionssed i sina respektive verksamheter. *Svensk Försäkring* har lämnat synpunkter på förslaget. Efter noggrant övervägande har Finansinspektionen beslutat att inte införa den föreslagna regeln. Finansinspektionens bedömning är att det är tveksamt om regeln faktiskt skulle medföra att försäkringsdistributörer i större utsträckning skulle uppfylla kraven i 4 kap. 1 § på ett sådant sätt att konsumentskyddet ökade. Det ska dock betonas att avsaknaden av ett krav på interna regler inte påverkar försäkringsdistributörernas skyldighet att löpande bedriva sin verksamhet utifrån det som vid var tid är att betrakta som god försäkringsdistributionssed.

2.9.2 Interna regler för kontroll av kunskap och kompetens

Enligt 4 kap. 6 § första stycket LFD ska en försäkringsdistributör ha rutiner och riktlinjer för intern kontroll av kunskap och kompetens. Finansinspektionen har genom 9 kap. 1 § 13 försäkringsdistributionsförordningen fått bemyndigande att föreskriva om vad försäkringsdistributörer ska iaktta för att uppfylla kraven på rutiner och riktlinjer. Finansinspektionen inför därför en bestämmelse om att försäkringsdistributörer ska ha interna regler för detta, vilka utöver vad som anges i 4 kap. 6 § LFD, ska behandla vissa uppräknade områden i föreskrifterna om kunskap och kompetens, insikt och erfarenhet, samt skötsamhet i ekonomiska angelägenheter.

För att kunna ta fram interna regler för kontroll av kunskap och kompetens bedömer Finansinspektionen att försäkringsdistributören måste göra ett antal överväganden och bedömningar. Exempelvis behöver distributören fastställa vilka delar av personalen som omfattas av kraven på kunskap och kompetens i 4 kap., och vid behov kategorisera dessa i olika segment beroende på vilka produkter och tjänster dessa personer tillhandahåller. Distributören behöver också fastställa vilken kunskap och kompetens som är relevant för respektive segment, och vilken nivå kunskapen och kompetensen ska ligga på. Distributören behöver också bestämma hur utbildningen och fortbildningen ska utföras, av vem och när. Detsamma gäller för kraven på insikt och erfarenhet för ledningen i 5 kap. Därefter kan funktionella interna regler för kontroll av kunskap och kompetens tas fram som behandlar kunskapstest, kontroll av bevis, egna registerslagningar etc.

De interna reglerna ska antas av försäkringsdistributörens styrelse, eller motsvarande beslutsnivå om verksamheten drivs i sådan associationsform att styrelse inte finns. För att de interna reglerna ska hållas aktuella och levande ska dessa regelbundet, minst en gång per år, utvärderas och uppdateras när så behövs. Förändringar av olika slag som påverkar de interna reglerna är något som omgående ska föranleda en omarbetning av de interna reglerna.

Reglerna har ingen motsvarighet i förmedlarföreskrifterna, och bidrar till att genomföra artikel 10.8 i försäkringsdistributionsdirektivet.

2.9.3 Ersättningssystem

Enligt 4 kap. 5 § LFD ska en försäkringsdistributörs system för ersättning till anställda som är sysselsatta inom försäkringsdistributionen vara uppbyggt på ett sätt som inte negativt påverkar distributörens förmåga att uppfylla hederlighets- och sundhetskravet i 4 kap. 1 § samma lag. Finansinspektionen har i 9 kap. 1 § 12 försäkringsdistributionsförordningen fått bemyndigande att föreskriva om ersättningssystem. *Svensk Försäkring* har ifrågasatt om bemyndigandet är korrekt meddelat huvudsakligen beroende på att EU-kommissionen meddelat närliggande regler kring försäkringsbaserade investeringsprodukter vad avser incitament och incitamentsprogram i förordningen (EU) 2017/2359. Finansinspektionen kan konstatera att regeringen bemyndigat inspektionen att föreskriva om system för ersättning till vissa anställda hos en försäkringsdistributör. Nämda EU-förordning kompletterar 6 kap. 8 § LFD, och både den bestämmelsen och förordningen reglerar försäkringsdistributörens rätt att ta emot ersättning från någon annan än kunden, vilket är en annan sak. Finansinspektionen kan därmed inte se att det finns något hinder mot att utnyttja bemyndigandet. Finansinspektionen inför därför bestämmelser om att försäkringsdistributörer ska ha interna regler för ersättning till personal som är sysselsatta inom distributörens försäkringsdistribution (8 kap. 3 § föreskrifterna). De interna reglerna ska ange vilka personer, eller vilka delar av personalen, som träffas av reglerna. Det bör noteras att föreskriftsbestämmelserna avser att täcka en bredare del av personalen än de som träffas av kraven på kunskap och kompetens. Detta eftersom det sistnämnda kravet endast träffar de anställda som direkt deltar i distributionen av försäkringar.¹⁶ Även här, i likhet med vad som gäller vilka delar av personalen som träffas av kraven på kunskap och kompetens, blir det upp till den enskilde försäkringsdistributören att avgöra vilka delar av personalen som omfattas av reglerna om ersättningssystem utifrån de specifika förutsättningar och den organisation som försäkringsdistributören valt att ha.

Av de interna reglerna ska det framgå vilka kriterier som gäller för fast respektive rörlig ersättning, se 8 kap. 3 §. De interna reglerna måste ta hänsyn till de begränsningar som Finansinspektionen inför i 8 kap. 4 §. *Svensk Försäkring*, *SFM*, *Max Matthiessen*, och *BPFJ* har anfört ett antal argument för att Finansinspektionen ska avstå från att införa reglerna i 8 kap. 4 §, alternativt omformulera dem eller undanta vissa kategorier försäkringar. Remissinstanserna anser bland annat att regleringen är onödig, då LFD redan ställer krav på hantering av intressekonflikter och incitament. Finansinspektionens bedömning är dock att det finns ett starkt behov av att införa regler som sätter upp detaljerade ramar för hur intressekonflikter kopplade till ersättning till anställda ska hanteras och som inte fullt ut överlåter åt försäkringsdistributörerna att bedöma när en intressekonflikt ska anses hanterad eller inte.

¹⁶ Se mer under avsnitt 2.5.3 Vilka personer omfattas av kraven på kunskap och kompetens?

Liknande regler finns på värdepappersområdet.¹⁷ Att branschen kan behöva omförhandla redan ingångna avtal om ersättningar, att genomförandetiden är kort, eller att de aktuella reglerna enbart träffar anställda i försäkringsdistributörer som är juridiska personer och inte försäkringsdistributörer som är fysiska personer är i sig inte tillräckligt för reglerna inte ska införas. Finansinspektionen har förståelse för att inte alla försäkringsdistributörer kommer att ha möjlighet att omförhandla ingångna anställningsavtal innan lagen och föreskrifterna träder i kraft. Finansinspektionen förväntar sig dock att försäkringsdistributörer aktivt arbetar för att uppfylla kraven som nu ställs så snart som möjligt.

För att underlätta förståelsen av bestämmelsen om balans mellan fast och rörlig ersättning har den justerats språkligt efter remitteringen i syfte att göra den tydligare. Bestämmelsen innebär att en försäkringsdistributör som betalar rörlig ersättning till vissa i 3 § angivna personer måste se till att det finns en balans mellan fast och rörlig ersättning, så att ersättningsstrukturen inte leder till att kundens intressen skadas. Finansinspektionen anser att detta bör gälla för alla typer av försäkringar. Det finns därför inte skäl att undanta skadeförsäkringar till konsumenter som *BPFJ* föreslagit då det även inom detta område finns risk för att kundens intressen skadas om utrymmet för rörlig ersättning är obegränsat.

Enligt Finansinspektionen innebär kravet på balans att en till övervägande del rörlig ersättning som är baserad på försäljning eller andra kvantitativa kriterier inte är acceptabel, då en sådan ersättningsstruktur medför risker för intressekonflikter som inte går att hantera i en alltför säljstyrd verksamhet. I normalfallet torde detta innebära att den rörliga ersättningen inte får överstiga den fasta, men innebär inte nödvändigtvis ett tak för rörlig ersättning om 50 procent av den totala ersättningen. Det primära syftet med regeln är att ersättningsstrukturen inte får främja distributörens intressen på bekostnad av kundens intressen. Däremot kan en ersättningsstruktur som består av rörlig ersättning baserad på i huvudsak kvalitativa kriterier och måluppfyllnad av dessa motivera att den rörliga ersättningen överstiger den fasta delen. *SFM* och *Max Matthiessens* förslag om att det är tillräckligt med att den fasta ersättningsdelen ska utgöra en ”tillräckligt” stor del av den totala ersättningen genomförs inte eftersom Finansinspektionen anser att det skulle öppna upp för en alltför skönsmässig bedömning och därmed risk för lägre fasta ersättningsnivåer än den nu införda regel om balans.

Av andra stycket i bestämmelsen framgår att den rörliga ersättningen inte heller får till övervägande del baseras på kvantitativa kriterier såsom antalet distribuerade försäkringar, löptid, premiernas storlek etc. Även kvalitativa kriterier såsom regelefterlevnad, rättvis behandling av kunder, kundnöjdhet,

¹⁷ Se art. 27.4 i Kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/565 av den 25 april 2016 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU vad gäller organisatoriska krav och villkor för verksamheten i värdepappersföretag, och definitioner för tillämpningen av det direktivet.

hantering av eventuella klagomål etc. ska vägas in. Det innebär att förutom att det ska finnas en balans mellan fast och eventuell rörlig ersättning, ska det i den rörliga delen av ersättningen även finnas en balans mellan kvantitativa och kvalitativa kriterier som medför att en övervägande del av den rörliga ersättningen kommer från, eller görs avhängig av måluppfyllnaden av, kvalitativa kriterier. Syftet är även här att stoppa de ersättningsmodeller som Finansinspektionen befارar kan leda till intressekonflikter som inte går att hantera i en alltför säljstyrd verksamhet.

Vad gäller beslutsnivå och uppdateringsfrekvens av de interna reglerna hänvisas till motsvarande stycke i avsnitt 2.9.2.

Reglerna bidrar till att genomföra artikel 17.3 i IDD.

2.9.4 Ersättning från någon annan än kunden

Enligt 4 kap. 3 § första stycket LFD får en försäkringsdistributör inte ta emot ersättning från någon annan än kunden, om ersättningen kan motverka att distributören uppfyller sundhets- och hederlighetskravet i 4 kap. 1 § samma lag. Bestämmelsen gäller för all form av försäkringsdistribution. Finansinspektionen har i 9 kap. 1 § 11 försäkringsdistributionsförordningen fått bemyndigande att föreskriva om hur ersättning som avses i 4 kap. 3 § första stycket LFD ska vara utformad för att inte motverka att en försäkringsdistributör uppfyller sundhets- och hederlighetskravet. Finansinspektionen föreslog därför i remissen regler om att en ersättning från någon annan än kunden inte är godtagbar om den skapar en intressekonflikt som medför att distributörens möjligheter att ta tillvara kundens intressen försämras (förslagets 8 kap. 6 §).

Ett antal remissinstanser har framfört synpunkter på den föreslagna regeln. Finansinspektionen delar inte remissinstansernas uppfattning att den föreslagna regeln skulle vara i strid med, eller inte inom ramen för, bemyndigandet. Det utgör heller inte, vilket *Svensk Försäkring* anför, enligt Finansinspektionens bedömning någon otillåten "goldplating" på föreskriftsnivå. IDD är ett minimidirektiv och så länge Finansinspektionen agerar inom ramen för givna bemyndiganden kan eventuell "goldplating" med syfte att stärka konsumentskyddet svårligen anses otillåten. Finansinspektionen har dock förståelse för remissinstansernas invändningar när det gäller det faktiska innehållet i den föreslagna regeln. Finansinspektionen avstår därför från att genomföra förslaget, och avvaktar med att utnyttja bemyndigandet. Myndigheten avser dock att i sin tillsyn följa upp hur 4 kap. 3 § första stycket LFD följs, vilket kan medföra att Finansinspektionen i framtiden återkommer med förslag på mer detaljerade regler på området.

Vad Finansinspektionen uttalade i remisspromemorian om att en försäkringsdistributör inte är förhindrad att ta emot ersättningar från någon annan än kunden så länge distributören hanterar sina intressekonflikter gäller även fortsättningsvis. Finansinspektionen anser dock, i motsats till Svensk

Försäkring, att vissa typer av tredjepartsersättningar skapar så starka intressekonflikter att det i det närmaste är omöjligt att hantera dem. Det är till exempel fallet när storleken på de ersättningar som en försäkringsdistributör tar emot varierar väsentligt mellan olika produkter. En sådan ersättningsmodell skapar starka incitament för försäkringsdistributörer och deras anställda att rekommendera de produkter som ger bäst intjäning, snarare än vad som är bäst utifrån konsumentens behov och förutsättningar. Finansinspektionen bedömer således att reglerna i 4 kap. 3 § första stycket LFD medför att utrymmet för att ta emot den typen av ersättningar begränsas väsentligt.

2.10 Rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys (9 kap.)

Finansinspektionens ställningstagande: En försäkringsförmedlare som har informerat sin kund om att den tillhandahåller rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys ska fastställa interna regler om en urvalsprocess för att bedöma och jämföra ett tillräckligt stort urval av försäkringsavtal som finns tillgängliga på marknaden.

Om försäkringsförmedlaren tillhandahåller rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys med fokus på vissa kategorier eller ett specifikt urval av försäkringsavtal, ska förmedlaren marknadsföra sig på ett sätt så att det är klart för kunden vilken typ av rådgivning som bedrivs. Förmedlaren ska dessutom säkerställa att kunden bara är intresserad av att teckna försäkringsavtal inom den angivna kategorin eller urvalet av försäkringsavtal. Innan tjänsten tillhandahålls till en kund ska förmedlaren även säkerställa att tjänsten är lämplig för kunden, annars får förmedlaren inte tillhandahålla tjänsten.

En försäkringsförmedlare som är juridisk person, och som tillhandahåller både rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys och rådgivning som inte är det, måste informera kunden om vilken rådgivning som ges. Förmedlaren får bara presentera sig som opartisk för de tjänster som tillhandahålls grundad på en opartisk och personlig analys. De olika tjänsterna ska även vara klart organisatoriskt åtskilda så att kunden inte kan förväxla dem.

En försäkringsförmedlare som är en fysisk person får inte utge sig för att lämna rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys, om förmedlaren också i sin verksamhet tillhandahåller rådgivning som inte är av sådant slag.

Remisspromemorian: Förslaget innehöll inte något krav på att urvalsprocessen ska fastställas i interna regler. Det framgick inte av förslaget att kravet på att fastställa interna regler, samt genomföra en urvalsprocess, endast gäller för försäkringsförmedlare som har informerat sin kund om att den tillhandahåller rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys. Förslaget innehöll en bestämmelse om att en försäkringsförmedlare som är en fysisk person eller en anställd hos en försäkringsförmedlare som är en juridisk person inte får tillhandahålla rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys och rådgivning som inte är av sådant slag.

Remissinstanserna: *SFM* och *Max Matthiessen* har framfört att det bör tydliggöras om kravet på förmedlare att fastställa och genomföra en urvalsprocess är något som försäkringsförmedlaren ska ta fram och som ska finnas på plats i företaget och om så inte är fallet hur en sådan process ska dokumenteras. Remissinstanserna anser även att begränsningen i 9 kap. 5 § bör avse en viss försäkringsprodukt inom en kundrelation och inte förmedlarens verksamhet generellt och att detta i så fall bör förtydligas. En harmonisering med Mifid 2 fungerar inte enligt remissinstanserna eftersom det rör sig om andra typer av produkter än vad en försäkringsförmedlare erbjuder. Slutligen anser remissinstanserna att det saknas behov av en sådan regel.

Finansinspektionens skäl

2.10.1 Allmänt om rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys

I 4 kap. 2 § och 3 § andra och tredje styckena LFD finns regler om vad som gäller för rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys. I 9 kap. 1 § 10 försäkringsdistributionsförordningen ges Finansinspektionen bemyndigande att meddela föreskrifter om villkor för rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys. Finansinspektionen inför därför regler i 9 kap. om vilka villkor som ska gälla. Reglerna bidrar till att genomföra artiklarna 20.3 och 29.3 i IDD.

Liknande regler finns på värdepappersområdet och regeringen har förklarat att ingen skillnad i sak avses när det gäller kraven på oavhängighet och marknadsanalys (propositionen s. 238). Finansinspektionen har därför vid utformningen av föreskrifterna i dessa delar tagit avstamp i art. 53 i den delegerade förordningen till Mifid 2.

En försäkringsförmedlare ska dessutom, enligt 5 kap. 6 § LFD, i god tid innan ett försäkringsavtal ingås meddela om den rådgivning som lämnas kommer att grundas på en opartisk och personlig analys eller inte. Förmedlaren måste alltså informera kunden om vilken typ av rådgivning som lämnas och, om denna inte grundas på en opartisk och personlig analys, namnen på de företag vars försäkringar det är som distribueras.

2.10.2 Analys och urval

För att en försäkringsförmedlare ska anses ha lämnat rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys krävs att analysen omfattar ett tillräckligt stort antal försäkringsavtal på marknaden. Hur stort antal försäkringsavtal analysen måste avse får avgöras efter en bedömning från fall till fall. Föreskrifterna innebär också att försäkringsförmedlaren, vid urvalet av försäkringsavtal enligt 9 kap. 2 § första stycket 1 och 2, inte enbart ska beakta antalet försäkringsavtal utan även mångfalden. Analysen ska vidare avse ett antal och en mångfald av försäkringsavtal som dels är proportionerlig i förhållande till omfattningen på

de rådgivningstjänster som erbjuds, dels är tillräckligt representativ för de försäkringsavtal som är tillgängliga på marknaden.

Analysen får därutöver, enligt 4 kap. 2 § andra stycket LFD, inte omfatta försäkringsprodukter som helt eller delvis utvecklats av försäkringsförmedlaren själv eller av företag som har nära förbindelser med förmedlaren eller av andra företag som förmedlaren har ett sådant rättsligt eller ekonomiskt förhållande till att det kan riskera förutsättningarna för rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys. Försäkringsförmedlare (exempelvis banker som fått tillstånd att bedriva försäkringsdistribution) kan alltså inte lämna rådgivning grundad på en opartisk eller personlig analys vid distribution av sina egna, eller närstående företags, produkter.

Finansinspektionen inför också en skyldighet för försäkringsförmedlare att fastställa och genomföra en urvalsprocess i syfte att bedöma och jämföra ett tillräckligt stort urval av försäkringsavtal. Denna urvalsprocess ska, utöver antalet och mångfalden av försäkringsavtal, beakta alla relevanta aspekter för urval av försäkringsavtal. De aspekter som föreskrifterna nämner är risker, kostnader och hur komplicerade produkterna är samt egenskaper hos försäkringsförmedlaren. Sammantaget ska detta säkerställa att valet av försäkringsavtal som kan komma att rekommenderas inte står i strid med kundernas intressen och behov. SFM och Max Matthiessen har i sitt remissvar ställt vissa frågor om processen. I anledning av detta har Finansinspektionen förtydligat att förmedlarens process för urvalet av produkter vid rådgivning grundad på opartisk och personlig analys ska fastställas genom interna regler. Det finns således både informations- och dokumentationskrav kopplade till urvalsprocessen. Kunden ska nämligen informeras om urvalsprocessen enligt 11 kap. 9 § föreskrifterna. Dessutom ska själva processen dokumenteras, dels genom interna regler hos företaget, dels genom att resultatet av processen, det vill säga de produkter som distributören redogör för till kunden vid distributionstillfället, ska dokumenteras enligt 12 kap. 3 §.

När en försäkringsförmedlare, som tillhandahåller rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys, fokuserar på en viss kategori eller ett specificerat urval av försäkringsavtal uppställs ytterligare krav i 9 kap. 3 § föreskrifterna. Försäkringsförmedlaren måste i sådana fall informera om detta särskilda fokus. Förmedlaren måste vidare säkerställa dels att kunden enbart är intresserad av försäkringar inom förmedlarens särskilda fokusområde, dels att denna fokuserade tjänst är lämplig för kunden och uppfyller kundens behov. Om det visar sig att tjänsten inte är lämplig eller uppfyller kundens behov ska den inte erbjudas kunden.

2.10.3 Tillhandahållande av både rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys och rådgivning som inte är av sådant slag

En försäkringsförmedlare som är en juridisk person får tillhandahålla både rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys, och rådgivning som inte är av sådant slag. Finansinspektionen inför i 9 kap. 4 § 1–3 ett antal krav

som måste uppfyllas vid sådan delad verksamhet. Försäkringsförmedlaren får bland annat presentera sig som opartisk enbart för de tjänster som tillhandahålls grundade på en opartisk och personlig analys. Dessutom ska förmedlaren införa adekvata organisatoriska krav och kontroller för att de två typerna av rådgivningstjänster, och de rådgivare som tillhandahåller respektive typ av tjänst, ska hållas klart skilda från varandra samt för att inte riskera att kunder förväxlar tjänsterna. Det betyder bland annat att anställda som tillhandahåller rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys ska hållas åtskilda från anställda som tillhandahåller rådgivning av annat slag.

För förmedlare som är fysiska personer föreslogs i remissversionen av föreskrifterna ett förbud mot att tillhandahålla båda dessa typer av rådgivning (9 kap. 5 § första stycket). Det föreslogs även att det skulle vara förbjudet för en anställd i en juridisk person att tillhandahålla båda typerna av rådgivning (9 kap. 5 § andra stycket). *SFM* och *Max Matthiessen* har anfört att en försäkringsförmedlare som är en fysisk person bör få tillhandahålla både rådgivning grundad på opartisk och personlig analys och rådgivning som inte är det, så länge kunden blir tydligt informerad. Med beaktande av dessa synpunkter ändrar Finansinspektionen föreskriftsbestämmelserna. I stället för ett förbud införs i 9 kap. 5 § en bestämmelse som anger att en förmedlare inte får utge sig för att lämna rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys om förmedlaren i sin verksamhet även tillhandahåller rådgivning som inte är av sådant slag. Effekten av bestämmelsen blir att endast fysiska personer, som antingen är anställda hos en juridisk person med tillstånd eller som har eget tillstånd att bedriva försäkringsdistribution, som *enbart* tillhandahåller rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys, får utge sig för att tillhandahålla rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys på sätt som anges i 5 kap. 6 § första stycket 1 LFD. Genom bestämmelsen vill Finansinspektionen betona vikten av tydlighet gentemot kunderna så att dessa inte riskerar att förväxla de olika typerna av rådgivning. Avsikten är även att harmonisera reglerna med Mifid 2. Reglerna tar avstamp i art. 53.3 c i den delegerade förordningen till Mifid 2 och bidrar således till att likrikta reglerna på värdepappers- och försäkringsdistributionsområdet, i enlighet med regeringens tidigare redovisade avsikt.

Vidare gör Finansinspektionen ett tillägg i 9 kap. 2 § som innebär att en försäkringsförmedlare *som har informerat sin kund* om att den tillhandahåller rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys ska fastställa interna regler om och genomföra en urvalsprocess för att bedöma och jämföra ett tillräckligt stort urval av försäkringsavtal som finns tillgängliga på marknaden. Dessa regler blir således inte tillämpliga på förmedlare som tillhandahåller båda typerna av rådgivning.

Det bör noteras att försäkringsföretag inte kan tillhandahålla rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys utan att de anses agera i strid med god försäkringsdistributionssed (propositionen s. 240). Reglerna i 9 kap. gäller därför enbart för försäkringsförmedlare.

2.10.4 Ersättning från annan än kunden

Enligt 4 kap. 3 § andra stycket LFD får en försäkringsförmedlare som lämnar rådgivning om försäkring grundad på en opartisk och personlig analys inte ta emot och behålla ersättning i samband med distributionen från någon annan än kunden. Reglerna är avsedda att likrikta förhållandena med vad som gäller på värdepappersområdet, och regeringen anger att vid utformningen av föreskrifterna bör ledning kunna hämtas från Mifid 2-regelverket (propositionen s. 241–243). Finansinspektionens föreskrifter har därför, i dessa delar, tagit avstamp i 7 kap. 6 och 7 §§ värdepappersföreskrifterna.

Finansinspektionen inför i 9 kap. 6 § föreskrifterna regler om att en försäkringsförmedlare ska föra över en ersättning eller förmån som tas emot av tredjepart till kunden så snart som förmedlaren mottagit den, samt underrätta kunden om detta. Av bestämmelsen framgår även att försäkringsförmedlaren ska ha interna regler som säkerställer att alla ersättningar och förmåner, som kommer från tredjepart, förs över till kunden.

Det bör dock uppmärksammas att mindre icke-monetära förmåner, från annan än kunden, får tas emot och behållas av försäkringsförmedlaren under särskilda förutsättningar. Kunden ska ha informerats om förmånerna och dessa ska dels höja kvaliteten på tjänsten till kunden, dels vara av sådan omfattning och art att de inte strider mot god försäkringsdistributionssed (4 kap. 3 § tredje stycket LFD). I 9 kap. 7 § föreskrifterna listas vad som anses som sådana mindre icke-monetära förmåner enligt den nämnda lagbestämmelsen (bestämmelsen nämner dokumentation, deltagande vid konferenser eller seminarier och representation upp till ett rimligt värde). Enligt föreskrifterna ska förmånerna vara rimliga och proportionella samt av sådan omfattning att de sannolikt inte kommer att påverka försäkringsförmedlarens beteende på ett sätt som är till skada för kundens intressen (9 kap. 7 § andra stycket). Vidare måste förmedlaren redovisa eventuella förmåner till kunden *innan* rådgivningen tillhandahålls. Förmånerna får dock beskrivas på ett allmänt sätt (9 kap. 7 § tredje stycket). En allmän beskrivning kan vara lämplig när det gäller sådana mindre icke-monetära ersättningar som enligt praxis på marknaden lämnas regelbundet och som inte är anpassade för en specifik förmedlare (exempelvis informations- eller marknadsföringsmaterial). Däremot kan en utförligare beskrivning krävas om det gäller mer särartad compensation som är särskilt inriktad mot en viss försäkringsförmedlare och från en specifik tredjepart och som avser sådana förmåner som nämns i 9 kap. 7 § första stycket 2 och 3.

2.11 Klagomålshantering (10 kap.)

Finansinspektionens ställningstagande: De nuvarande bestämmelserna om klagomålshantering i förmedlarföreskrifterna överförs i huvudsak oförändrade till de nya föreskrifterna.

Remisspromemorian: Förslaget innehöll ett krav på att mottagandet av ett klagomål skulle bekräftas inom tre dagar i de fall klagomålet inte besvarats

inom denna tid. I förslaget fanns även en minimitid för dokumentationskravet på registrering, dokumentation och intern uppföljning av klagomål på 5 år.

Remissinstanserna: *Svensk Försäkring* framhåller att med den föreslagna nya vidare definitionen om vad som är ett klagomål så kommer även försäkringsföretagens skadereglering att omfattas på ett för försäkringsföretagen problematiskt sätt. Föreningen vill därför att definitionen i föreskrifterna inskränks. Svenska Försäkring anser också att det kan övervägas att tillämpa samma ordning för klagomålshantering som finns i Danmark som i korthet innebär att klagomålsreglerna ska tillämpas först om en klagande vänder sig till den klagomålsansvarige. Vidare önskas ett förtydligande avseende vem som utöver kunden ska kunna rikta ett klagomål mot ett försäkringsföretag. *SFM* och *Max Matthiessen* anser att de svenska reglerna måste harmonisera med de europeiska riktlinjerna för försäkringsförmedlare som Eiopa tagit fram. Vidare framför *SFM* och *Max Matthiessen* att om Finansinspektionen i framtiden avser att införa krav på inrapportering av klagomål, bör information om detta lämnas redan nu så att företagen ska få möjlighet att anpassa sina IT-system. Såväl *Svensk Försäkring*, *Svenska Fondhandlareföreningen* som *Svenska Bankföreningen* argumenterar för att handläggningstiden ska vara mer flexibel och att Finansinspektionen ska avstå från den förändring som föreslagits. Detta eftersom den föreslagna regleringen innebär att olika regler kommer att tillämpas inom ett företag som har olika tillstånd. *Svensk Försäkring* framför även kritik mot den föreslagna ändringen när det gäller hur länge dokumentation angående ett klagomål ska sparas och påpekar att de nu föreslagna reglerna inte är förenliga med dataskyddsförordningens regler om lagringsminimering.

Finansinspektionens skäl: En effektiv och funktionell klagomålshantering är ett sätt för försäkringsdistributörer att säkerställa att de handlar hederligt, rättvist, transparent och professionellt mot sina kunder. Rätt använt ger det alltså kunder möjlighet att få sina intressen tillgodosedda, och försäkringsdistributören får möjlighet att fånga upp och åtgärda problem, samt vidta förebyggande åtgärder.

I 4 kap. 15 § LFD anges att en försäkringsdistributör ska se till att kunder och andra som är berörda av försäkringsdistributionen på ett lämpligt sätt kan anmäla klagomål mot distributören. Förfarandet ska vara effektivt, och klagomålen ska besvaras snarast möjligt. I 9 kap. 1 § 14 försäkringsdistributionsförordningen ges Finansinspektionen bemyndigande att föreskriva om vad en försäkringsdistributör ska iaktta vid hantering av klagomål. Finansinspektionen inför därför regler, som i mångt och mycket liknar de som finns i förmedlarföreskrifterna.

Förmedlarföreskrifterna har när det gäller klagomålshantering haft Finansinspektionens allmänna råd (FFFS 2002:23) om klagomålshantering för finansiella tjänster till konsumenter som förebild (klagomålsråden). Klagomåls-

råden upphävdes för försäkringsförmedlare i och med att förmedlarföreskrifterna trädde i kraft.¹⁸ För försäkringsföretag gäller dock de allmänna råden fortfarande, tillsammans med Eiopas riktlinjer om klagomålshantering för försäkringsföretag.¹⁹ Eftersom de nya bestämmelserna om klagomålshantering i 10 kap. är föreskrifter och inte allmänna råd, gäller föreskrifterna framför såväl klagomålsråden som riktlinjer utfärdade av Eiopa vad avser klagomålshantering för försäkringsföretag när ett försäkringsföretag utövar försäkringsdistribution.

Då det pågår ett långsiktigt arbete på Finansinspektionen med att omarbeta klagomålsråden har Finansinspektionen i några fall till följd av remissvaren valt att avvakta med att införa skärpande krav i de nya föreskrifterna om försäkringsdistribution. Särskilda skäl för vissa av reglerna framförs av Finansinspektionen under respektive underrubrik nedan.

Bestämmelserna bidrar till att genomföra försäkringsdistributionsdirektivets artikel 14.

2.11.1 Vad som är ett klagomål

Finansinspektionen har inom ramen för sin tillsyn uppmärksammat att vissa företag som bedriver finansiell verksamhet inte vill ha för många klagomål registrerade, eftersom det skulle kunna uppfattas som negativt. Tolkningen av vad som skulle utgöra ett klagomål har hos dessa företag varit alltför snäv. Bland annat mot bakgrund av ovanstående är den nu införda definitionen i 10 kap. 2 § om vad som är ett klagomål allmänt hållen, och förhållandevis vid. *Svensk Försäkring* har invänt att definitionen är alltför vid. Som nämns ovan är anledningen till hur definitionen utformats att Finansinspektionen inom ramen för tillsynen noterat att det förekommit att tolkningen av vad som är ett klagomål i vissa fall varit alltför snäv. Finansinspektionen har dock förståelse för remissinstansens synpunkt och har gjort ett tillägg i föreskrifterna för att klargöra att missnöjesyttringar av ringa betydelse för kunden inte ska omfattas av definitionen av klagomål, även om det gäller ett konkret missnöje i ett enskilt fall. När det gäller generella synpunkter och allmänna missnöjesyttringar ska inte heller sådana betraktas som klagomål men detta följer enligt Finansinspektionens uppfattning redan av definitionen i sig. Det är dock Finansinspektionens uppfattning att den nya definitionen av klagomål i praktiken inte innebär någon förändring för de som i dag tillämpar förmedlarföreskrifterna.

2.11.2 Interna regler för klagomålshantering

För att den som arbetar med försäkringsdistribution ska kunna känna till hur eventuella klagomål som kommer in till distributören ska handläggas krävs enligt 10 kap. 3 § att det finns interna regler som tydligt anger hur hanteringen

¹⁸ Övergångsbestämmelse 2 i förmedlarföreskrifterna enligt deras lydelse den 1 juli 2005.

¹⁹ EIOPA-BoS-12/069 SV Riktlinjer för försäkringsföretags hantering av klagomål.

ska gå till. Det är även viktigt för den klagande att veta att det finns regler för hur klagomålet kommer att tas om hand.

Vad gäller beslutsnivå och uppdateringsfrekvens av de interna reglerna hänvisas till avsnitt 2.9.2.

2.11.3 Information till kund om klagomålsansvarig och klagomålshantering

För att en klagande på ett enkelt sätt ska kunna kontakta en försäkringsdistributörs klagomålsansvarige person ska information finnas på distributörens webbplats, men även på varje kontor. Detta följer av bestämmelserna i 10 kap. 4 och 5 §§. Det ska vara enkelt för den klagande att komma i kontakt med rätt person och därför behöver denna information finnas tillgänglig på ett enkelt sätt. Informationen ska även innefatta uppgifter om på vilket sätt som en klagande som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet, dvs. en konsument, kan vända sig till olika konsumentbyråer för att få vägledning.

2.11.4 Handläggningsrutiner, handläggningstider och motivering av beslut

För att den klagande ska veta var i processen ett klagomål befinner sig så ska klagomål besvaras skyndsamt och hanteras med tillbörlig omsorg, se 10 kap. 6 §.

Vissa typer av klagomål kan ta lång tid att utreda. För att den klagande inte ska vara oinformerad så ska en försäkringsdistributör inom 14 dagar från det att ett klagomål kommit in till distributören meddela den klagande och förklara orsaken till dröjsmålet samt när ett svar eller beslut kan förväntas lämnas. Detta framgår av bestämmelserna i 10 kap. 7 §.

I det remitterade föreskriftsförslaget angavs även att ett klagomål, som inte kan besvaras inom tre dagar, skulle bekräftas till den klagande av försäkringsdistributören inom samma tid. Såväl *Svensk Försäkring*, *Svenska Fondhandlareföreningen* som *Svenska Bankföreningen* argumenterar för att handläggningstiden ska vara mer flexibel och att Finansinspektionen ska avstå för den förändring som föreslagits. Den bakomliggande orsaken till detta är att olika regler kommer att tillämpas inom ett företag som har olika tillstånd. I enlighet med klagomålsråden ska ett klagomål besvaras inom 14 dagar och när detta inte är möjligt ska den klagande få information om när svar kan lämnas.

Finansinspektionen har tagit till sig de argument som framförts av remissinstanserna och avstår för närvarande från att införa ytterligare krav avseende handläggningstider. Finansinspektionen kommer dock inom ramen för det fortsatta regelverksarbetet avseende klagomål att utvärdera om det finns behov av mer långtgående reglering avseende handläggningstider för alla företag under Finansinspektionens tillsyn. Det är Finansinspektionens uppfattning att det är av stor vikt att försäkringsdistributörerna organiserar sin klagomålsverksamhet på ett sätt som säkerställer en effektiv handläggning och som

därmed minimerar riskerna för att kunderna får vänta onödigt länge. När det gäller klagomål som tar lång tid att utreda är det rimligt att försäkringsdistributören vid behov tar regelbunden kontakt med kunden för att säkerställa att kunden vet vad som händer med klagomålet.

För att en klagande ska kunna förstå varför ett klagomål avslås eller bara delvis bifalls så måste en för den klagande klar och tydlig motivering lämnas av distributören, se 10 kap. 8 §.

2.11.5 Information till kund om tvistlösning

En försäkringsdistributör ska, enligt 10 kap. 9 §, informera en klagande om vilka möjligheter som finns att få ett klagomål överprövat om frågan är tvistig, senast i samband med att ett klagomål helt eller delvis avslås. Exempel på instanser som avses är Svensk Försäkrings nämnder, Allmänna reklamationsnämnden eller allmän domstol. Kraven på denna information skiljer sig från den information som enligt 10 kap. 5 § föreskrifterna ska lämnas om vilka olika möjligheter kunden har att få vägledning. De organisationer som åsyftas i 10 kap. 5 § saknar möjlighet att fatta beslut som binder försäkringsdistributören vid att exempelvis ge ut kompensation.

2.11.6 Registrering, dokumentation och intern uppföljning av klagomål

En försäkringsdistributör ska kunna registrera klagomål centralt. Det är viktigt för att få en sammanhållen bild av de klagomål som lämnas till distributören. De fakta som framkommer i utredningen och det svar som lämnas ska dokumenteras för att denna information sedan ska kunna användas i det preventiva arbete som ska utföras. Det ska göras för att en och samma typ av klagomål inte ska uppstå flera gånger och för att distributören exempelvis ska kunna uppmärksamma om det finns anställda hos en försäkringsdistributör som har många klagomål och om det kan finnas kunskapsbrister som distributören behöver komma till rätta med. Finansinspektionen inför därför bestämmelser om detta i 10 kap. 10–12 §§.

Av såväl förmedlarföreskrifterna som klagomålsråden framgår att ärendets karaktär samt företagets och kundens behov av dokumentationen ska läggas till grund för bedömningen av hur länge dokumentationen avseende ett klagomål ska sparas. Detta krav införs även i de nya föreskrifterna. I remissen föreslog Finansinspektionen även att dokumentationen avseende ett klagomål ska sparas hos försäkringsdistributören i minst fem år. *Svensk Försäkring* har invänt mot detta och menar att det kan strida mot dataskyddsförordningen och dess regler om lagringsminimering.

Finansinspektionen vill först hänvisa till vad som anförs ovan i avsnitt 2.4.1 rörande dataskyddsförordningen och föreskrifterna. Finansinspektionen konstaterar vidare att försäkringsdistributörernas och kundernas eventuella behov av lagring av dokumentation säkerställs av den reglering som föreslagits i de nya föreskrifterna. Finansinspektionen anser också att det av tillsynsskäl

finns ett behov av att säkerställa att dokumentationen avseende samtliga klagomål bevaras under en viss minimitid. Efter en intresseavvägning har dock Finansinspektionen kommit fram till att denna minimitid kan stanna vid tre år från det att klagomålsärendet avslutats. Det är dock viktigt att notera att försäkringsdistributörernas och kundernas behov av ifrågavarande dokumentation kan innebära väsentligt längre lagringstider. Det är därför viktigt att försäkringsdistributörerna själva noga överväger vilka lagringstider som behövs, oaktat det krav på lagringstid som föreskrifterna anger.

2.12 Information till kund (11 kap.)

Finansinspektionens ställningstagande: Många av informationsreglerna i förmedlarföreskrifterna överförs i huvudsak oförändrade till de nya föreskrifterna, bland annat kravet på att en försäkringsdistributör ska informera en kund om sin identitet och sina kontaktuppgifter, samt eventuella kvalificerade innehav. Distributörens skyldighet att informera om att den står under Finansinspektionens tillsyn vad gäller verksamheten och att kunden har möjlighet att få en tvist prövad av Allmänna reklamationsnämnden förs också över till de nya föreskrifterna.

Finansinspektionen inför också ett antal nya krav på information. En försäkringsdistributör ska informera om att den står under Konsumentverkets tillsyn vad avser marknadsföring. En försäkringsförmedlare som får ersättning för försäkringsdistributionen från en försäkringsgivare ska informera kunden om försäkringsgivaren har rätt att få tillbaka hela eller delar av ersättningen.

Informationen får lämnas på ett annat varaktigt medium än papper om det är visat att kunden har tillgång till utrustning som gör det möjligt för kunden att tillgodogöra sig informationen. Det krävs även att kunden har fått välja mellan information på papper och ett annat varaktigt medium och själv valt att få informationen på det andra varaktiga mediet.

Vid anslutning till obligatorisk tjänstepensionsförsäkringsplan får ett försäkringsföretag överlåta till en tredjepart att lämna informationen till en anställd.

Vid korsförsäljning, där en distributör erbjuder en försäkringsprodukt tillsammans med en annan tjänst eller produkt som inte är en försäkring, ska distributören, om det är möjligt att köpa de olika delarna separat, informera kunden om samtliga relevanta kostnader för avtalet och var och en av komponenterna. Informationen ska utformas så att kunden aktivt kan välja vilket köp den vill göra.

Remisspromemorian: Förslaget hade i huvudsak samma innehåll. Förslaget innehöll dock ett krav på att distributören skulle informera om att den står under Konsumentverkets tillsyn vad avser marknadsföring och reklam. Enligt

förslaget skulle en försäkringsförmedlare som får ersättning för försäkringsdistributionen från en försäkringsgivare informera kunden om att försäkringsgivaren har rätt att få tillbaka hela eller delar av ersättningen.

Remissinstanserna: *Sveriges Advokatsamfund* anför, med anledning av kundens möjlighet att välja att få informationen på papper eller annat varaktigt medium, att det borde vara tillräckligt att kunden informeras i allmänna villkor om att informationen tillhandahålls via ett specificerat varaktigt medium. Om kunden begär det skulle informationen i stället lämnas på papper.

Konsumentverket anser dels att definitionen av marknadsföring bör vara likadan i föreskrifterna som i marknadsföringslagen, dels att valmöjligheten att få information på papper eller annat varaktigt medium ska framställas neutralt för att kunden inte ska påverkas i sitt val.

Svensk Försäkring anför i huvudsak följande. Försäkringsföretags skyldighet att lämna information regleras redan i föreskrifter och informationsreglerna på andra områden. Informationsskyldigheten enligt de nu aktuella föreskrifterna om försäkringsdistribution bör därför enbart avse försäkringsförmedlare. Föreskrifterna som rör information bör preciseras i förhållande till lagen. Remissinstansen påpekar även att en försäkringsgivare inte alltid har rätt att få tillbaka ersättning och att ordet ”att” i 11 § därför bör tas bort. Vad gäller informationens form är bestämmelsen snarlik den i LFD, varför den bör lyftas ur föreskrifterna. Föreningen önskar även ett förtydligande av om 14 § ska tillämpas när informationen lämnas på webbplats. Angående informationskraven vid anslutning till obligatorisk tjänstepensionsplan i 15 § anger förslaget inte vad en försäkringsdistributör ska iaktta för att fullgöra sina skyldigheter, utan endast att distributören kan överlåta uppgiftslämningen till en tredje part. Enligt *Svensk Försäkring* har Finansinspektionen inte gjort vad som avsågs med bemyndigandet. Remissinstansen anser att det även är av vikt att försäkringsföretagens möjlighet att lämna information via tredje part utökas till att gälla all information som i praktiken lämnas genom tredje part, såväl inför som efter försäkringstiden. *Svensk Försäkring* anser även att kraven på information vid korsförsäljning går längre än IDD och LFD genom att det i föreskrifterna inte görs något undantag för att lämna information om underordnade produkter som inte går att köpa separat. Det bör även förtydligas att informationsskyldigheten enligt 11 kap. föreskrifterna inte gäller vid telefonförsäljning.

Finansinspektionens skäl

2.12.1 Allmän information till kunden

I 5 kap. 1–9 §§ LFD finns bestämmelser om försäkringsdistributörers och försäkringsförmedlars informationsskyldighet. I 9 kap. 1 § 15 försäkringsdistributionsförordningen ges Finansinspektionen ett bemyndigande att meddela föreskrifter om denna skyldighet. Finansinspektionen inför därför

regler som kompletterar lagens informationskrav. Reglerna bidrar till att genomföra artikel 18, 19 och 21 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Motsvarande regler i 6 kap. förmedlarföreskrifterna överförs i sak till de nya föreskrifterna. Bestämmelserna ställer krav på distributören att lämna information till kunden om sin identitet, att distributören dels står under Finansinspektionens tillsyn vad gäller själva verksamheten, dels att den står under Konsumentverkets tillsyn vad gäller marknadsföring. Finansinspektionen håller med *Konsumentverket* om att marknadsföring bör benämnas på samma sätt som i marknadsföringslagen (2008:486) och ändrar därför texten i föreskrifterna därefter. Utöver detta ska distributören lämna information om klagomålshantering och möjligheten att få en tvist prövad av Allmänna reklamationsnämnden. I detta fall handlar det om tvister som avser försäkringsdistributionen.

Finansinspektionen är medveten om att försäkringsföretagen, så som *Svensk Försäkring* anför, kan ha skyldighet att lämna viss information enligt andra föreskrifter. Informationsföreskrifterna som Svensk Försäkring hänvisar till har dock ett annat syfte än försäkringsdistributionsföreskrifterna. Även om regelverken till viss del överlappar varandra är det Finansinspektionens bedömning att de inte står i konflikt med varandra. Informationsföreskrifterna kommer dessutom att bli föremål för översyn och omarbetning, dock inte inom ramen för detta regelprojekt. Finansinspektionen anser därför att försäkringsföretagen inte ska undantas från informationsskyldigheten vid försäkringsdistribution.

En försäkringsförmedlare ska även informera om att denne är registrerad hos Bolagsverket och för vilka klasser registreringen gäller samt om att kunden kan kontrollera registreringen hos Bolagsverket.

Dessutom ska försäkringsförmedlaren informera om vilka försäkringsföretag som förmedlaren har ett kvalificerat innehav i, och vilka försäkringsföretag som har ett kvalificerat innehav i försäkringsförmedlaren, samt storleken på innehavet. Kvalificerat innehav definieras i 1 kap. 9 § 14 LFD. Regeln syftar till att synliggöra eventuella intressekonflikter och säkerställa att en försäkringsförmedlare inte har någon beroendeställning i förhållande till en försäkringsgivare.

Finansinspektionen inför också en ny regel i 11 kap. 9 § som gäller krav på information om den urvalsprocess som en försäkringsförmedlare som lämnar rådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys i enlighet med 4 kap. 2 § LFD tillämpar.

2.12.2 Pris- och ersättningsinformation

Reglerna om pris- och ersättningsinformation i 5 kap. 7–9 §§ LFD är nya och saknar motsvarighet i LFF. De nya föreskrifterna ställer bland annat upp ett krav på distributören att, om den förmedlar försäkringar åt en annan distributör, ge kunden information om de ersättningar som betalas till den förmedlare som

utgör uppdragsgivare i stället för till den som faktiskt distribuerar försäkringen. Regeln avser samtliga ersättningar oberoende av om de kommer från försäkringsgivaren eller någon annan.

Övriga regler i de nya föreskrifterna avseende pris- och ersättningsinformation hanterar i huvudsak situationer där ersättning till förmedlaren betalas från någon annan än kunden. Om försäkringsförmedlaren får ersättning för distributionen från försäkringsföretaget ska kunden få information om huruvida försäkringsförmedlaren får behålla ersättningen eller om försäkringsgivaren har rätt att få ersättningen återbetald helt eller delvis, i det fall försäkringstagaren plötsligt upphör att betala in premierna till försäkringsföretaget. Med anledning av *Svensk Försäkrings* synpunkt har Finansinspektionen förtydligat i föreskrifterna att information inte behöver lämnas om försäkringsgivaren inte har rätt att få tillbaka några pengar. Om förmedlaren får ersättning av ett försäkringsföretag under avtalstiden ska kunden få information om hur en sådan ersättning beräknas. Om försäkringsförmedlaren får ersättning från försäkringsföretaget och denna ersättning ökas baserat på kvantitativa kriterier, så som premiernas storlek eller liknande, ska kunden informeras om hur ersättningen bestäms.

2.12.3 Informationens form

I 11 kap. 14 § införs bestämmelser om i vilken form information får lämnas. I LFD regleras informationens form i 5 kap. 15 §, och denna bestämmelse och de nu beslutade föreskrifterna genomför delvis art. 23.1–23.6 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Enligt LFD kan informationen presenteras på papper, men den kan även presenteras genom att kunden får informationen på ett annat varaktigt medium eller på en webbplats givet att vissa villkor är uppfyllda. Att informationen som huvudregel ska lämnas på papper följer även av de artiklar i IDD som nämns ovan. 5 kap. 15 § andra stycket 2 LFD anger att ett villkor för att få lämna information på annat varaktigt medium än papper är att kunden uttryckligen har valt att få informationen på det viset. Finansinspektionen ges i 9 kap. 1 § 16 försäkringsdistributionsförordningen ett bemyndigande att klargöra vilka övriga villkor som ska gälla. Vad *Sveriges Advokatsamfund* anför om att det borde räcka att kunden får information i allmänna villkor om att information tillhandahålls via ett varaktigt medium är således inte något som ryms inom Finansinspektionens bemyndigande.

Som *Svensk Försäkring* påpekar är regeln om informationens form i 11 kap. 14 § föreskrifterna lik regeln i 5 kap. 15 § LFD. Finansinspektionen anser dock att den skillnad som föreskrifterna tillför är av betydelse. I föreskrifterna anges att en förutsättning för att kunna lämna informationen på ett annat varaktigt medium är att det är visat att kunden har tillgång till sådan utrustning som gör det möjligt för kunden att ta emot informationen, samt att övriga lagkrav är uppfyllda. Ett varaktigt medium innefattar exempelvis filer och dokumentation som tillhandhålls via internet, USB-minne eller andra tekniska lösningar.

Enligt Finansinspektionen är det rimligt att det säkerställs att kunden faktiskt har möjlighet att ta emot den information som ges oavsett i vilken form den lämnas. Det införs därför ett krav på att kunden ska ha fått möjlighet att välja och därefter gjort ett aktivt val om att få informationen på ett annat varaktigt medium än papper. Finansinspektionen anser att kundens möjlighet att välja hur den helst tar emot informationen är av större vikt än att i detta fall ge företagen en förenklingsmöjlighet. En förutsättning för att kunden ska kunna utnyttja sin valmöjlighet att få informationen på papper är att den känner till att valmöjligheten finns. Kunden bör därför få möjliga alternativ presenterade för sig. I relation till vad *Konsumentverket* anfört, vill Finansinspektionen tydliggöra att inspektionens uppfattning är att valmöjligheten framställs mer neutralt på detta sätt än om kunden inte får alternativen presenterade för sig. Finansinspektionen vill även klargöra att regeln i 11 kap. 14 § enbart gäller vid information på annat varaktigt medium än papper och inte om informationen lämnas via internet. Då räcker att kunden har godtagit att informationen lämnas på en webbplats, i enlighet med vad som anges i LFD.

Att kunden uppger en e-postadress räcker som bevisning för att kunden har tillgång till internet.

Kap. 11 i föreskrifterna reglerar enbart vilken information som ska lämnas, inte när information ska lämnas. Det sistnämnda följer i stället av lagen. När det gäller telefonförsäljning räcker det enligt 5 kap. 16 § LFD att distributören upplyser kunden om vilken typ av information som finns tillgänglig enligt 5 kap. samma lag. Informationen enligt 5 kap. 1–9, 11 och 12 §§ LFD ska dock lämnas på det sätt som anges i 15 § LFD, tillsammans med ett produktfaktablad enligt 13 § samma lag snarast efter att ett avtal ingåtts. Finansinspektionen har inte något bemyndigande att meddela föreskrifter om vad som ska gälla vid telefonförsäljning. Däremot har Finansinspektionen ett bemyndigande att meddela föreskrifter om distributörens informationsskyldighet enligt 5 kap. 1–9 §§ LFD. Dessa regler gäller även vid telefonförsäljning, även om de blir tillämpliga först efter det att ett försäkringsavtal har ingåtts, se 5 kap. 16 § andra stycket LFD. Finansinspektionen vill därför, med anledning av Svensk Försäkrings synpunkt, förtydliga att reglerna i föreskrifterna gäller även vid telefonförsäljning.

2.12.4 Särskilda informationskrav vid anslutning till obligatorisk tjänstepensionsplan

Bestämmelsen i 5 kap. 17 § LFD, om informationskrav vid anslutning till obligatorisk tjänstepensionsplan, genomför artikel 22.5 i försäkringsdistributionsdirektivet. Finansinspektionen ges i 9 kap. 1 § 17 försäkringsdistributionsförordningen bemyndigande att meddela föreskrifter om vad en försäkringsdistributör ska iaktta för att fullgöra skyldigheten enligt nämnda lagparagraf.

När en anställd ansluts till en på förhand bestämd tjänstepensionsförsäkringsplan finns inte något krav på att det försäkringsföretag som omfattas av en

sådan pensionsplan själv måste lämna informationen. I LFD anges i stället att försäkringsföretaget ska säkerställa att information lämnas till den anställda, vilket innebär att företaget får överlåta till en tredjepart att lämna informationen till den anställda i företagets ställe. Med tredjepart avses här framförallt sådana organisationer som administrerar kollektivavtalade tjänstepensioner, det vill säga valcentraler. Finansinspektionen ger genom föreskrifterna företagen en möjlighet att bevara den ordning som råder i dag, det vill säga att fortsatt kunna överlåta åt valcentraler att lämna informationen till en anställd. Som *Svensk Försäkring* påpekar skulle Finansinspektionen, mot bakgrund av hur bemyndigandet är utformat, ha kunnat meddela än mer preciserade föreskrifter. Anledningen till att Finansinspektionen inte lägger på ytterligare krav är att inte störa ett välfungerande system där valcentraler spelar en stor roll. Ytterligare krav är heller inte nödvändiga för att genomföra IDD. Det är dock viktigt att påpeka att ansvaret för att informationen lämnas inte kan flyttas från försäkringsföretaget utan enbart utförandet av uppgiften att informera de anställda.

Finansinspektionens bemyndigande omfattar inte vilken information som ska lämnas. Svensk Försäkrings förslag om att valcentralerna bör få lämna all information som i praktiken lämnas genom tredje part, såväl inför som efter försäkringstiden, kan således inte genomföras inom ramen för detta regelprojekt.

2.12.5 Särskilda informationskrav vid korsförsäljning

I 5 kap. 18 och 19 §§ LFD finns bestämmelser om särskilda informationskrav vid korsförsäljning när en försäkringsprodukt erbjuds tillsammans med en annan underordnad tjänst eller produkt som inte är en försäkring. Finansinspektionen ges i 9 kap. 1 § 18 försäkringsdistributionsförordningen ett bemyndigande att meddela föreskrifter om vilka informationskrav som ska gälla vid sådan korsförsäljning. Reglerna i LFD genomför art 24.1 och 24.2 i försäkringsdistributionsdirektivet och har inte någon motsvarighet i LFF. De nu beslutade föreskrifterna bidrar till genomförandet av samma artiklar.

Föreskriftsbestämmelserna om korsförsäljning i 11 kap. 16–20 §§ tar främst sikte på att informationen om kostnader och risker ska vara tydlig och riktig för att ge kunden möjlighet att göra ett aktivt val. Distributören ska i god tid innan avtalet ingås informera kunden om alla kostnader för dels paketet, dels för var och en av dess komponenter. Distributören ska även informera om vilka risker som finns förknippade med paketet och dess komponenter. *Svensk Försäkring* har invänt att föreskrifterna går längre än IDD och LFD, eftersom föreskrifterna kräver att information alltid ska lämnas, även om delarna inte går att köpa separat. Enligt Finansinspektionen framgår det redan av 5 kap. 18 § LFD, som föreskrifterna hänvisar till, att information endast ska lämnas i de fall delarna kan köpas separat. Det Finansinspektionen gör är att närmare beskriva vilken information som ska lämnas i dessa fall. För att undvika missförstånd justerar dock Finansinspektionen föreskriftsbestämmelsen så att även den hänvisar till de fall det går att köpa delarna separat.

Den information som lämnas enligt 11 kap. 16 § föreskrifterna ska visa den verkliga kostnaden och möjliggöra jämförelser med jämförliga varor och tjänster. Kostnader som inte kan preciseras innan avtalet ingås, men som kommer att belasta kunden i efterhand ska baseras på rimliga antaganden. Information om risker som ska lämnas till kund enligt 5 kap. 19 § LFD ska presenteras med samma betydelse och vikt som kostnadsinformationen. Det innebär att informationen inte på något sätt får förminskas eller döljas, till exempel genom textstorlek, placering eller färg. Informationens utformning, inbegripet placering och språk, ska vara lätt för kunden att förstå.

Om det är möjligt att köpa delar av paketet separat är det viktigt att kunden inte förleds att tro att denne är tvungen att köpa samtliga delar. Till exempel får distributören inte använda sig av förbockade rutor utan måste ge kunden möjlighet att själv göra ett aktivt val, baserat på bland annat kostnad och risk, och om huruvida kunden önskar köpa båda produkterna eller enbart den ena.

2.13 Dokumentationsskyldighet (12 kap.)

Finansinspektionens ställningstagande: En försäkringsdistributör ska dokumentera vad som framkommit vid distributionstillfället. Dokumentationen ska innefatta information om kunden, kundens önskemål eller behov av försäkringsskydd, och i förekommande fall, ekonomiska och andra förhållanden. Dokumentationen ska även innefatta själva försäkringsdistributionen, såsom vad som diskuterats, vilka produkter eller tjänster som redogjorts för, vilka råd som lämnats till kunden och skälen för dessa, samt om kunden avråtts från att vidta en åtgärd och skälen till detta. Omfattningen av dokumentationen ska anpassas efter hur komplicerad försäkringsprodukten är. Uppgifterna får sparas på valfritt medium så länge de är lätta att ta fram och identifiera och kan lämnas till kunden på papper eller någon annan läsbar och varaktigt form som är tillgänglig för kunden. Distributören ska ge kunden dokumentationen vid distributionstillfället, eller så snart som möjligt därefter och lagra dokumentationen på ett säkert sätt under minst ett år efter att distributörens åtaganden upphört och den tid inom vilket anspråk på skadestånd kan göras har löpt ut.

Remisspromemorian: Förslaget hade i huvudsak samma innehåll, förutom att ordet ”arkivering” användes i stället för ordet ”lagring”.

Remissinstanserna: *Svensk Försäkring* anser att dokumentationskravets koppling till informationskraven och uppföranderegler i 5 kap. 11 och 12 §§ LFD bör förtydligas. När det gäller förmedlares skyldighet enligt 12 kap. 6 § föreskrifterna, att lagra dokumentationen på ett säkert sätt och spara den under en period av minst ett år efter att distributörens åtaganden upphört, alternativt den tid inom vilket anspråk på skadestånd kan göras har löpt ut, saknar föreningen en analys av huruvida bestämmelsen är förenlig med dataskyddsförordningen. Föreningen ifrågasätter även om bestämmelsen om lagring i 12 kap. 6 § föreskrifterna rymms inom Finansinspektionens bemyndigande.

Finansinspektionens skäl: I 9 kap. 1 § 19 försäkringsdistributionsförordningen ges Finansinspektionen bemyndigande att meddela bestämmelser om vad en försäkringsdistributör ska iaktta när det gäller dokumentation av försäkringsdistributionen och utlämnande av sådan dokumentation enligt 5 kap. 21 § LFD. Finansinspektionen inför därför bestämmelser om vilka uppgifter som ska dokumenteras, hur dokumentationen ska överlämnas till kunden, samt på vilket sätt den ska lagras.

Det framgår av propositionen att bestämmelsen i lagen om försäkringsförmedling om att en försäkringsförmedlare ska dokumentera vad som förekommit vid distributionstillfället och lämna dokumentationen till kunden, ska föras över till lagen om försäkringsdistribution och gälla för alla försäkringsdistributörer. De bestämmelser om lagring av dokumentationen som införs i de nya föreskrifterna om försäkringsdistribution liknar i allt väsentligt de regler som finns i förmedlarföreskrifterna. Finansinspektionen bedömer att samtliga delar i det nu aktuella kapitlet, däribland delarna om lagring, anger vad en distributör ska iaktta vid dokumentation av försäkringsdistributionen och utlämnande av sådan information. I motsats till Svensk Försäkring, anser därför Finansinspektionen att reglerna ryms inom bemyndigandet. Det kan i sammanhanget även noteras att bemyndigandet i LFD är formulerat på samma sätt som det nuvarande bemyndigandet i LFF.

Vad gäller förenligheten med dataskyddsförordningen hänvisas till Finansinspektionens tidigare resonemang i avsnitt 2.4.1.

Reglerna bidrar till att genomföra artikel 20 och 23 i försäkringsdistributionsdirektivet.

2.13.1 Uppgifter om kunden

Dokumentationen ska innehålla uppgifter om de önskemål och behov som kunden har av försäkringsdistributionen. Som *Svensk Försäkring* påpekar i sitt remissvar har dokumentationskravet i 12 kap. 2 och 3 §§ föreskrifterna en koppling till 5 kap. 11 och 12 §§ LFD. Distributören ska enligt dessa regler klargöra kundens krav och behov i fråga om försäkringsskydd innan ett avtal ingås, samt ge kunden information om produkten. Distributören ska även ge kunden en personlig rekommendation med en förklaring om varför produkten bäst motsvarar kundens krav och behov. Av Finansinspektionens föreskrifter följer ett krav på att information om vad som framkommit vid distributionsstillfället ska dokumenteras. Av dokumentationen ska framgå kundens behov av försäkringsskydd, ekonomiska förhållanden (inbegripet förmögenhet, inkomster, utgifter och skulder) och andra förhållanden som exempelvis familjeförhållanden, riskbenägenhet, placeringshorisont och kundens syfte med försäkringen, samt hur komplicerad en försäkringsprodukt är och om den är lämplig för kunden.

Dokumentationsskyldigheten avser uppgifter om kunden som distributören inhämtar innan ett avtal ingås eller innan en förändring görs inom ramen för ett befintligt avtal. Hur mycket som ska dokumenteras beror på hur komplicerad den aktuella produkten är. Vid distribution av en produkt som är komplicerad finns det anledning att dokumentationen av kundens önskemål, syfte och uppgifter om dennes ekonomiska ställning vid tillfället för distributionen etc. är utförligare än vid distribution av en enkel produkt.

Om distributören har uppgifter om kunden sedan tidigare får dessa uppgifter användas, dock under förutsättning att distributören säkerställt vid distributionstillfället att uppgifterna fortfarande stämmer, dvs. att ekonomiska förhållanden, behov av försäkringsskydd och liknande inte har ändrats. Det viktiga är att uppgifterna om kunden alltid ska vara de uppgifter som gäller vid tillfället för distributionen.

2.13.2 Uppgifter om försäkringsdistributionen

För att kunna överblicka och kontrollera hur försäkringsdistributionen genomförts ska dokumentationen innehålla uppgifter om exempelvis tidpunkt, vad som diskuterats, vilka råd som lämnats och om huruvida kunden avrått från att vidta en viss åtgärd. Dokumentationskravet innebär att det inte enbart är de råd som lämnats som ska beskrivas, utan även hur distributören kom fram till att råden bör lämnas. En distributör bör även dokumentera om kunden trots avrådan ändå väljer att vidta en viss åtgärd. Hur mycket som ska dokumenteras beror på vilka produkter som försäkringsdistributionen avser. En enklare produkt kräver inte samma typ av dokumentation som en mer komplicerad produkt. Typiskt sett är till exempel en bilförsäkring en enklare produkt och en depåförsäkring en mer komplicerad sådan, eftersom den senare innehåller olika typer av finansiella instrument som kunden måste kunna bedöma och ta ställning till.

2.13.3 Hur dokumentationen ska göras

När det gäller vilka uppgifter som ska dokumenteras så kan vissa personuppgifter som rör exempelvis namn och liknande dokumenteras före distributionstillfället.

Uppgifter som rör valet av produkt samt de råd som lämnas i samband med distributionstillfället kan av naturliga skäl inte dokumenteras i förväg. Dessa uppgifter ska utan undantag dokumenteras vid distributionstillfället.

Dokumentationen får utföras på valfritt medium under förutsättning att den är sökbar och enkel att ta fram. Distributören ska alltid kunna plocka fram informationen vid behov, exempelvis vid tillsyn av Finansinspektionen.

2.13.4 Utlämnande av dokumentation och lagring av densamma

Distributören ska lämna dokumentationen till kunden direkt vid distributions-tillfället eller så snart som möjligt därefter. Vid ett fysiskt möte med kunden kan informationen lämnas direkt. Om försäkringsdistributionen skett exempelvis på distans, ska den överlämnas snarast möjligt därefter. Dokumentationen kan lämnas såväl i en fysisk handling som i någon annan varaktig form. Det är kunden som bestämmer på vilket sätt som informationen ska lämnas.

Dokumentationen ska enligt föreskrifterna sparas så länge det är nödvändigt för försäkringsdistributionen. Detta innebär att den ska sparas så länge som distributören har åtaganden gentemot kunden och det är möjligt för kunden att framställa ett anspråk på skadestånd, och sedan ytterligare ett år därefter. Enligt 4 kap. 17 § LFD har den som vill göra anspråk på skadestånd tio år på sig från distributionstillfället att väcka talan. Den tillkommande ettårsregeln i föreskrifterna motiveras främst av att kunder som väcker talan sent inom den period som anges i lagen inte ska riskera att informationen gallras. Sammantaget innebär de nu införda reglerna att distributören ska spara dokumentationen i minst elva år, såvida distributören inte därefter fortsatt har löpande åtaganden gentemot kunden. Med dokumentation som ska sparas avses dokumentationen om själva försäkringsdistributionen. Andra handlingar som skickas ut från försäkringsgivaren, som exempelvis ansökningshandlingar, årsbesked, ändringsbesked och utbetalningsbesked omfattas inte av denna regel, eftersom dessa administreras från försäkringsgivaren. Sådana handlingar behöver således inte lagras av försäkringsförmedlaren.

2.14 Ytterligare krav vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter (13 kap.)

Finansinspektionens ställningstagande: En försäkringsdistributör ska informera en kund om rådgivningen är grundad på en opartisk och personlig analys eller inte. Information ska även lämnas om villkor och begränsningar för de olika typerna av rådgivning, inklusive vad som gäller för ersättningar från tredjepart. Oavsett vilken typ av rådgivning som lämnas ska distributören, i förekommande fall, redogöra för kunden om sin relation till den som tillhandahåller produkterna, inklusive emittenter av och de som tillhandahåller de underliggande finansiella instrumenten.

En försäkringsförmedlare som är en juridisk person och som informerat kunden om att den tillhandahåller både rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys och rådgivning som inte är av sådant slag ska förklara vad de olika rådgivningstyperna innebär. Det är i dessa fall inte tillåtet för förmedlaren att presentera sig som opartisk för hela verksamheten eller på ett otillbörligt sätt framhäva de rådgivningstjänster som lämnas grundad på en opartisk och personlig analys över den del av verksamheten som inte är det.

En försäkringsdistributör ska lämna information om vilka typer av produkter som kan distribueras, samt urval och de faktorer som beaktats i urvalsprocessen.

En försäkringsdistributör ska dessutom, i god tid innan försäkringsavtal ingås, informera kunden om ersättningar till och från tredjepart, inbegripet art, belopp och hur ersättningen eller förmånen förs över till kunden. När distributören tar emot eller tillhandahåller icke-monetära förmåner ska distributören prissätta och ange förmånen separat. Mindre icke-monetära förmåner behöver inte prissättas.

Remisspromemorian: Förslaget hade i huvudsak samma innehåll. Förslaget innehöll ett krav på att försäkringsdistributören skulle lämna information till kund om sin relation till den som tillhandahåller produkterna inklusive emittenter av, och de som tillhandahåller, de underliggande finansiella instrumenten. Detta har justerats så att informationen gäller huruvida det föreligger någon relation eller inte, samt hur den relationen i så fall ser ut.

Remissinstanserna: Enligt *Svensk Försäkring* är det oklart i vilken utsträckning kraven i 13 kap. 2–4 §§ ska tillämpas av en distributör som inte tillhandahåller rådgivning på opartisk grund. Därutöver anser Svensk Försäkring att kravet på att distributören ska redogöra för relationen till samtliga emittenter i underliggande finansiella instrument inte är möjligt att följa i en försäkring med depåförvaltning eftersom urvalet av finansiella instrument kan vara näst intill oändligt. Bestämmelsen i 13 kap. 2 § andra stycket bör därför tas bort. Enligt *SFM* och *Max Matthiessen* används orden ”informera”, ”förklara” respektive ”beskriva” i kapitlet om försäkringsbaserade investeringsprodukter, men även i föreskrifterna i övrigt. Föreningen eftersöker därför en förklaring av vad som avses med respektive begrepp. Enligt föreningen bör Finansinspektionen även förtydliga att kravet på att en förmedlare ska informera om vad som gäller vid rådgivning grundad på opartisk och personlig analys inte åligger samtliga distributörer, utan enbart distributörer som utgett sig för att tillhandahålla sådan opartisk rådgivning. *Sparbankernas Riksförbund* saknar föreskrifter med kriterier för att bedöma vilka ersättningar och förmåner som en försäkringsdistributör får erbjuda eller ta emot av någon annan än kunden vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter. De regler i föreskrifterna som finns för all försäkringsdistribution är inte tillräckligt konkreta i beskrivningen av vad som krävs för att en ersättning till och från tredje part ska vara tillåten. Dessutom anser förbundet att det är svårt att tolka vad som avses med att distributören inte på ett otillbörligt sätt får framhäva de rådgivningstjänster till kunden som den lämnar grundad på opartisk och personlig analys över de rådgivningstjänster som inte lämnas på grundval av en sådan analys.

Finansinspektionens skäl: I 6 kap. LFD finns bestämmelser om vilken information som ska lämnas till kunden vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter. Bestämmelserna har utformats med LV som förebild. I 9 kap. 1 § 20 försäkringsdistributionsförordningen ges ett bemyndigande åt

Finansinspektionen att meddela föreskrifter om vilken information en försäkringsdistributör ska lämna till sina kunder enligt 6 kap 4–6 §§ LFD. Bestämmelserna i lagen genomför artikel 29.1 i IDD och motsvaras av regler i artikel 24.4 Mifid 2, som genomförts i svensk rätt genom 9 kap. 15 § LV. Finansinspektionen har vid utarbetandet av föreskrifterna tagit fasta på såväl lagstiftarens strävan att försöka likrikta reglerna för försäkringsbaserade investeringsprodukter med värdepappersregelverket, som värdet av enhetliga bestämmelser mellan de olika regelverken. Finansinspektionen har därför valt att utgå från bestämmelserna i den delegerade förordningen till Mifid 2.

Reglerna i föreskrifterna behandlar enbart information vid rådgivning och ersättning till och från tredjepart. När det gäller kravet på att lämna information om kostnader för distributionen, se 6 kap. 5 § första stycket 2 LFD, uppfylls distributörens skyldighet att informera kunden om själva produkten enligt Finansinspektionens bedömning genom att kunden får det faktablad som ska lämnas enligt Priips-förordningen. Vilken övrig information som ska lämnas om andra kostnader än de som rör själva produkten följer av 6 kap. 5 § första stycket 2 LFD. Exempel på sådana kostnader är fasta kostnader för administration och kostnader för rådgivning. Finansinspektionen bedömer att en försäkringsdistributör måste lämna information både i enlighet med nämnda lagbestämmelse och faktabladet för att uppfylla kravet på att lämna information om kostnader och ersättningar för distributionen. Det innebär alltså att för att uppfylla lagens krav på informationslämning vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter är det inte godtagbart att enbart lämna produktfaktabladet.

Då nämnda lagregel tillsammans med faktabladet utgör tillräcklig reglering av informationslämning i detta avseende, inför Finansinspektionen inte några ytterligare bestämmelser om detta i dagsläget.

Föreskrifterna reglerar inte förhållandet mellan en försäkringsdistributör och en professionell kund. Anledningen är att en sådan informationsskyldighet redan följer av 6 kap. 4–6 §§ LFD jämfört med 1 kap. 8 § andra stycket samma lag, om inget annat har avtalats. Formerna för hur informationen lämnas får dock avgöras mellan distributören och den professionella kunden och kommer därför inte att behandlas här.

2.14.1 Ytterligare information när rådgivning tillhandahålls

Att kunden får tillräckligt med information innan ett försäkringsavtal ingås är enligt Finansinspektionen av stor vikt för att upprätthålla ett fullgott konsumentskydd. Distributören har oftast ett kunskapsöverläge och den information som kommer från distributören utgör i många fall i stort sett hela underlaget för kundens beslut. Informationen ska därför vara lätt för kunden att förstå och måste anpassas med hänsyn till kundens kunskapsnivå och hur komplicerade produkter det rör sig om.

Vid rådgivning om försäkringsbaserade investeringsprodukter gäller särskilda informationsregler enligt 6 kap. 6 § LFD. Finansinspektionen förtydligar med anledning av *Svensk Försäkrings* kommentar att de regler som ställs upp i 13 kap. föreskrifterna gäller samtliga distributörer som tillhandahåller rådgivning av försäkringsbaserade investeringsprodukter, om inget annat uttryckligen anges. Viss information ska enbart lämnas när rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys tillhandahålls och träffar därför enbart försäkringsförmedlare. Finansinspektionen förtydligar även detta genom mindre ändringar i 13 kap. 1, 2 och 4 §§.

I de nya föreskrifterna ställs krav på att distributören bland annat ska informera kunden om den tillhandahåller rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys eller rådgivning som inte är av sådant slag. Distributören ska även informera om de olika typer av produkter som den kan rekommendera samt redogöra för om den har en relation till den som tillhandahåller produkterna, inklusive emittenter av, och de som tillhandahåller, de underliggande finansiella instrumenten. Enligt remissförslaget av föreskrifterna skulle distributören redogöra för sin relation till den som tillhandahåller produkterna inklusive emittenter och tillhandahållare av underliggande produkter. *Svensk Försäkring* har framfört att ett sådant krav skulle vara nästintill omöjligt att fullgöra eftersom antalet underliggande produkter kan vara väldigt stort. Finansinspektionen har därför justerat paragrafen så att distributören endast behöver informera kunden *om* det finns en relation, inklusive hur den relationen ser ut, i stället för alla relationer.

Svensk Försäkring har även anfört att det är oklart i vilken utsträckning reglerna i 13 kap. 1–4 §§ ska tillämpas av distributörer som inte tillhandahåller rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys. Finansinspektionen vill med anledning av detta tydliggöra att distributören oavsett vilken typ av rådgivning som lämnas, på ett övergripande sätt, ska förklara vad som gäller för båda typerna av rådgivning, inklusive villkor och begränsningar. Det inbegriper information om vad som gäller vid ersättningar från någon annan än kunden, urval av produkter etc. Med anledning av vad SFM:s anfört om att det används olika begrepp i föreskrifterna vill Finansinspektionen klargöra att med ”förklara” avses att distributören ska informera kunden på ett mer ingående sätt så att det kan bli förstått av kunden, dvs. inte enbart *att* ett förhållande föreligger, utan även varför och hur. Det kan jämföras med ”informera”, som i stället tar sikte på *att* ett förhållande föreligger. Med ”beskriva” avses i föreskrifterna att distributören ska redogöra för de egenskaper någon eller något har. Det är inte bara viktigt att kunden får tillräckligt med information för att förstå vilka skillnaderna är mellan rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys och rådgivning som inte är det; kunden ska även känna till vad som gäller för respektive typ av rådgivning när det gäller urvalet av försäkringsprodukter, begränsningar, ersättningar från någon annan än kunden och villkoren i övrigt. Kunden ska få tydlig information om urvalet av produkter, bland annat vilka typer av produkter som distributören har övervägt och hur distributören har resonerat vid urvalet av produkter och leverantörer. Om rådgivningen grundas på en opartisk och personlig analys ska en

försäkringsförmedlare som är en juridisk person dessutom beskriva hur urvalet uppfyller de krav som krävs vid sådan rådgivning och vad distributören har beaktat i urvalsprocessen, som risker, kostnader och andra faktorer. Om förmedlaren tillhandahåller både rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys och rådgivning som inte är av sådant slag, får förmedlaren inte låta påskina att denne lämnar rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys för hela verksamheten. Enligt föreskrifterna får förmedlaren inte på ett otillbörligt sätt till kunden framhäva de rådgivningstjänster som den lämnar grundad på en opartisk och personlig analys över eller framför de rådgivningstjänster som inte lämnas på grundval av en sådan analys.

Sparbankernas Riksförbund uppfattar regeln som svår att tolka.

Finansinspektionen menar att det faktum att en distributör kallar sig opartisk kan ha en positiv innebörd för kunden, och därför användas av distributörer gentemot kund i försäljningssyfte. Det ovan nämnda förbudet innebär att en distributör ska iaktta försiktighet med att rikta kundens uppmärksamhet mot den opartiska rådgivningen, såvida det inte är befogat. Finansinspektionen vill här erinra om att försäkringsförmedlare som är fysiska personer och som tillhandahåller båda typerna av rådgivning inte får låta påskina att de lämnar rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys för någon del av sin verksamhet, se avsnitt 2.10.3.

2.14.2 Information om ersättningar till och från tredjepart

I 6 kap. 8 och 9 §§ LFD finns bestämmelser om ersättningar till och från tredjepart vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter. Bestämmelsen i 6 kap. 8 § LFD genomför art. 29.2 i försäkringsdistributionsdirektivet och motsvaras av art. 24.4 i Mifid 2. Bestämmelsen är utformad utifrån 9 kap. 21 § LV. I 9 kap. 1 § 21 försäkringsdistributionsförordningen ges Finansinspektionen bemyndigande att föreskriva om vilka uppgifter som ska lämnas till kunden om ersättningar och förmåner som distributören lämnar till eller tar emot av någon annan än kunden enligt 6 kap. 8 och 9 §§ LFD. I 9 kap. 1 § 22 samma förordning ges bemyndigande när det gäller kriterierna för att bedöma vilka ersättningar och förmåner en försäkringsdistributör får lämna till eller ta emot av någon annan än kunden enligt 6 kap. 9 § LFD.

Finansinspektionen anser dock att det av LFD och lagens förarbeten framgår tillräckligt tydligt vad som krävs för att en distributör ska få erbjuda eller ta mot en ersättning eller förmån av någon annan än kunden. Finansinspektionen inför därför inte några regler om detta i dagsläget. Det kan dock komma att ändras om Finansinspektionen efter uppföljning av hur reglerna tillämpas i praktiken anser att situationen kräver särskilda regler.

Reglerna i föreskrifterna rörande försäkringsbaserade investeringsprodukter innefattar krav på distributören att lämna uppgifter till kunden om ersättning till och från tredjepart. Med ersättning avses, enligt 1 kap. 9 § 6 LFD, en provision, avgift eller annan betalning, inbegripet en ekonomisk ersättning av något slag eller eventuell annan finansiell eller icke-finansiell förmån eller ett incitament, som erbjuds eller utbetalas med avseende på försäkringsdistribution.

I 13 kap. 6 § föreskrifterna anges bland annat att ersättningens förekomst och art ska anges i den information som ges till kunden. Därutöver ska distributören informera kunden om ersättningens belopp eller, om detta inte är möjligt, om metoden för beräkning av beloppet. Lämna distributören information om metoden för beräkning ska distributören lämna information om det exakta beloppet i efterhand. Om distributören löpande tar emot eller tillhandahåller ersättningar ska kunden, minst en gång per år, underrättas om vilket belopp som tagits emot av eller tillhandahållits till tredjepart.

Även icke-monetära förmåner som distributören tar emot eller tillhandahåller i samband med distributionen ska värderas och prissättas. Syftet med att sätta ett monetärt värde på icke-monetära förmåner är att tydliggöra hur stor ersättning som faktiskt utgått med anledning av distributionen. Sådana icke-monetära förmåner kan till exempel bestå av biljetter till evenemang, mat, dryck, resor etc. Mindre icke-monetära förmåner behöver inte prissättas. Vilka dessa förmåner kan vara exemplifieras i 9 kap. 7 § när det gäller ersättning vid rådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys. Informationen ska vara heltäckande och lätt för kunden att förstå.

2.15 Ytterligare krav vid distribution av vissa pensionsförsäkringar (14 kap.)

Finansinspektionens ställningstagande: En försäkringsdistributör som distribuerar vissa pensionsförsäkringar, som har ett förfallo- eller återköpsvärde som helt eller delvis är direkt eller indirekt exponerat mot marknadsvolatilitet, ska i den verksamheten tillämpa artiklarna 3–14 och 17–19 i kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/2359. När det gäller information till kund om ersättningar till och från tredjepart ska distributören tillämpa 13 kap. 6 § föreskrifterna.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: *Svenskt Näringsliv*, *Svensk Försäkring*, *SFM* och *Max Matthiessen* ifrågasätter att Finansinspektionen i sin normgivning hänvisar till en EU-förordning som ska tillämpas på ett annat produktområde, i detta fall försäkringsbaserade investeringsprodukter. Vidare ifrågasätter föreningarna om Finansinspektionen har rätt att meddela föreskrifter med hänvisning till 13 kap. 6 § om informationsplikt rörande tredjepartsersättningar, när lagstiftaren undantagit de nu aktuella pensionsförsäkringarna från kravet i 6 kap. 5 § LFD om redovisning av kostnader och avgifter, inklusive tredjepartsersättningar.

Svenskt Näringsliv har framfört att eftersom reglerna har ett senare ikraftträdandedatum än övriga regler i LFD, den 1 oktober 2019, bör Finansinspektionen inte skynda fram regler på området. Finansinspektionen bör i stället utforma och införa regler om undantag enligt det bemyndigande som getts av regeringen, då det i propositionen angetts att undantag bör ges för att ta hänsyn till de distributionsformer som förekommer på pensionsområdet. Slutligen bör reglerna vara dispositiva för kollektivavtalad försäkring.

Arbetsmarknadens parter i kollektivavtal bör ges möjlighet att träffa överenskommelser om exempelvis lämplighetsbedömning och dokumentation.

Finansinspektionens skäl: Finansinspektionen meddelar föreskrifter om vilka ytterligare informations- och uppföranderegler som ska gälla vid distribution av pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet enligt 7 kap. 1 § LFD (vissa pensionsförsäkringar). Lagbestämmelsen saknar motsvarighet i försäkringsdistributionsdirektivet och i LFF. Reglerna går därmed utöver minimireglerna i IDD, och motiveras av behovet av ett stärkt konsumentskydd på området. *Svenskt Näringsliv* har anfört att Finansinspektionen bör avvakta med att lägga fram regler för tjänstepensionsförsäkring. Myndigheten är medveten om att det inom snar framtid införs nya regler inom tjänstepensionsområdet med anledning av IORP 2.²⁰ Reglerna i de nya föreskrifterna om försäkringsdistribution kommer emellertid inte att träda i kraft förrän den 1 oktober 2019, vilket ger aktörerna som omfattas av regelverket skälig tid att anpassa sin verksamhet efter dem. Förändringar i föreskrifterna kan under den tiden bli aktuella om Finansinspektionen bedömer att det bör göras, till exempel i samband med genomförandet av IORP 2 i svensk rätt.

Med hänsyn till *Svenskt Näringslivs*, *Svensk Försäkrings*, *SFM:s* och *Max Matthiessens* tveksamhet angående Finansinspektionens hänvisning till en EU-förordning som gäller försäkringsbaserade investeringsprodukter vill inspektionen framhålla att vissa pensionsförsäkringar kan vara mycket lika försäkringsbaserade investeringsprodukter. Det är därför enligt Finansinspektionens mening naturligt att reglerna likriktas, vilket är i linje med den uppfattning regeringen ger uttryck för (propositionen s. 358 och 359). Värdet på båda typerna av produkter är direkt eller indirekt exponerade mot marknadsvolatilitet (1 kap. 9 § 8 och 7 kap. 1 § LFD). Den enda skillnaden är att pensionsförsäkringar syftar till att ge inkomst vid pensionering och berättigar den försäkrade till vissa ersättningar (1 kap. 9 § 16 LFD). Finansinspektionen anser därför att de regler som finns i den delegerade förordningen även bör gälla för vissa pensionsförsäkringar, även om förordningen i sig gäller för försäkringsbaserade investeringsprodukter. I författningskommentaren till 7 kap. 1 § LFD anges att de föreskrifter som tillkommer för de aktuella pensionsförsäkringarna ska, i tillämpliga delar, motsvara det som anges i kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/2359 och Finansinspektionens föreskrifter. Finansinspektionen har vid sin bedömning av vilka regler i den delegerade förordningen som kan bli aktuella för pensionsförsäkringarna tagit hänsyn till likheten med försäkringsbaserade investeringsprodukter och ansett att några skillnader eller undantag inte behöver göras i dagsläget. Detta kan dock som nämns ovan ändras om det framöver står klart att vissa pensionsförsäkringar bör undantas från någon eller några av reglerna. Att Finansinspektionens valt att hänvisa till artiklarna i förordningen i stället för att göra om dem till föreskrifter, beror främst på att

²⁰ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2341 av den 14 december 2016 om verksamhet i och tillsyn över tjänstepensionsinstitut.

detta bedöms underlätta för tillämparen och minska risken för att reglerna tillämpas på olika sätt beroende på vilken produkt det är fråga om.

Genom att reglerna likriktas säkerställs dessutom konsumentskyddsaspekten, och att regelarbitrage inte uppstår. Konsumentskyddet är särskilt viktigt när det gäller pensioner, som ska ge inkomst långt fram i tiden och säkra konsumenters leverne. Det är därför centralt att kunden ska få samma information och samma kvalitet på rådgivningen oavsett om den aktuella produkten distribueras som en försäkringsbaserad investeringsprodukt eller vissa pensionsförsäkringar. I annat fall finns risk att aktörer hellre väljer att distribuera produkter vilka benämns som vissa pensionsförsäkringar snarare än försäkringsbaserade investeringsprodukter.

En försäkringsdistributör som bedriver försäkringsdistribution avseende vissa pensionsförsäkringar ska därför tillämpa artiklarna 3–14 och 17–19 i Kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/2359. En sådan distributör ska även tillämpa reglerna i 13 kap. 6 § föreskrifterna om ersättningar till och från tredjepart. Såväl Svensk Försäkring som *SFM* och *Max Matthiessen* har ifrågasatt om Finansinspektionen har rätt att meddela föreskrifter med sådant innehåll. Finansinspektionen vill framhålla att lagstiftaren har ansett att reglerna om tredjepart ersättningar i 6 kap. 8 och 9 §§ LFD ska gälla även för vissa pensionsförsäkringar. Finansinspektionen har genom 9 kap. 1 § 25 försäkringsdistributionsförordningen fått bemyndigande att reglera vilken information som distributören ska lämna till kunden. Detta bemyndigande omfattar även information om tredjepart ersättningar. Med anledning av den likhet de aktuella pensionsförsäkringsprodukterna har med försäkringsbaserade investeringsprodukter anser Finansinspektionen att det är rimligt att den information som ska lämnas till kund om ersättningar till och från tredjepart enligt 13 kap. 6 § föreskrifterna ska lämnas även av dem som distribuerar de aktuella pensionsförsäkringsprodukterna. Detta är, som nämns ovan, även i enlighet med lagstiftarens intention.

Finansinspektionen bedömer att *Svenskt Näringslivs* önskemål om att låta reglerna i kapitlet vara dispositiva vid distribution av kollektivavtalsgrundade försäkringar och låta parterna träffa överenskommelser om exempelvis lämplighetsbedömning och dokumentation kräver ytterligare överväganden som inte ryms inom detta regelprojekt. Någon ändring av föreskrifterna på sätt som remissinstansen önskar görs därför inte.

2.16 Anmälningar och underrättelser till Finansinspektionen (15 kap.)

Finansinspektionens ställningstagande: En försäkringsdistributör ska anmäla alternativt underrätta Finansinspektionen om det sker ändringar av vilka anställda som distribuerar försäkringar, förändringar av ledningspersoner, ändringar i ansvarsförsäkringen, byte av klagomålsansvarig, ändringar av ägare, ändringar avseende nära förbindelser, och om förändrad verksamhet när

det gäller försäkringsbaserade investeringsprodukter och vissa pensionsförsäkringar.

Remisspromemorian: Förslaget saknade en skyldighet att underrätta Finansinspektionen om påbörjad eller avslutad distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter och vissa pensionsförsäkringar. Vidare har en språklig justering gjorts av 15 kap. 2 § som reglerar skyldigheten för försäkringsförmedlare med tillstånd enligt 2 kap. 1 § LFD att underrätta Finansinspektionen om vilka anställda som distribuerar försäkringar.

Remissinstanserna: *SFM* och *Max Matthiessen* har anfört att det måste förtydligas om det med personer som "...ansvarar för, distributionen av försäkringar" kan avses någon annan än den som står registrerad som försäkringsförmedlare eller anställd försäkringsförmedlare på Finansinspektionens hemsida i dag. Då syftet med publiceringen på Finansinspektionens hemsida är att kunder ska kunna kontrollera att någon faktiskt är anställd hos en försäkringsförmedlare blir det oklart vad syftet med anmälan är om det i den listan även tas upp personer som ansvarar för distributionen av försäkringar men inte är försäkringsförmedlare.

Finansinspektionens skäl: Enligt 8 kap. 3 § första stycket LFD har Finansinspektionen tillsyn över att den som i Sverige bedriver försäkringsdistribution följer lagen och andra författningar som reglerar försäkringsdistributörens verksamhet. Enligt 8 kap. 5 § första stycket samma lag är bland annat försäkringsdistributörer skyldiga att till Finansinspektionen lämna de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande frågor som inspektionen begär. I 9 kap. 1 § 29 försäkringsdistributionsförordningen ges Finansinspektionen bemyndigande att meddela föreskrifter om vilka upplysningar en försäkringsdistributör ska lämna till Finansinspektionen för dess tillsynsverksamhet samt när och hur dessa ska lämnas. Finansinspektionen inför därför regler som i många delar är desamma som i 12 kap. förmedlarföreskrifterna, med vissa tillägg.

SFM och *Max Matthiessen* har efterfrågat ett förtydligande av vilka personer som ska betraktas som anställda som distribuerar försäkringar enligt 15 kap. 2 §. Det remitterade förslaget talade om "anställda som direkt deltar i, eller ansvarar för, distributionen av försäkringar.", vilket är samma uttryck som användes i förslaget om vilka anställda som skulle träffas av kraven på kunskap och kompetens i 4 kap. Som *SFM* och *Max Matthiessen* anger har dock underrättelseskyldigheten enligt 15 kap. 2 § ett annat syfte än reglerna om kunskap och kompetens, nämligen att möjliggöra för Finansinspektionen att uppfylla sin skyldighet enligt 8 kap. 1 § försäkringsdistributionsförordningen att på begäran upplysa kunder och andra om en anställd hos en juridisk person har rätt att förmedla försäkringar och om denna rätt är begränsad till visst slag av försäkring, någon eller några försäkringsklasser eller grupper av försäkringsklasser.²¹ Med anledning av vad remissinstanserna anfört ändras

²¹ Se även 8 kap. 1 § första stycket förordningen (2005:411) om försäkringsförmedling.

formuleringen i föreskrifterna till ”anställda som distribuerar försäkringar”. Med det ska enbart förstås anställda som direkt deltar i försäkringsdistributionen i kontakt med kunder, och därmed inte exempelvis anställda som enbart ansvarar för distribution av försäkringar utan kundkontakt.

En nyhet är att den praxis som gäller i dag om att försäkringsföretag bör underrätta Finansinspektionen om vissa ändringar i en försäkringsförmedlares ansvarsförsäkring nu införs som ett krav i 15 kap. 4 §. Syftet med den bestämmelsen är att Finansinspektionen ska ha möjlighet att snabbt fånga upp förändringar i något som är av central betydelse för kundskyddet, och dessutom ett villkor för att en försäkringsförmedlare ska kunna upprätthålla villkoren för tillstånd att bedriva försäkringsdistribution.

En annan förändring är att bestämmelsen i förmedlarföreskrifterna om att en förmedlare ska underrätta Finansinspektionen om ändringar i ledningen blir en tydligare ledningsprövningsregel, se 15 kap. 3 § föreskrifterna. När en förändring anmäls ska även de uppgifter som framgår av bilaga 2 till föreskrifterna lämnas in. Förändringen ska anmälas snarast, vilket i praktiken betyder senast då beslut fattats om att anta en ny ledningsperson. Det kan här nämnas att skyldigheten att anmäla nya ledningspersoner för ledningsprövning till Finansinspektionen inte har någon formell koppling till skyldigheten att anmäla och registrera samma förändring hos Bolagsverket, och därmed inte behöver göras parallellt.

Den nya bestämmelsen i 15 kap. 3 § föreskrifterna gäller för försäkringsförmedlare som är juridiska personer och som fått tillstånd att bedriva försäkringsdistribution enligt 2 kap. 1 § lagen om försäkringsdistribution. Den gäller således även för finansiella företag som kan omfattas av motsvarande krav enligt andra finansiella regleringar, exempelvis banker och betalningsinstitut som i dagsläget även omfattas av Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2009:3) om ägar- och ledningsprövning. Sådana företag ska därmed anmäla ledningsförändringar enligt såväl bestämmelsen i de nu beslutade föreskrifterna som Finansinspektionens föreskrifter om ägar- och ledningsprövning, vilket är detsamma som gäller i dag. Skillnaden blir att de uppgifter som framgår av bilaga 2 till de nu beslutade föreskrifterna ska bifogas såväl som uppgifter eller bilagor enligt de krav som ställs i andra regelverk. Bestämmelsen omfattar, givet sin utformning, dock inte försäkringsföretag då ledningsförändringar där enbart ska anmälas enligt försäkringsrörelseföreskrifterna, se även avsnitt 2.18.

Finansinspektionen meddelar även i 15 kap. 6 och 7 §§ en skyldighet för försäkringsförmedlare att anmäla till Finansinspektionen om det sker förändringar rörande förmedlarens ägare, eller nära förbindelser. Skyldigheten att anmäla förändringar medför också en skyldighet att anmäla om en ägare som tidigare haft ett innehav som överstiger tio procent inte längre har det, likväl som om en nära förbindelse upphör att vara en sådan. Bestämmelserna behövs för att genomföra artikel 3.6 andra stycket i försäkringsdistributionsdirektivet.

Det remitterade förslaget saknade ett krav på att en försäkringsförmedlare med tillstånd enligt 2 kap. 1 § underrättar Finansinspektionen om denne börjar, eller upphör att, distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller vissa pensionsförsäkringar. Ett sådant krav införs nu i 15 kap. 8 §, eftersom det bedöms vara ett utflöde av de krav som ställs i 13 och 14 kap. föreskrifterna. Anledningen till att kravet införs är behovet för Finansinspektionen att veta vilka aktörer på marknaden som bedriver distribution av dessa typer av försäkringsprodukter, för att exempelvis bättre kunna bedöma behovet av riskbaserade tillsynsåtgärder. Skyldigheten att underrätta Finansinspektionen om en förmedlare börjar distribuera sådana försäkringar gäller naturligt nog inte försäkringsförmedlare som redan angivit det i sin tillståndsansökan. Däremot gäller skyldigheten att underrätta Finansinspektionen för en sådan försäkringsförmedlare om distribution av någon av dessa typer av försäkringsprodukter sedermera upphör.

Samtliga anmälningar och underrättelser ska lämnas via Finansinspektionens webbtjänst för försäkringsdistribution som nås via Finansinspektionens webbplats. Närmare anvisningar om det praktiska tillvägagångssättet kommer att lämnas där.

2.17 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Finansinspektionens ställningstagande: Föreskrifterna träder i kraft den 1 oktober 2018. Bestämmelserna i 14 kap. 2 § ska tillämpas först från och med den 1 oktober 2019 i fråga om distribution av tjänstepensionsförsäkring. En försäkringsförmedlare som har tillstånd eller registrering att utöva försäkringsförmedling enligt lagen (2005:405) om försäkringsförmedling ska senast den 23 februari 2019 uppfylla kraven på kunskap och kompetens samt insikt och erfarenhet.

Remisspromemorian: I förslaget angavs inte att övergångsbestämmelsen som är kopplad till 14 kap. enbart gällde i fråga om distribution av tjänstepensionsförsäkringar. Övergångsbestämmelsen om kunskap och kompetens m.m. för försäkringsförmedlare omfattade inte registrerade försäkringsförmedlare.

Remissinstanserna: *Svenska Fondhandlareföreningen* har anfört att övergångsbestämmelsen om kunskap och kompetens avviker från LFD:s motsvarighet, då Finansinspektionens förslag inte omfattar registrerade försäkringsförmedlare.

Finansinspektionens skäl: Föreskrifterna ska träda i kraft samtidigt som LFD, det vill säga den 1 oktober 2018. Finansinspektionen meddelar även övergångsbestämmelser som kompletterar lagens övergångsbestämmelser. Enligt LFD ska 7 kap. 1 § vid distribution av tjänsteförsäkring tillämpas först från och med den 1 oktober 2019, dvs. ett år senare än lagen träder i kraft. Nämnda lagparagraf kompletteras av bestämmelser i 14 kap. föreskrifterna. I det remitterade förslaget omfattade övergångsbestämmelse 1 all distribution

enligt 7 kap. LFD, i linje med vad som då angavs i lagrådsremissen En ny lag om försäkringsdistribution. Detta har nu ändrats så att lagens övergångsbestämmelse endast omfattar distribution av tjänstepensionsförsäkring. Finansinspektionen inför därför en likalydande bestämmelse om att 14 kap. 2 § föreskrifterna i fråga om distribution av tjänsteförsäkring ska tillämpas från och med den 1 oktober 2019.

I lagen finns även en övergångsbestämmelse som handlar om kraven på kunskap och kompetens för försäkringsförmedlare som när den nya lagen träder i kraft har tillstånd eller registrering att utöva försäkringsförmedling enligt LFF. Av förbiseende omfattade det remitterade förslaget, vilket *Svenska Fondhandlareföreningen* påpekat, inte registrerade försäkringsförmedlare. Bestämmelsen justeras därför så att försäkringsförmedlare som vid föreskrifternas ikraftträdande har tillstånd eller registrering att utöva försäkringsförmedling enligt LFF senast den 23 februari 2019 ska uppfylla kraven på kunskap och kompetens i 4 kap. samt insikt och erfarenhet i 5 kap. 3–6 §§ föreskrifterna.

2.18 Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsrörelse

Finansinspektionens ställningstagande: Nya frågor införs i de bilagor som ska lämnas in av försäkringsföretagen med anledning av prövning av ledningspersoner. Frågorna rör bland annat anseende och lämplighet, skötsamhet i ekonomiska angelägenheter, samt insikt och erfarenhet.

Remisspromemorian: Förslaget hade i huvudsak samma innehåll.

Remissinstanserna: *Svensk Försäkring* har framfört följande synpunkter på innehållet i bilagorna. De tillkommande frågorna i bilaga 2 a saknar i huvudsak relevans för ledningen i ett försäkringsföretag. Det bör höra till undantagen att försäkringsföretag inte bedriver någon försäkringsdistribution alls, varför en fråga bör vara om personen är direkt involverad eller ansvarig för försäkringsdistributionen. Frågan om den person som ansökan avser haft skulder som överstiger 100 000 kronor och som verkställs hos Kronofogden saknar även den relevans då Finansinspektionens praxis även tar hänsyn till upprepade mindre skulder. Vissa av frågorna är till sin utformning otydliga och vida varmed frågorna inte blir relevanta. Ett exempel är frågan om personen fått ett tillstånd, registrering eller medlemskap återkallat eller upphävt.

Finansinspektionens skäl: Av 2 kap. 10 § LFD framgår att även ledningen för försäkringsföretag omfattas av kraven i 2 kap. 8 § första stycket 3 LFD vilken också hänvisar till 2 kap. 7 § första stycket 2 samma lag. En sådan ledningsperson ska alltså bland annat visa skötsamhet i ekonomiska angelägenheter, ha tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen för en juridisk person som bedriver försäkringsdistribution, samt även i övrigt vara lämplig att ingå i ledningen. Som ovan nämns har Finansinspektionen fått bemyndigande att meddela närmare föreskrifter om dessa begrepp, vilket myndigheten också gör

i de nya försäkringsdistributionsföreskrifterna, se avsnitt 2.3, 2.6 och 2.7. Dessa regler är alltså tillämpliga även för försäkringsföretag.

Det finns i dag regler i 2 kap. 4 § första stycket 4 försäkringsrörelselagen om att ledningspersoner ska ha tillräcklig insikt och erfarenhet samt vara i övrigt lämpliga. Uppgifter om detta lämnas av försäkringsföretag enligt bilaga 2 a till föreskrifterna. För att underlätta för försäkringsföretagen gör Finansinspektionen vissa ändringar i bilaga 2 a för att anpassa bilagans innehåll till de tillkommande kraven på vandel och insikt och erfarenhet som följer av LFD och de nya försäkringsdistributionsföreskrifterna. Ändringarna är en del av genomförandet av försäkringsdistributionsdirektivet.

Svensk Försäkring har anfört att fråga 4, 5 a), 5 b), 5 c), 5 d) och 5 f) saknar relevans för försäkringsföretagen och att vissa frågor har en alltför vid innebörd. Finansinspektionen har viss förståelse för vad remissinstansen anför. Frågorna i bilagan är dock utformade i linje med hur frågor ställs på andra områden, med justering för vad som är relevant för försäkringsdistribution. När det gäller ledningsprövningar har Finansinspektionen i uppgift att kontrollera och säkerställa att de personer som ska ingå i ledningen uppfyller de villkor som ställs enligt regelverket. De frågor som ställs har till syfte att se till att Finansinspektionen har tillräckligt underlag för att kunna göra den bedömningen. Vissa formuleringar kan ibland uppfattas som vida, men det är enligt Finansinspektionen bättre än att frågorna blir för snäva. De negativa effekter som skulle uppstå för det fall en ledningsperson svarar ja på någon av frågorna kan dessutom lätt avhjälpas genom att denne lämnar en redogörelse för omständigheterna i det fält där sådana uppgifter enligt bilagan ska lämnas. Däremot håller Finansinspektionen med *Svensk Försäkring* om att fråga 5 e) är otydligt formulerad och ändrar därför frågan så att det blir tydligt att den rör juridiska personer vars verksamhet står under Finansinspektionens tillsyn men som har drivit verksamhet utan att ha det tillstånd som krävs. Finansinspektionen håller även med om att den som svarar nej på fråga 4 om prövningen avser en position i ett företag som bedriver eller planerar att driva försäkringsdistribution bör motivera det i det fält där en sådan redogörelse kan lämnas, det vill säga i fråga 6.

När det gäller de frågor som införs i bilaga 2 a för kontroll av att ledningspersonen visat skötsamhet i ekonomiska angelägenheter vill Finansinspektionen poängtera att detta rekvisit bedöms annorlunda enligt LFD än enligt många andra regelverk, till exempel försäkringsrörelselagen. Om en ledningsperson i ett försäkringsföretag inte uppfyller de krav som anges i 6 kap. försäkringsdistributionsföreskrifterna är den personen diskvalificerad från att ingå i ledningen. Frågan om en person som ansökan avser har skulder som överstiger 100 000 kronor och som verkställs hos Kronofogden har därmed stor relevans. *Svensk Försäkrings* uppfattning om att detta skulle ingå i en allmän lämplighetsprövning stämmer därför inte.

Utöver ändringarna i bilaga 2 a inför Finansinspektionen en upplysningsbestämmelse i 1 kap. 1 § andra stycket försäkringsrörelseföreskrifterna för att

informera om att det finns ytterligare regler i föreskrifterna om försäkringsdistribution som gäller för de försäkringsföretag som bedriver sådan verksamhet.

Vidare genomförs ett antal ändringar i bilaga 2 a som inte har någon koppling till genomförandet av försäkringsdistributionsdirektivet. Det införs uttryckliga frågor, när anmälan avser ansvar för en eller flera centrala funktioner, om företaget har lagt ut den centrala funktion som prövningen avser. Frågan införs för att underlätta hanteringen av dessa ärenden. Slutligen tas en fråga, under anseendeavsnittet, bort med anledning av att den har ställts två gånger.

Utöver de ändringar i bilaga 2 a som beskrivs ovan justeras några frågor i bilagorna 1 a, b och c samt bilaga 2 a för att tydligare än i dag ange vilken typ av ingripande från Finansinspektionen (eller utländsk myndighet) som sökanden ska upplysa om i avsnittet om anseende.

2.19 Finansinspektionens allmänna råd om styrning och kontroll av finansiella företag

Finansinspektionens ställningstagande: Försäkringsförmedlare som är juridiska personer ska inte omfattas av Finansinspektionens allmänna råd om styrning och kontroll av finansiella företag.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: *Kompass Advokat AB* invänder mot att Finansinspektionen i remisspromemorian motiverat förslaget med att det skulle varit ett förbiseende från myndighetens sida att försäkringsförmedlare har omfattats av råden och att det skulle ha gällt endast sedan 2016. De allmänna råden har gällt sedan de infördes 2005. Bolaget undrar om försäkringsförmedlare från och med den 1 oktober 2018 inte längre ska omfattas av vare sig allmänna råd eller föreskrifter om styrning och kontroll, och om försäkringsförmedlare felaktigt har omfattats av råden att ha kontrollfunktioner för regelefterlevnad, riskhantering och internrevision ända sedan 2005. Bolaget undrar även om detta betyder att andra aktörer som inte har lagkrav på styrning och kontroll eller på kontrollfunktioner, såsom understödsföreningar, också ska undantas från de allmänna rådens tillämpningsområde.

Finansinspektionens skäl: Finansinspektionen ändrar tillämpningsområdet för de allmänna råden. De allmänna råden gäller, som *Kompass Advokat AB* mycket riktigt påpekat, sedan de meddelades för företag under myndighetens tillsyn. Därigenom omfattar de formellt sett även försäkringsförmedlare som är juridiska personer, även om detta inte uttryckligen angetts före den ändring som gjordes i de allmänna råden 2015. Vare sig lagen om försäkringsförmedling eller den nya lagen om försäkringsdistribution innehåller dock några generella krav på styrning och kontroll, eller specifika krav på exempelvis kontrollfunktioner eller uppdragsavtal. Att då låta de allmänna råden gälla för försäkringsförmedlare är inte lämpligt. Det ska i sammanhanget

nämnas att det naturligt nog ändå är så att försäkringsförmedlare ska säkerställa att de följer de regler som gäller för verksamheten. Detta följer exempelvis av de grundläggande krav vid försäkringsdistribution som återfinns i 4 kap. 1 § första stycket LFD, vilket inkluderar hantering av risker för intressekonflikter, ersättningsregler etc. Försäkringsförmedlare förväntas alltså driva verksamheten med god styrning och kontroll även om de formellt sett inte längre omfattas av de allmänna råden.

Kompass Advokat AB:s fråga om även andra aktörer ska undantas från de allmänna rådens tillämpningsområde faller utanför ramarna för detta föreskriftsprojekt och får övervägas i ett annat sammanhang.

2.20 Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om finansiell rådgivning till konsumenter

Finansinspektionens ställningstagande: Försäkringsförmedlare enligt 5 kap. 1 § första stycket 3 lagen om försäkringsförmedling ska inte längre omfattas av rådgivningsföreskrifterna. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för försäkringsförmedlare som enligt punkt 8 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution får fortsätta att utöva sådan verksamhet som avses i den punkten efter den 1 oktober 2018.

Remisspromemorian: Förslaget saknade en övergångsbestämmelse för försäkringsförmedlare som driver verksamhet med sidotillstånd enligt 5 kap. 1 § LFF.

Remissinstanserna: Hade inga synpunkter eller avstod från att yttra sig.

Finansinspektionens skäl: Finansinspektionen gör en ändring av tillämpningsområdet för rådgivningsföreskrifterna som ett led i genomförandet av försäkringsdistributionsdirektivet. Ändringen innebär att försäkringsförmedlare enligt 5 kap. 1 § första stycket försäkringsförmedlingslagen tas bort ur 1 kap. 2 § rådgivningsföreskrifterna, då möjlighet att driva verksamhet med sidotillstånd inte förs över till den nya lagen om försäkringsdistribution. Genom en övergångsbestämmelse kommer dock de nuvarande bestämmelserna i rådgivningsföreskrifterna fortsätta att gälla för de aktuella försäkringsförmedlarna under den tid de har möjlighet att fortsätta driva verksamhet enligt punkten 8 i övergångsbestämmelserna till LFD. Som framgår av avsnitt 2.21 nedan genomförs ytterligare ändringar i rådgivningsföreskrifterna på grund av lagändringar som är föreslagna på fondområdet.

2.21 Rådgivning om andelar i fonder inom fondverksamhet till kunder

Finansinspektionens ställningstagande: Fondbolag som lämnar råd till icke-professionella kunder om fondandelar i andra fall än som avses i 7 kap. 1 § första stycket 3 LVF ska tillämpa artiklarna 27, 33, 37, 52, 54 och 55 i den delegerade förordningen till Mifid 2. Fondbolag som utför sådana tjänster ska

samtidigt tillämpa 4 kap. och 7 kap. 1–5 §§ och 8–19 §§ i värdepappersföreskrifterna.

Motsvarande ska gälla för AIF-förvaltare som lämnar rådgivning om fondandelar eller aktier i alternativa investeringsfonder i andra fall än de som avses i 3 kap. 2 § andra stycket p. 4 LAIF.

Remisspromemorian: Förslaget angav att även artiklarna 53 och 59 i den delegerade förordningen till Mifid 2, och 7 kap. 20 § värdepappersföreskrifterna skulle vara tillämpliga då ett fondbolag eller AIF-förvaltare lämnar råd om fondandelar inom fondverksamheten.

Remissinstanserna: *Fondbolagens förening* har anfört att artiklarna 37, 53, och 59 i den delegerade förordningen till Mifid 2, samt 7 kap. 20 § värdepappersföreskrifterna inte bör vara tillämpliga.

Övriga remissinstanserna har inte lämnat några synpunkter på förslaget.

Finansinspektionens skäl: I samband med genomförandet av Mifid 2 infördes en ny bestämmelse i LVF som innebär att ett fondbolag som i sin verksamhet lämnar råd till icke-professionella kunder om fondandelar i andra fall än vad som avses i 7 kap. 1 § första stycket 3 ska, när de utför sådana tjänster tillämpa vissa bestämmelser i LV (2 kap. 17 g § LVF). En motsvarande bestämmelse infördes i LAIF (8 kap. 1 a §). I samband med införandet av de nya bestämmelserna i LVF och LAIF utvidgades undantagen i rådgivningslagen till att omfatta även rådgivning som utförs inom ramen för fondverksamheten av sådana företag eller förvaltningsbolag. Bestämmelserna i LV avseende rådgivning kompletteras av detaljerade regler i det delegerade direktivet till Mifid 2 och den delegerade förordningen till Mifid 2. I förarbetena anges att avsikten är att det i kommande lagstiftningsarbeten ska ingå förslag till bemyndigande att meddela föreskrifter som gör det möjligt att tillämpa dessa regler (prop. 2016/17:162 s. 456).

Bakgrunden till lagändringarna är att lagstiftaren bedömer att det finns behov av en sammanhållen och överskådlig reglering av rådgivning på finansmarknadsområdet (prop. 2016/17:162 s. 447). För att uppnå en enhetlig reglering ska bestämmelserna i LV om intressekonflikter, om krav på rådgivarnas kompetens, om lämplighets- och passandebedömningar samt om dokumentation och ersättningssystem tillämpas på all rådgivningsverksamhet som försäkringsföretag, försäkringsförmedlare, fondbolag och AIF-förvaltare utför. Fondbolag och AIF-förvaltare ska även tillämpa bestämmelserna i samma lag om ersättningssystem, information till kund vid investeringsrådgivning, om ersättningar som betalas till och tas emot från tredjepart och om indelning av kunder i kategorier. Detsamma ska gälla för förvaltningsbolag och utländska AIF-förvaltare som driver verksamhet från filial i Sverige.

I prop. 2017/18:148 om Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om penningmarknadsfonder och ett par andra värdepappersmarknadsfrågor stadgas

att de bestämmelser i LV som fondbolag och AIF-förvaltare ska tillämpa när de utför rådgivning om andelar i fonder inom ramen för sin fondverksamhet, ska tillämpas vid sådan rådgivning till alla kunder. Vidare anges att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka åtgärder ett fondbolag eller en AIF-förvaltare ska vidta för att uppfylla de krav som gäller när de utför rådgivning om andelar i sin fondverksamhet. Regeringen har bemyndigat Finansinspektionen att meddela föreskrifter genom 5 § 5 AIFM-förordningen respektive 18 § 12 värdepappersfondsförordningen.

Enligt nuvarande bestämmelser ska ett fondbolag eller en AIF-förvaltare som inom ramen för sin fondverksamhet lämnar råd om andelar i värdepappersfonder eller om andelar eller aktier i alternativa investeringsfonder följa de näringsrättsliga bestämmelserna i rådgivningslagen. Detaljerade krav på bland annat kompetens och dokumentation vid sådan rådgivning finns i rådgivningsföreskrifterna. En ny bestämmelse införs i fondföreskrifterna och AIFM-föreskrifterna med hänvisningar till aktuella artiklar i den delegerade förordningen samt aktuella bestämmelser som genomför det delegerade direktivet. Vad gäller rådgivningsföreskrifterna sker justering i syfte att undvika dubbelreglering. Vidare har det i rådgivningsföreskrifterna gjorts ett tillägg avseende AIF-förvaltare, som på grund av ett tidigare förbiseende inte varit undantagna.

Finansinspektionen har i sin bedömningen av vilka bestämmelser som hänvisningar ska göras till gjort följande överväganden.

Enligt 2 kap. 17 g § LVF ska ett fondbolag som i sin verksamhet lämnar råd till kunder om fondandelar i andra fall än det som avses i 7 kap. 1 § första stycket 3 när det utför sådana tjänster tillämpa 8 kap. 12 och 15 §§ och 9 kap. 36, 10, 17, 21, 23 och 27–29 §§ LV. En likalydande bestämmelse har införts för AIF-förvaltare i 8 kap. 1 a § LAIF.

Bestämmelsen i 8 kap. 12 § LV genomför artikel 16.3 första stycket i Mifid 2. Denna artikel preciseras genom artiklarna 33 och 37–43 i den delegerade förordningen till Mifid 2. Finansinspektionen gör i föreskrifterna en hänvisning till artiklarna 33 och 37.

Fondbolagens förening har anfört att artikel 37 gäller för värdepappersföretag som utarbetar investeringsanalyser och därför inte bör vara tillämplig. Finansinspektionen anser emellertid att denna artikel även är tillämplig när ett värdepappersföretag uppdrar åt någon annan att utföra investeringsanalyser och när ett värdepappersföretag sprider investeringsanalyser som man inte själv har utarbetat. Finansinspektionen anser därför att hänvisningen till artikel 37 ska vara kvar.

När det gäller artikel 38 gäller denna rådgivning om företagsfinansieringsstrategi, artikel 39 rör intressekonflikter som uppstår i samband med en emissions eventuella underprissättning eller överprissättning, och i artiklarna 40–43 finns detaljerade krav i samband med placering. Ingen av dessa regler är

aktuella för fondbolag och AIF-förvaltare som lämnar råd till kunder om fondandelar. Någon hänvisning till dessa delar görs därför inte.

Bestämmelsen i 8 kap. 15 § LV genomför artikel 25.1 i Mifid 2. Direktivbestämmelsen är även genomförd genom bestämmelser i 4 kap. värdepappersföreskrifterna. Eftersom dessa bestämmelser även bör tillämpas av fondbolag och AIF-förvaltare som i sin verksamhet lämnar råd till kunder om fondandelar inför Finansinspektionen en hänvisning till detta kapitel i fondföreskrifterna och AIFM-föreskrifterna.

Bestämmelsen i 9 kap. 10 § LV genomför artikel 24.10 i Mifid 2. Det finns mer preciserade regler kring ersättningssystem i artikel 27 i den delegerade förordningen. Det görs därför en hänvisning till den artikeln.

Bestämmelsen i 9 kap. 17 § LV genomför artikel 24.4 första stycket a i Mifid 2. Bestämmelser som preciserar denna artikel finns i artikel 52 och 53 i den delegerade förordningen. Bestämmelsen i 9 kap. 21 § LV genomför artikel 24.9 i Mifid 2. Kraven för att en ersättning eller förmån ska vara tillåten preciseras i det delegerade direktivet. Dessa regler har i svensk rätt genomförts genom bestämmelser i 7 kap. värdepappersföreskrifterna. Eftersom det i detta kapitel finns detaljerade krav som preciserar bestämmelsen i 9 kap. 21 § LV, bör även föreskriftsbestämmelserna gälla för nu aktuell verksamhet.

Fondbolagens förening har anfört att artikel 53 gäller värdepappersföretag som tillhandahåller investeringsrådgivning på oberoende grund. Utifrån laghänvisningarna i 2 kap. 17 g § LVF samt 8 kap. 1 a § LAIF framgår att 9 kap. 20 och 22 §§ LV, som genomför bestämmelserna om oberoende rådgivning, inte ska tillämpas av fondbolag respektive AIF-förvaltare. Vidare anför föreningens att 7 kap. 20 § värdepappersföreskrifterna behandlar utförande av order och därför inte bör vara tillämplig. Finansinspektionen delar Fondbolagens förenings bedömning, och ändrar hänvisningen så att den endast omfattar 7 kap. 1–19 §§ värdepappersföreskrifterna och artikel 52 i den delegerade förordningen till Mifid 2.

Bestämmelsen i 9 kap. 23 § LV genomför artikel 25.2 i Mifid 2. Detaljerade regler avseende denna bestämmelse finns i artiklarna 54 och 55 i den delegerade förordningen. Eftersom dessa artiklar bör tillämpas av fondbolag och AIF-förvaltare gör Finansinspektionen en hänvisning till dessa regler i fondföreskrifterna och AIFM-föreskrifterna.

Bestämmelsen i 9 kap. 27 § LV genomför artikel 25.6 första stycket i Mifid 2. Mer detaljerade regler finns i artiklarna 59–63 i den delegerade förordningen. Fondbolagens förening har anfört att artikel 59 avser utförande av order, och att den därför inte bör vara tillämplig på ett fondbolags rådgivning. Finansinspektionen delar den bedömningen och tar bort hänvisningen till artikeln. Det är inte aktuellt att göra en hänvisning till artiklarna 60 och 62 då de rör portföljförvaltning. Detsamma gäller för artikel 63 då denna rör

förvaring av kunders medel. Bestämmelserna i 9 kap. 28 och 29 §§ LV genomför artikel 25.6 andra, tredje och fjärde styckena i Mifid 2 samt bilaga II, avsnitt 1 och 2. Eftersom det inte finns några detaljerade regler avseende dessa artiklar i den delegerade förordningen, görs ingen hänvisning i dessa delar.

2.22 Hantering av redovisningsmedel

Finansinspektionens ställningstagande: Ett fondbolag eller en AIF-förvaltare som tar emot medel med redovisningsskyldighet ska tillämpa 6 kap. 2–5, 10–13, och 21–23 §§ värdepappersföreskrifterna.

Remisspromemorian: Förslaget innehöll ett krav på att hela 6 kap. värdepappersföreskrifterna skulle tillämpas.

Remissinstanserna: *Fondbolagens förening* har framfört att flera av bestämmelserna i 6 kap. avser förvaring av kunders finansiella instrument och att de därför inte bör vara tillämpliga eftersom ett fondbolag eller AIF-förvaltare enbart tar emot medel med redovisningsskyldighet. Således bör bara ett fondbolag eller AIF-förvaltare som tar emot medel med redovisningsskyldighet enbart behöva tillämpa 6 kap. 2–5, 10–13 och 21–23 §§ värdepappersföreskrifterna.

Övriga remissinstanserna har inte lämnat några synpunkter på förslaget.

Finansinspektionens skäl: Den 1 januari 2017 trädde ändringar i LVF och LAIF i kraft som innebär att fondbolag och AIF-förvaltare kan få särskilt tillstånd att ta emot medel med redovisningsskyldighet om bolaget eller förvaltaren avser att föra investeringssparkonto (prop. 2017/18:5). På ett sådant investeringssparkonto får bara fondandelar och kontanta medel förvaras.

I samband med denna ändring infördes bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om hantering av de medel som tas emot med redovisningsskyldighet. I prop. 2017/18:148 om Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om penningmarknadsfrågor och ett par andra värdepappersmarknadsfrågor görs en justering av det bemyndigande som avser AIF-förvaltare, i syfte att likforma föreskrifträtten för AIF-förvaltare och fondbolag.

Skyddet av finansiella medel och finansiella instrument som tillhör kunder är en viktig del av kundskyddet. Det är ett fondbolag och en AIF-förvaltares skyldighet att vidta lämpliga åtgärder för att sörja för kunders äganderätt och andra rättigheter i fråga om fondandelar och kontanta medel som de har anförtrott till bolaget eller förvaltaren. Ett fondbolag och en AIF-förvaltare bör därför ha adekvata och specifikt utformade system på plats för att kunna skydda kunders rättigheter kopplade till sådana finansiella instrument och medel. Ett fondbolag eller en AIF-förvaltare som tar emot kunders medel på ett investeringssparkonto bör därför omfattas av de bestämmelser om skydd av kunders medel som finns i värdepappersföreskrifterna. Det införs därför, med

beaktande av vad *Fondbolagens förening* anför, en hänvisning till 6 kap. 2–5, 10–13 och 21–23 §§ värdepappersföreskrifterna.

2.23 Bestämmelser om strukturerade insättningar

Finansinspektionens ställningstagande: Vid försäljning och rådgivning till en kund som avser strukturerade insättningar ska förvaltaren, utöver 4 kap., 5 kap. 17–25 §§, 6 och 7 kap. samt 8 kap. 1 och 3 §§ värdepappersföreskrifterna, även tillämpa 1 kap. 5 § samma föreskrifter.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Hade inga synpunkter på förslaget.

Finansinspektionens skäl: En AIF-förvaltare som har tillstånd för diskretionär portföljförvaltning och att som sidotjänst lämna investeringsråd ska i den verksamheten tillämpa de bestämmelser i LV som gäller när värdepappersinstitut utför sådana tjänster. Detaljerade krav avseende dessa bestämmelser finns i värdepappersföreskrifterna. I 10 kap. 1 § AIFM-föreskrifterna finns därför en hänvisning till vissa bestämmelser i värdepappersföreskrifterna som ska tillämpas vid sådan verksamhet. En AIF-förvaltare ska även tillämpa bestämmelserna i samma lag om försäljning och rådgivning i samband med strukturerade insättningar samt reglerna om passandebedömning.

Enligt 1 kap. 5 § värdepappersföreskrifterna gäller 4, 5 och 7 kap. samt 8 kap. 1 och 2 §§ vid försäljning och rådgivning till en kund som avser strukturerade insättningar. Det som anges om finansiella instrument i dessa bestämmelser ska även tillämpas på strukturerade insättningar. Då en AIF-förvaltare ska tillämpa bestämmelserna i LV om försäljning och rådgivning i samband med strukturerade insättningar införs en hänvisning till värdepappersföreskrifterna i AIFM-föreskrifterna som innebär att motsvarande ska gälla för AIF-förvaltare vid försäljning och rådgivning till kund som avser strukturerade insättningar.

2.24 Innehavsrapportering för specialfonder

Finansinspektionens ställningstagande: En AIF-förvaltare som förvaltar specialfonder ska, för varje specialfond som bolaget förvaltar, göra en sammanställning per den sista bankdagen i varje kvartal över fondens innehav av sådana tillgångar som anges i lagen (2004:46) om värdepappersfonder, över fondförmögenheten, övriga tillgångar och skulder som ingår i fonden samt fondandelsvärdet.

Sammanställningen ska upprättas och lämnas till Finansinspektionen på det sätt som närmare anges på myndighetens webbplats. Den ska ha kommit in till Finansinspektionen senast den tionde dagen i efterföljande månad.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll i sak men angav att bestämmelsen skulle träda i kraft den 1 augusti 2018.

Remissinstanserna: Hade inga synpunkter på förslaget.

Finansinspektionens skäl: Genom att löpande ta in information om specialfondernas innehav gör Finansinspektionen det möjligt att samla in information till den databas, som enligt lagen om en databas för övervakning och tillsyn över finansmarknaderna ska upprättas.

Enligt de nuvarande AIFM-föreskrifterna ska en AIF-förvaltare vid varje tidpunkt kunna visa en sammanställning av en specialfonds innehav. Sammanställningen ska på begäran ges in till Finansinspektionen. Det innebär att det redan finns krav på ha information om specialfondernas innehav tillgänglig. Däremot finns inget krav på att göra en sammanställning per den sista bankdagen i varje kvartal och lämna in sammanställningen till Finansinspektionen senast den tionde dagen i efterföljande månad. Finansinspektionen bedömer att ett sådant krav behövs för att det ska gå att upprätthålla en databas med fullständig information. En löpande rapportering gör det också möjligt att på ett effektivt sätt samla in informationen då alla rapportörer följer samma process för inrapportering och använder samma tekniska format.

AIF-förvaltare lämnar redan i dag löpande in information till Finansinspektionen i enlighet med 13 kap. 2 och 4 §§ LAIF. Denna information lämnas dock endast på aggregerad nivå och inte för varje enskilt värdepapper.

3 Föreskrifternas konsekvenser

3.1 Utgångspunkter

3.1.1 Inledning

Finansinspektionen redogör nedan för de konsekvenser som den genomförda regleringen bedöms få för olika aktörer. Redogörelsen omfattar inte bestämmelser, och krav som följer av dessa, som överförs från förmedlarföreskrifterna. I relation till varje avsnitt i beslutspromemorian redogörs för de förväntade konsekvenserna för samhället och konsumenterna, företagen och Finansinspektionen.

Under avsnitt 3.2 och 3.3 redogörs för konsekvenser med anledning av de nya reglerna om försäkringsdistribution.

Konsekvenser med anledning av ändringarna på fondområdet redogörs för under avsnitt 3.4. Beskrivningen har i vissa delar uppdaterats med anledning av remissynpunkter från *Regelrådet*.

3.1.2 Sammanfattning

Föreskrifterna om försäkringsdistribution innebär ökade krav på de personer och företag som distribuerar försäkringsprodukter. Försäkringsföretag påverkas direkt genom att de omfattas av nya krav, men också indirekt genom att krav ställs på försäkringsförmedlare som på olika sätt kan vara anslutna till försäkringsföretag. Särskilt betydelsefullt är ökade informationskrav för den som ägnar sig åt oberoende rådgivning, ökade krav på löpande fortbildning av anställda samt att reglerna uppnår högre grad av neutralitet mellan försäkringsdistributörer och försäkringsföretag. Med dessa ökade krav kommer också omställningskostnader av engångskaraktär samt ökade löpande kostnader. Genom de nya kraven uppnås dock ett högre konsumentskydd vilket får anses gynna inte bara samhället och konsumenterna, utan även branschen som helhet.

Sammantaget bedöms reglerna inte inverka negativt på konkurrensen inom branschen. I en viss utsträckning missgynnas små företag, eftersom dessa kan ha en sämre förmåga att bära ökade kostnader än vad större företag har. Detta kan vara särskilt bekymmersamt vad gäller försäkringsförmedling som bedrivs av enskilda personer. Ett exempel på sådana krav är kraven på fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling. I flera delar innebär dock de nya reglerna att en högre grad av konkurrensneutralitet uppnås mellan försäkringsdistributörer och försäkringsföretag. Som exempel på detta kan nämnas att kunskapskraven för anställda utvidgas till att omfatta försäkringsföretagens anställda. Reglerna innebär också i flera delar att det kan bli svårare för nya företag att etablera sig på marknaden. Samtidigt förväntas reglerna gynna konkurrens från bland annat digitala distributörer, vilket kan främja möjligheterna för nya företag att etablera sig på marknaden.

Reglerna innebär i flera hänseenden större kostnader för företagen. Det är i vissa fall mycket svårt att särskilja vilka kostnader som uppstår på grund av föreskrifterna från de kostnader som uppstår på grund av LFD. De kostnadsberäkningar som görs i konsekvensanalysen är i hög grad uppskattningar och kan därför skilja sig avsevärt från företag till företag. Detta gäller inte minst vid jämförelse mellan små företag (inklusive försäkringsdistribution som bedrivs av fysiker) och större företag.

Vissa kostnader är beroende av företagets storlek och väntas därmed bli lägre för små företag. Detta är till exempel fallet när det gäller den utökade kretsen av personer som omfattas av kunskapskrav. Små företag har dock sämre möjligheter än större företag att rent generellt bära ökade kostnader. Större företag har också möjlighet att i större utsträckning än små företag slå ut kostnaden på flera anställda och därigenom sänka snittkostnaden per anställd. Detta är till exempel fallet vad gäller kravet på årliga kunskapstest. I viss mån kan reglerna antas bidra till en negativ konkurrenssituation för små företag, exempelvis höjningen av de ersättningsbelopp som måste täckas av ansvarsförsäkringen. Slutligen innebär reglerna i vissa delar att små företag kan behöva anställa ytterligare personal eller anlita konsulter i högre utsträckning än större företag.

3.1.3 Berörda företag

Det är olika personer och företag som berörs av olika delar av Finansinspektionens föreskrifter. Finansinspektionens föreskrifter om försäkringsdistribution träffar samtliga försäkringsföretag och fysiska såväl som juridiska personer som har tillstånd att bedriva försäkringsdistribution, dvs. försäkringsdistributörer. I mars 2018 fanns det 179 försäkringsföretag registrerade hos Finansinspektionen. Vid samma tidpunkt fanns det 1 084 försäkringsförmedlare med tillstånd att utöva försäkringsförmedling i Finansinspektionens register, samt 1 230 anknutna försäkringsförmedlare.

Försäkringsdistribution kan bedrivas i egenskap av fysisk person eller genom en juridisk person. Runt hälften av försäkringsförmedlarna som har tillstånd av Finansinspektionen var i maj 2018 fysiska personer. En juridisk person kan i sin tur vara ett mindre företag med en eller ett fåtal anställda, eller ett större företag med ett flertal anställda. Det saknas statistik över hur många anställda som varje juridisk person med tillstånd att utöva försäkringsförmedling har. De berörda företagens storlek i termer av anställda går därför inte att ange. Det är inte heller möjligt att ange hur många små företag som kommer att beröras av föreskrifterna. Sammanlagt fanns dock i maj 2018 drygt 3 600 personer registrerade hos Finansinspektionen som anställda hos en försäkringsförmedlare.

För att förenkla läsningen används i det följande begreppet ”företag” för att beskriva både försäkringsföretagen och fysiska såväl som juridiska personer som i dag har tillstånd att utöva försäkringsförmedling och därmed omfattas av de nya reglerna.

De ändrade föreskrifterna avseende rådgivning om andelar i fonder inom fondverksamhet till kunder samt hantering av redovisningsmedel berör fondbolag och AIF-förvaltare. Föreskrifterna avseende strukturerade insättningar och innehavsrapportering för specialfonder berör endast AIF-förvaltare. I mars 2018 fanns det 38 fondbolag, och 67 auktoriserade AIF-förvaltare hos Finansinspektionen.

Verksamhet som fondbolag eller AIF-förvaltare kan bara bedrivas av juridiska personer. Det saknas statistik över hur många anställda var och en av dessa juridiska personer har. På grund av regulatoriska krav om intressekonflikter och separation av vissa funktioner är det i praktiken inte möjligt att bedriva verksamheten som ett enmansbolag. De minsta fondbolagen och AIF-förvaltarna kommer därför att ha ett par anställda, medan de största kan ha ett flertal anställda. I sammanhanget kan också nämnas att det finns en väl utvecklad marknad för outsourcing av många funktioner.

3.1.4 Kostnader för företagen

Föreskrifterna innebär omställningsarbeten och ökad löpande arbetsbelastning för de berörda företagen. Det är svårt att bedöma i vilken utsträckning som de berörda företagen kommer att använda egen personal eller anlita konsulter för att hantera dessa uppgifter.

Vid bedömningen av de kostnader som uppstår för företagen utgår Finansinspektionen från att en arbetstimme medför en kostnad för egen personal på 1 300 kronor. För konsulter bedöms kostnaden vara något högre, och beror på hur komplex uppgiften är. Finansinspektionen uppskattar kostnaden för en konsults arbetstimme till 2 000 kronor.

3.2 Nya regler om försäkringsdistribution

3.2.1 Tillämpningsområde och definitioner (1 kap.)

Föreskrifterna medför inte några direkta konsekvenser för samhället, konsumenterna, företagen eller Finansinspektionen.

3.2.2 Ansökan om tillstånd (2 kap.)

Finansinspektionens föreskrifter innebär att mer omfattande krav införs vad gäller den information som ska lämnas i samband med ansökan om tillstånd att bedriva försäkringsdistribution. Det gäller uppgifter om godkänt kunskapstest, fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling samt nära förbindelser. För att styrka kompetens och övrig lämplighet införs bilagor till föreskrifterna. Reglerna innebär också att en ansökan om tillstånd att bedriva försäkringsdistribution ska innehålla uppgifter om identiteten avseende sådana aktieägare eller delägare, oavsett om de är fysiska eller juridiska personer, som har ett innehav i förmedlingsföretaget som överstiger tio procent och om hur stora dessa innehav är.

Konsekvenser för samhället och konsumenterna

Föreskrifterna bedöms inte ha några direkta konsekvenser för samhället eller konsumenterna.

Konsekvenser för företagen

Försäkringsförmedlarna påverkas av de utökade bestämmelserna om ledningsprövning i samband med ansökan om tillstånd att bedriva försäkringsdistribution, och därefter om det sker några ändringar i ledningen. Företagen påverkas genom att arbetet att ta fram uppgifter som ska lämnas till Finansinspektionen kan öka i en viss utsträckning. Uppgifterna som ska lämnas avser godkänt kunskapstest, fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling samt nära förbindelser. Reglerna bedöms dock inte påverka möjligheterna för nya företag att etablera sig på marknaden eller konkurrensförhållandena i övrigt.

Reglerna förväntas inte påverka företagen i andra avseenden.

Kostnader för företagen

Arbetet med att ta fram de uppgifter som ska lämnas till Finansinspektionen i samband med en ny ledningsprövning bedöms inte ta några större resurser i anspråk. Arbetet består främst i att fylla i de bilagor till föreskrifterna om ledningsprövning som blir relevanta och att till exempel ta fram meritförteckningar. Majoriteten av uppgifterna till bilagorna borde redan finnas tillgängliga för de sökande. Kostnaderna för att ta fram de ytterligare uppgifter som ska lämnas in till Finansinspektionen vid en ledningsprövning beräknas till cirka 1 300 kronor (1 timme x 1 300 kronor) per ledningsperson.

Konsekvenser för små företag

Föreskrifterna bör inte ha några särskilda konsekvenser för små företag.

Konsekvenser för Finansinspektionen

Föreskrifterna som rör ledningsprövning syftar till att Finansinspektionen på ett ändamålsenligt och sammanhållet sätt ska få in uppgifter om fysiska personers kunskap och kompetens, respektive ledningspersoners i juridiska personer insikt och erfarenhet, skötsamhet i ekonomiska angelägenheter samt lämplighet i övrigt. Reglerna innebär att Finansinspektionen ska ta ställning till ett ökat antal omständigheter, vilket kan innebära en något ökad arbetsbelastning. Sammantaget kan dock reglerna antas underlätta Finansinspektionens handläggning av aktuella ärenden.

3.2.3 Kontroll av anställda, anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare och anknutna försäkringsförmedlare (3 kap.)

Finansinspektionens föreskrifter preciserar vad en försäkringsdistributör ska kontrollera avseende anställda och fysiska personer som är anknutna sidoverksamma förmedlare eller anknutna förmedlare. Dessa måste visa att kraven på fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling är uppfyllda. Ett undantag införs för anknutna försäkringsförmedlare som inte har tillstånd att bedriva försäkringsförmedling enligt 2 kap. 1 § LFD, eftersom dessa personer kontrolleras av det försäkringsföretag till vilken den juridiska person de anställda tillhör vill bli anknuten försäkringsförmedlare.

Reglerna innebär vidare att en försäkringsdistributör, utöver vad som krävs i dag, även ska kontrollera eventuella nära förbindelser som skapar svåröverskådliga företagsgrupper som kan hindra en effektiv tillsyn.

Föreskrifterna innebär att möjligheten att enbart lämna en skriftlig försäkran tas bort, vilket innebär att det nu alltid ska visas att kraven uppfylls.

Konsekvenser för samhället och konsumenterna

Föreskrifterna innebär att kontrollen av kunskapen och kompetensen hos anställda och fysiska personer som är anknutna sidoverksamma förmedlare eller anknutna förmedlare blir mer effektiv. Detta skulle kunna leda till en högre kunskaps- och kompetensnivå hos försäkringsdistributörerna. Det i sig skulle innebära att konsumenterna i högre utsträckning kommer att kunna lita på att den rådgivare som anlitas har rätt kompetens.

Konsekvenser för företagen

Föreskrifterna innebär att försäkringsdistributörer som i dag godtar en skriftlig försäkran istället måste inrätta rutiner för att så långt möjligt utreda och verifiera faktiska omständigheter mot exempelvis utdrag från register, testresultat vad avser kunskap, meritförteckningar, och intyg från tidigare arbets-/uppdragsgivare. Detta kan innefatta utveckling, eller inköp, av nya eller förändrade it-system, såväl som behov av mer omfattande manuella rutiner. Föreskrifterna bedöms inte påverka konkurrensen mellan företag av liknande storlek. Se dock nedan avseende små företag.

Utöver de effekter som beskrivs ovan kan reglerna påverka företagens tidsåtgång för rekrytering. För att verifiera faktiska omständigheter kan företagen behöva ägna mer tid åt varje enskild rekrytering. Detta innebär att företagen kan behöva inleda rekryteringar något tidigare än förut. Genom undantaget för vissa anknutna försäkringsförmedlare undviks att enskilda individer som är anställda av en försäkringsförmedlare som är anknuten till ett försäkringsföretag skulle behöva kontrolleras i två led, först av sin arbetsgivare enligt 3 kap. 2 § och därefter av försäkringsföretaget enligt 3 kap. 3 § andra stycket. Undantaget innebär därmed en förenkling för vissa företag.

Kostnader för företagen

Kostnaderna för att inrätta rutiner enligt ovan beräknas ge upphov till engångskostnader om 52 000 kronor (40 timmar x 1 300 kronor) per företag. Eventuella kostnader för it-system går inte att uppskatta med tillräcklig säkerhet. Kostnaderna för att utreda och verifiera faktiska omständigheter beräknas ge upphov till löpande kostnader om 2 600 kronor (2 timmar x 1 300 kronor) per anställd och företag.

Konsekvenser för små företag

Det kan antas att små företag har mindre möjligheter än större företag att använda egen personal för att genomföra de ytterligare kontroller som föreskrifterna kräver. Det kan innebära att små företag måste anställa ytterligare personal eller anlita konsulter i högre utsträckning än större företag. På detta sätt kan föreskrifterna drabba små företag hårdare än större företag, vilket kan inverka negativt på de mindre företagens möjlighet att konkurrera med större företag på samma villkor. Finansinspektionens bedömning är dock

att detta inte utgör tillräckliga skäl för att införa särskilda regler för små företag.

Konsekvenser för Finansinspektionen

Försäkringsdistributörernas kontroll av kunskap och kompetens m.m. kan leda till en bättre medvetenhet om gällande regelverk hos försäkringsdistributörer. Detta kan leda till en bättre regelefterlevnad. I viss utsträckning kan det innebära att Finansinspektionens tillsyn underlättas.

3.2.4 Kunskap och kompetens (4 kap.)

Finansinspektionens föreskrifter innebär att ett generellt kunskapskrav införs för försäkringsdistributörer som är fysiska personer och, för en försäkringsdistributör som är en juridisk person, för sådana anställda som direkt deltar i distributionen av försäkringar. Givet Finansinspektionens tolkning av vilka som ingår i kretsen som direkt deltar i distributionen av försäkringar omfattas även anställda som ansvarar för distribution av försäkringar, normalt sett närmaste chef. Kretsen som omfattas av kraven på kompetens utökas också till att omfatta de försäkringsförmedlare som idag är anknutna²², som tidigare varit undantagna.

Vidare införs krav på kunskapstestets utformning som i sak motsvarar de i förmedlarföreskrifterna. Kunskapstestet ska enligt föreskrifterna genomföras minst årligen.

Föreskrifterna innebär också att en minimigräns om sex månaders praktisk erfarenhet införs för viss typ av försäkringsdistribution. Nu gällande allmänna råd med en generell rekommendation på minst två års praktisk erfarenhet under de senaste fem åren tas bort.

Konsekvenser för samhället och konsumenterna

Kunskapskraven

Finansinspektionens föreskrifter innebär att strukturen ändras såvitt gäller kunskapskrav. Ändringarna i denna del innebär dock inte några materiella skillnader gentemot vad som gäller enligt förmedlarföreskrifterna. För samhället och konsumenterna bör föreskrifterna i denna del inte ha några direkta konsekvenser.

Utökad krets som omfattas av kunskapskrav

Utökningen till de personer som ansvarar för distributionen av försäkringar kan antas leda till att medvetenheten om gällande regelverk blir mer utbredd inom de juridiska personer som har tillstånd att bedriva försäkringsdistribution. Detta

²² Enligt LFD kommer dessa istället att anses vara sidoverksamma försäkringsförmedlare.

skulle innebära att konsumentskyddet stärks vilket skulle ha positiva effekter för samhället och konsumenterna.

Minimikrav om sex månaders praktisk erfarenhet för viss försäkringsdistribution

Det går inte att med säkerhet säga om kravet på minst sex månaders erfarenhet för distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet kommer att innebära att försäkringsdistributörerna får en mer gedigen praktisk erfarenhet än tidigare. Att rekommendationen om två års praktisk erfarenhet tas bort bedöms heller inte få direkta negativa effekter eftersom kompetensen fortfarande ska vara sådan att de som träffas av kraven ska kunna fullgöra sina arbetsuppgifter korrekt och enligt de krav som gäller för verksamheten. Föreskrifterna bedöms därför inte ha några omedelbara konsekvenser för konsumenterna.

För samhället innebär minimikravet om sex månaders erfarenhet för distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet att det införs en ytterligare tröskel för att få arbeta som försäkringsdistributör med denna typ av försäkringsprodukter. Detta kan innebära att det blir svårare för arbetssökande att komma in på arbetsmarknaden för försäkringsdistributörer. Kravet bör dock ha marginella effekter jämfört med den gällande rekommendationen på minst två års praktisk erfarenhet under de senaste fem åren som i stor utsträckning har tillämpats i förmedlingsbranschen.

Krav på fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling samt godkänt kunskapstest

Kraven på fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling får antas leda till en högre kompetens hos försäkringsdistributörerna. Detta skulle innebära att konsumenterna i högre utsträckning kan lita på att den rådgivare som anlitas har rätt kompetens. Detta skulle innebära att konsumentskyddet stärks.

Konsekvenser för företagen

Kunskapskraven

Den förändrade strukturen av kunskapskraven bör inte medföra några direkta konsekvenser för företagen, oavsett storlek. Att kunskapstest ska genomföras minst årligen bör dock leda till ökade kostnader för företagen. För försäkringsföretagen innebär kunskapstestet ett nytt krav. Storleken på kostnaden för att genomföra ett kunskapstest hos en fristående aktör beror på hur många anställda som genomför testet samtidigt. Den årliga merkostnaden för att genomföra kunskapstester kan därmed variera mellan ca 300 kr och 1 300 kronor per anställd. Det kan antas att större företag i större utsträckning än små företag kan slå ut kostnaden för ett samlat kunskapstest på flera anställda och därigenom sänka snittkostnaden per anställd. Kravet på årliga kunskapstest bör

därför innebära mer kännbara konsekvenser för små företag. Utöver detta bedöms inte föreskrifterna bedöms påverka konkurrensförhållandena mellan företag. Föreskrifterna kan dock göra det svårare för nya företag att etablera sig på marknaden.

Finansinspektionens bedömning är att det inte finns tillräckliga skäl för att införa särskilda regler för små företag.

Utökad krets som omfattas av kunskapskrav

Att en ytterligare kategori anställda kommer att omfattas av kunskapskraven innebär att företagen måste kontrollera fler anställda än vad som är fallet i dag. Dessa kontroller kan antas ta ytterligare resurser i anspråk. Kostnaderna för detta bör bestå av både engångskostnader och ökade löpande kostnader. Hur stor denna ökade börda blir för varje enskilt företag är i hög grad beroende av hur många anställda som företagen har och hur företagen är organiserade. Det går därför inte att uppskatta hur stora merkostnader som föreskrifterna i denna del ger upphov till. Eftersom små företag har ett mindre antal anställda bör föreskrifterna medföra mindre kostnader för sådana företag, men å andra sidan kan dessa företag ha sämre möjligheter än större företag att rent generellt bära ökade kostnader. Utöver detta bedöms inte föreskrifterna påverka konkurrensförhållandena mellan företag. Föreskrifterna kan dock göra det svårare för nya företag att etablera sig på marknaden.

Finansinspektionens bedömning är att det inte finns tillräckliga skäl för att införa särskilda regler för små företag.

Minimikrav om sex månaders praktisk erfarenhet för viss försäkringsdistribution

Reglerna om att anställda ska ha minst sex månaders praktisk erfarenhet för distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet kan innebära att det blir svårare för företagen att rekrytera tillräckligt erfaren personal.

För försäkringsförmedlarnas del ska dock detta ställas mot att dagens rekommendation på minst två års praktisk erfarenhet under de senaste fem åren tas bort. Nettoeffekten för försäkringsförmedlarna bör vara liten. Föreskrifterna bör därför i denna del inte leda till några ökade kostnader.

För försäkringsföretagen innebär föreskrifterna att helt nya krav på kunskap och kompetens införs. För försäkringsföretagen kan föreskrifterna därför innebära stora kostnader, bland annat för att ta fram nya arbetssätt och ett visst mått av dubbelarbete. Små försäkringsföretag kan antas ha sämre möjligheter än större försäkringsföretag att bära dessa kostnader. Detta kan inverka negativt på konkurrensförhållandena mellan större och mindre försäkringsföretag. Finansinspektionens bedömning är dock att detta inte utgör tillräckliga skäl för att införa särskilda regler för små företag.

Föreskrifterna bör innebära att ett bättre konkurrensförhållande för försäkringsförmedlare gentemot försäkringsföretag. Detta är positivt för konkurrensförhållandena i branschen som helhet.

Krav på fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling

LFD innehåller krav på att anställda ska genomgå fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling. Finansinspektionens föreskrifter utgör i denna del endast en precisering av lagreglerna. Det är därför svårt att med bestämdhet dra gränsen för vad som är en konsekvens av lagen respektive föreskrifterna. I huvudsak bör konsekvenserna uppstå på grund av LFD snarare än Finansinspektionens föreskrifter.

Finansinspektionens föreskrifter innebär dock, utöver vad som följer av LFD, att den fortlöpande fortbildningen och yrkesutvecklingen ska tillhandahållas årligen med minst 15 timmar per person och år. Detta innebär ökade kostnader för företagen, som måste etablera nya eller se över befintliga interna processer och rutiner samt ta fram utbildningsmaterial för att kunna tillhandahålla fortbildning och yrkesutveckling i den utsträckning som krävs. Detta kan innefatta utveckling, eller inköp, av nya eller förändrade it-system. Att se över interna processer och rutiner kan för försäkringsförmedlarna antas ge upphov till engångskostnader om 104 000 kronor (80 timmar x 1 300 kronor). För försäkringsföretagen, vars anställda idag inte omfattas av kraven, bör de ökade kostnaderna bli större. För dessa företag kan översynen av interna processer och rutiner antas ge upphov till engångskostnader om 208 000 kronor (160 timmar x 1 300 kronor). Kostnaden för it-system går inte att uppskatta med tillräcklig säkerhet.

Att företaget självt tillhandahåller fortbildning och yrkesutveckling kan antas ge upphov till löpande kostnader om 65 000 kronor (50 timmar x 1 300 kronor) per år. Som alternativ till att själva tillhandahålla detta skulle företagen kunna använda externa utbildningsinsatser. Detta kan antas ge upphov till löpande kostnader om 100 000 kronor (50 timmar x 2 000 kronor) årligen.

Eftersom små företag har ett mindre antal anställda bör föreskrifterna innebära mindre kostnader för sådana företag, men å andra sidan kan dessa företag ha sämre möjligheter än större företag att rent generellt bära ökade kostnader. Finansinspektionens bedömning är dock att detta inte utgör tillräckliga skäl för att införa särskilda regler för små företag.

Föreskrifterna bedöms främst påverka konkurrensförhållandena mellan små och stora företag. I övrigt bör inte föreskrifterna påverka etablerade företags möjligheter att konkurrera sinsemellan. Föreskrifterna kan emellertid inverka negativt på möjligheterna för nya företag att etablera sig på marknaden. Här ska dock noteras att kravet på 15 timmars löpande fortbildning och yrkes-

utveckling ligger i linje med det minimikrav som följer av IDD²³. Föreskrifterna bör därför inte inverka negativt på svenska företags konkurrenskraft i förhållande till konkurrenter som omfattas av regleringen i andra EU-länder.

Krav på godkänt kunskapstest

Kravet på att kunskapstest ska ha tillhandahållits eller godkänts av en person eller ett företag som har kunskap om de ämnesområden som testet gäller samt om hur kunskapstest ska utformas är i sak oförändrat jämfört med förmedlarföreskrifterna. Föreskrifterna bör därför i denna del inte ha några konsekvenser för företagen.

Konsekvenser för Finansinspektionen

Som redogjorts för ovan kan utökningen av kraven till de personer som ansvarar för distributionen av försäkringar antas leda till att medvetenheten om gällande regelverk blir mer utbredd inom de juridiska personer som har tillstånd att bedriva försäkringsdistribution. Detta skulle kunna innebära att tillsynen över juridiska personer som har tillstånd att bedriva försäkringsdistribution underlättas. Att anställda i ökad utsträckning genomgår fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling bör även det leda till att tillsynen över försäkringsdistributörer underlättas.

Att föreskrifternas struktur förändras när det gäller kunskapskraven bidrar till ett mer sammanhållet regelverk. I övrigt bör föreskrifterna i denna del inte ha några direkta konsekvenser för Finansinspektionen.

3.2.5 Insikt och erfarenhet (5 kap.)

Enligt LFD ska den som ska ingå i ledningen för en juridisk person med tillstånd att bedriva försäkringsdistribution (eller vara ersättare för denne) ha tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av den juridiska personen. Genom Finansinspektionens föreskrifter preciseras vilka som ska anses ingå i den juridiska personens ledning eller vara ersättare för någon av dem. Finansinspektionens föreskrifter innebär även att kraven på kunskap eller praktisk erfarenhet för att kunna leda verksamheten på ett sunt och ansvarsfullt sätt utvidgas till att omfatta samtliga personer som ska ingå i ledningen för en juridisk person som ska distribuera försäkringar. Enligt förmedlarföreskrifterna krävs endast att kraven uppfylls av någon som ingår i ledningen. Föreskrifterna påverkar inte sidoverksamma försäkringsdistributörer, förutom vad avser krav på kunskap om eller praktisk erfarenhet för att kunna leda företaget på ett sunt och ansvarsfullt sätt.

Finansinspektionens föreskrifter innebär vidare att kravet på kunskap om regler för försäkringsförmedling utvidgas något, eftersom det även inkluderar EU-rättslig reglering.

²³ Artikel 10.2 andra stycket IDD.

Konsekvenser för samhället och konsumenterna

Utvidgningen av vilka i ledningen som träffas av kraven på insikt och erfarenhet kommer att innebära något högre krav för den som ska ingå i ledningen för en juridisk person med tillstånd att bedriva försäkringsdistribution. Detta innebär att konsumentskyddet stärks, vilket är positivt för samhället och konsumenterna.

Konsekvenser för företagen

Då samtliga personer i företagets ledning enligt föreskrifterna måste uppfylla kraven på kunskap eller praktisk erfarenhet för att kunna leda företaget på ett sunt och ansvarsfullt sätt kan det uppstå ett behov för företagen att utbilda nuvarande ledningspersoner. Hur stora merkostnader som detta medför är i hög grad beroende av ledningarnas nuvarande utbildningsnivå. Det går därför inte att med tillräcklig säkerhet uppskatta hur stora merkostnader som skulle kunna drabba företagen i denna del.

Utvidgningen av kravet på kunskap eller praktisk erfarenhet kan innebära att färre personer ska anses lämpliga att ingå i ledningen för en juridisk person med tillstånd att bedriva försäkringsdistribution. Detta kan leda till att det blir svårare för företagen att rekrytera ledningspersoner. I den mån detta leder till högre konkurrens om lämpliga kandidater skulle detta kunna leda till högre löpande kostnader. Det går inte heller i denna del att med tillräcklig säkerhet uppskatta hur stora merkostnader som skulle kunna drabba företagen.

I den mån som nuvarande ledningspersoner inte kan anses uppfylla kraven på kunskap eller praktisk erfarenhet kan föreskrifterna innebära att dessa ledningspersoner inte längre ska anses lämpliga att ingå i företagets ledning, t.ex. på grund av de inte uppfyller kraven på kunskap om relevanta regelverk. Detta bör dock endast förekomma i undantagsfall.

För försäkringsföretagen innebär såväl LFD som Finansinspektionens föreskrifter en utvidgning av de krav som idag följer av Solvens 2-regelverket och försäkringsrörelselagen. Konsekvenserna av LFD behandlas inte här.

Eftersom det kan bli svårare att rekrytera ledningspersoner kan kravet på tillräcklig kunskap eller praktisk erfarenhet för att kunna leda företaget på ett sunt och ansvarsfullt sätt medföra att det blir svårare för nya företag att etablera sig på marknaden.

Konsekvenser för små företag

Små företag kan ha svårare än större företag att konkurrera om lämpliga personer som kan ingå i företagets ledning. Om det skulle uppstå en konkurrens om lämpliga kandidater skulle detta kunna bidra till negativ konkurrenssituation för små företag.

Konsekvenser för Finansinspektionen

Utvidgningen av kraven på kunskap eller praktisk erfarenhet kan antas innebära att medvetenheten om gällande regelverk blir mer utbredd inom ledningen för juridiska personer som har tillstånd att bedriva försäkringsdistribution. Detta kan leda till en bättre regelefterlevnad. I viss utsträckning kan detta innebära att Finansinspektionens tillsyn underlättas.

3.2.6 Skötsamhet i ekonomiska angelägenheter (6 kap.)

Föreskrifterna är i sak oförändrade jämfört med förmedlarföreskrifterna. Föreskrifterna medför därför inte några konsekvenser för samhället, konsumenterna, företagen eller Finansinspektionen.

3.2.7 Ansvarsförsäkring (7 kap.)

Enligt LFD måste distribution av försäkringar omfattas av en ansvarsförsäkring. Finansinspektionens föreskrifter innebär en höjning av de ersättningsbelopp som måste täckas av ansvarsförsäkringen.

Vidare förtydligas bestämmelserna om ansvarsförsäkring.

Konsekvenser för samhället och konsumenterna

De höjda ersättningsnivåerna kommer att innebära förbättrade möjligheter för konsumenterna att få ersättning för skadeståndskrav som kan riktas mot försäkringsdistributörer med anledning av skador uppkomma till följd av verksamheten. Indirekt skulle detta innebära att kostnaden för skador uppkomma till följd av verksamheten förflyttas från konsumenterna och samhället till ansvarsförsäkringarnas försäkringsgivare.

De höjda ersättningsnivåerna skulle kunna leda till ökade försäkringspremier. En sådan ökning skulle kunna inverka negativt på konkurrensen i den mån som större företag har bättre möjligheter än små företag att bära ökade premiekostnader. En försämrad konkurrens får generellt anses negativ för konsumenterna och samhället då det kan leda till högre priser och ett minskat utbud av produkter och tjänster.

Föreskrifternas förtydliganden i övrigt bedöms inte innebära några direkta konsekvenser för samhället och konsumenterna.

Konsekvenser för företagen

Höjda ersättningsnivåer kan innebära att företagen måste verka för en förändring av nuvarande försäkringsvillkor, alternativt byta försäkringsgivare. Som framgått ovan kan de höjda ersättningsnivåerna leda till ökade försäkringspremier. Det går dock inte att med tillräcklig säkerhet uppskatta hur

mycket försäkringspremierna, och därmed kostnaderna för företagen, kan öka till följd av föreskrifterna. Eventuella merkostnader kommer att vara av löpande karaktär. Sådana merkostnader ska dock ställas mot att företagen, oaktat att detta kan vara ofrivilligt, i större utsträckning kommer att kunna dra fördel av ett förbättrat försäkringsskydd i händelse av att verksamheten ger upphov till skadeståndsanspråk.

Föreskrifternas förtydliganden i övrigt bör leda till en ökad klarhet i hur reglerna ska tillämpas, vilket får anses positivt för företagen.

Reglerna förväntas inte påverka företagen i andra avseenden.

Konsekvenser för små företag

Som framgått ovan kan föreskrifternas regler om ökade ersättningsnivåer innebära att små företag får en konkurrensnackdel jämfört med större företag. Finansinspektionens bedömning är dock att detta inte utgör tillräckliga skäl för att införa särskilda regler för små företag.

Konsekvenser för Finansinspektionen

För Finansinspektionen bör föreskrifterna i denna del inte innebära några direkta konsekvenser.

3.2.8 Regler för verksamheten (8 kap.)

Finansinspektionens föreskrifter innebär nya krav på interna regler för kontroll av kunskap och kompetens samt om ersättningssystem. Föreskrifterna innebär också nya krav på att vissa interna regler ska beslutas av styrelsen och utvärderas minst en gång per år.

Konsekvenser för samhället och konsumenterna

Interna regler om kontroll av kunskap och kompetens

Genom att företagen ska etablera interna regler om kontroll av kunskap och kompetens bör företagets kontroll bli mer effektiv. Detta skulle innebära att konsumenterna i högre utsträckning kan lita på att den rådgivare som anlitas har rätt kompetens.

Interna regler för ersättningssystem

Att företagen etablerar interna regler för ersättningssystem bör bidra till att minska risken för att ersättningar försämrar distributörernas förmåga att uppfylla hederlighets- och sundhetskraven. Därigenom stärks konsument-skyddet.

Årlig översyn av interna regler

Företagens beslutsprocess och löpande utvärdering av interna regler bör medföra att ledningarna blir mer involverade och insatta i de krav som gäller för verksamheten, och att det regelbundet säkerställs att verksamheten drivs på ett korrekt sätt. Därigenom stärks konsumentskyddet.

Konsekvenser för företagen

Interna regler om kontroll av kunskap och kompetens

Finansinspektionens föreskrifter innebär att företagen måste upprätta regler för kontroll av kunskap och kompetens. För att kunna göra det måste företagen fastställa vilka delar av personalen som omfattas av kraven på kunskap och kompetens och vid behov kategorisera dessa i olika segment beroende på vilka produkter och tjänster dessa personer tillhandahåller. Företagen behöver också fastställa vilken kunskap och kompetens som är relevant för respektive segment, och vilken nivå kunskapen och kompetensen ska ligga på. Företagen behöver också bestämma hur utbildning ska utföras, av vem och när. Det samma gäller för kraven på insikt och erfarenhet för ledningen. Upprättandet av sådana processer och rutiner kan antas ge upphov till engångskostnader om 104 000 kronor (80 timmar x 1 300 kronor). Tillämpningen av de interna processerna och rutinerna kan antas ge upphov till löpande kostnader om 52 000 kronor (80 timmar x 1 300 kronor) årligen.

Interna regler för ersättningssystem

Finansinspektionens föreskrifter innebär att företagen måste identifiera den personal som är sysselsatt inom försäkringsdistributionen, inklusive de som direkt leder detta arbete hos distributören, samt fastslå vilka kriterier som gäller för att fastställa fast respektive rörlig ersättning. Upprättandet av sådana processer och rutiner kan antas ge upphov till engångskostnader om 39 000 kronor (30 timmar x 1 300 kronor). Tillämpningen av de interna processerna och rutinerna kan antas ge upphov till löpande kostnader om 26 000 kronor (20 timmar x 1 300 kronor) årligen.

Årlig översyn av interna regler

Finansinspektionens föreskrifter innebär att företagen måste upprätta processer och rutiner för att regelbundet, minst årligen, utvärdera och vid behov och uppdatera interna regler om intern kontroll av kunskap och kompetens samt ersättningssystem. Den regelbundna översynen och uppdateringen av interna regler kan antas ge upphov till löpande kostnader om 39 000 kronor (30 timmar x 1 300 kronor) årligen.

Konsekvenser för små företag

För små företag torde kostnaderna för att upprätta processer och rutiner enligt ovan vara mer kännbara än för större företag. Detta kan försvåra för små företag att konkurrera på samma villkor som större företag. Det kan också inverka negativt på möjligheten för små företag att etableras på marknaden. Finansinspektionens bedömning är dock att detta inte utgör tillräckliga skäl för att införa särskilda regler för små företag.

Konsekvenser för Finansinspektionen

Som framgått ovan under avsnitt 2.9.1 kommer bland annat Finansinspektionens beslut och ställningstaganden att påverka utvecklingen av begreppet god försäkringsdistributionssed. Att företagen löpande kommer att behöva arbeta med uttolkningen av denna princip bör leda till en förbättrad möjlighet för Finansinspektionen att påverka företagens sätt att arbeta. Detta kan leda till en bättre regelefterlevnad och i viss utsträckning kan det innebära att Finansinspektionens tillsyn underlättas.

3.2.9 Rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys (9 kap.)

Konsekvenser för samhället och konsumenterna

Reglerna om rådgivning grundad på opartisk och personlig analys är nya och Finansinspektionens föreskrifter utgör ett led i genomförandet av art. 20.3 och 29.3 IDD. Finansinspektionens föreskrifter innebär att särskilda krav uppställs på försäkringsförmedlare som vill bedriva rådgivning grundad på opartisk och personlig analys. Det ställs exempelvis krav på att försäkringsförmedlaren ska ha en process för urval bland ett tillräckligt stort antal produkter för att rådgivningen ska kunna anses vara grundad på opartisk och personlig analys. Vidare får den nämnda analysen inte omfatta produkter som helt eller delvis utvecklats av försäkringsförmedlaren eller av andra närstående företag. Föreskrifterna väntas därför stärka konsumentskyddet med hänsyn till dels kraven på större och diversifierat urval av produkter, dels kraven på att åtskilja rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys jämfört med annan rådgivning.

Konsekvenser för företagen

De aktuella reglerna gäller enbart för försäkringsförmedlare. Försäkringsföretag kan alltså inte lämna rådgivning grundad på opartisk och personlig analys. Därför kommer Finansinspektionens föreskrifter endast få konsekvenser för de försäkringsförmedlare som väljer att endast bedriva verksamhet med sådan rådgivning som är grundad på opartisk och personlig analys. För de försäkringsförmedlare som väljer att endast bedriva sådan rådgivning innebär Finansinspektionens föreskrifter att företagen måste uppfylla alla krav i såväl föreskrifterna som lagen. Detta innebär bland annat att försäkringsförmedlarna måste ha rutiner och system för att kunna göra

nämnda urval och analys samt möjlighet att göra de bedömningar inför rådgivningen som krävs enligt 9 kap. 2 och 3 §§ Finansinspektionens föreskrifter. Vidare måste försäkringsförmedlarna säkerställa att den nu aktuella rådgivningen klart åtskiljs från övrig rådgivning.

Reglerna är inte obligatoriska och försäkringsförmedlarna kan välja att enbart bedriva annan rådgivning än sådan som är grundad på opartisk och personlig analys, eller en blandad verksamhet. De försäkringsförmedlare, som väljer att lämna rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys, måste enligt Finansinspektionens föreskrifter uppfylla särskilda regler om tredjepartsersättningar. Reglerna innebär bland annat att försäkringsförmedlarna måste ha rutiner och system för att kunna föra över ersättning eller en förmån till kunden från tredjepart. Reglerna innebär dessutom att försäkringsförmedlarna måste ha rutiner och system för att kunna dokumentera och redovisa sådana mindre icke-monetära förmåner som avses i 9 kap. 7 § Finansinspektionens föreskrifter.

Reglerna förväntas inte påverka företagen i andra avseenden.

Kostnader för företagen

Då dessa regler endast gäller för försäkringsförmedlare, uppstår inga direkta kostnader med anledning av föreskrifterna för försäkringsföretag som bedriver försäkringsdistribution. Vidare uppstår, eftersom reglerna inte är obligatoriska, endast kostnader för de försäkringsförmedlare som väljer att lämna den nu aktuella rådgivningen.

Det är svårt att uppskatta hur stora kostnaderna blir för de försäkringsförmedlare som väljer att endast lämna nu aktuell rådgivning. Kostnaden är dels beroende av storleken på försäkringsförmedlaren, dels antalet kunder, dels av att vissa av kostnaderna kan uppskattas vara löpande medan andra av engångskaraktär. Försäkringsförmedlaren måste exempelvis löpande och vid varje rådgivningstillfälle utföra den urvalsprocess och analys som krävs för att rådgivningen ska anses vara grundad på en opartisk och personlig analys. Den merkostnad som detta extraarbete innebär vid rådgivningen kommer troligen övervältras på kunden.

Vidare måste försäkringsförmedlaren enligt föreskrifterna ha en särskild organisatorisk struktur som avskiljer nu aktuell rådgivning från annan sådan. Detta kan vara förenat med engångskostnader om en omorganisation behöver göras. Denna kostnad är beroende dels av storleken på försäkringsförmedlaren, dels av hur pass omfattande omorganisation som i sådana fall behöver ske. Det är svårt att bedöma hur stora kostnader det handlar om på grund av den stora variationen bland försäkringsförmedlarna. Juridiska personer som utövar försäkringsförmedling och som avser att erbjuda rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys kan behöva göra omfattande omorganisationer för att uppfylla kravet i 9 kap. 4 § 3 Finansinspektionens föreskrifter.

Vad gäller kravet på att fastställa rutiner för urvalsprocessen, enligt 9 kap. 2 § föreskrifterna, bör detta vara förenat med en större kostnad första gången denna rutin ska fastställas. Kostnaden för detta kan, för en genomsnittlig försäkringsförmedlare, uppskattas till ca 160 arbetstimmar av egen personal. Detta innebär en uppskattad kostnad om 208 000 kr. Men kostnaden bör sedan sjunka och endast hänföras till eventuella löpande justeringar eller uppdateringar av rutinerna. Detta kan uppskattas till 40 arbetstimmar av egen personal, vilket innebär en löpande uppskattad kostnad om 52 000 kr.

Konsekvenser för små företag

Då reglerna inte är obligatoriska medför de inga särskilda konsekvenser för små försäkringsförmedlare. Observera dock att föreskrifterna innebär att försäkringsförmedlare som är fysiska personer, dvs. i och för sig inte små företag, inte tillåts utge sig för att lämna såväl rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys som annan rådgivning.

Konsekvenser för Finansinspektionen

Den mest påtagliga konsekvensen för Finansinspektionen blir inom ramen för tillsynsverksamheten. Det kommer ligga på Finansinspektionen att säkerställa att enbart de försäkringsförmedlare som verkligen uppfyller kraven får lämna rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys.

3.2.10 Klagomålshantering (10 kap.)

Konsekvenser för samhället och konsumenterna

Reglerna om klagomålshantering överförs i allt väsentligt oförändrade från förmedlarföreskrifterna. De huvudsakliga ändringarna utgörs av preciserade krav på interna regler, att klagomål ska handläggas inom viss angiven tid (fjorton dagar) jämfört med att klagomålen tidigare skulle hanteras ”snarast möjligt” enligt 8 kap. 7 § förmedlarföreskrifterna samt att det ska ske en intern uppföljning av handläggning av klagomål. Reglerna har ett konsumentskyddande syfte och det skärpta kravet på handläggningstiden är fördelaktigt för konsumenterna. Genom reglerna införs vidare ett krav på att försäkringsdistributörer kontinuerligt ska analysera data om handläggning av klagomål för att identifiera och avhjälpa systematiska problem liksom juridiska eller operativa risker med deras produkter och tjänster. Detta innebär ett förebyggande konsumentskydd som inte finns enligt dagens regelverk. Klagomålshanteringsreglerna ska alltså inte enbart vara reaktiva för att hantera redan uppkomna klagomål, utan även förebygga situationer som leder till framtida klagomål liksom en förbättring av de erbjudna produkterna. Dessa förebyggande regler har alltså ett starkt konsumentskyddande syfte.

Konsekvenser för företagen

Reglerna ställer krav på försäkringsdistributörer att ha beredskap att på begränsad tid (den första tidsgränsen går vid fjorton dagar) hantera klagomål. Detta är något som skulle kunna leda till att försäkringsdistributörer behöver göra smärre omorganisationer eller förändringar av arbetsuppgifter för viss personal. För mindre försäkringsdistributörer, kan föreskrifterna vidare komma att ställa krav på ökade personella resurser. Det bör dock redan idag vara vanligt att klagomål hanteras inom den nu föreskrivna tiden om fjorton dagar.

Försäkringsdistributörerna måste vidare ha system och rutiner, liksom arbetsresurser (internt eller konsulter), för att kontinuerligt kunna analysera data om och från klagomål. Detta analysarbete kan antas vara något som vissa försäkringsdistributörer redan gör i dag och medför således inga större konsekvenser, men för de försäkringsdistributörer som inte redan gör detta kommer föreskrifterna innebära visst merarbete och kostnader. Med hänsyn till den förebyggande funktionen med föreskrifterna, så kommer dock även försäkringsdistributörerna gynnas av detta och deras tjänster samt produkter få förbättrad kvalitet.

Kravet på preciseringar av de interna riktlinjerna bedöms inte leda till omfattande arbete och alla försäkringsdistributörer bör redan i dag ha en, i varje fall icke-formaliserad, rutin för klagomålshantering.

Även om skillnaden mot dagens regler är förhållandevis liten så kan det inte uteslutas att föreskrifterna kommer inverka negativt på konkurrensförhållandena mellan små och stora företag. Föreskrifterna kan också inverka negativt på möjligheterna för nya företag att etablera sig på marknaden.

Utöver de effekter som beskrivs ovan väntas inte reglerna påverka företagen i andra avseenden.

Kostnader för företagen

Kostnaderna för ändringarna av klagomålshanteringsreglerna bör inte bli allt för stora med hänsyn till att även de nuvarande reglerna innehåller bestämmelser om klagomålshantering och att det mesta av kostnaderna kan uppskattas vara hänförligt till den kontinuerliga analysen av data från klagomål. Eventuella kostnader med anledning av omorganisationer eller förändringar av arbetsuppgifter, som beskrivits ovan, bedöms vara av engångskaraktär.

Vidare tillkommer kostnader för att se över och eventuellt uppdatera de interna riktlinjerna så att de lever upp till de preciserade kraven enligt Finansinspektionens föreskrifter.

Engångskostnaderna uppskattas uppgå till ca 20 arbetstimmar av egen personal att uppdatera de interna riktlinjerna och ytterligare ca 20 arbetstimmar för att se

över och hantera att organisationen kan uppfylla kraven på klagomålshantering inom viss tid. Detta ger sammanlagt ca 40 arbetstimmar av egen personal i kostnader av engångskaraktär. Detta innebär uppskattningsvis 52 000 kr i engångskostnad.

Den kontinuerliga analysen ska ju, som begreppet förklarar, ske löpande och kommer därför framöver att vara en ny löpande kostnad för försäkringsdistributörerna. Kostnaden är dock beroende av dels hur många klagomål som finns att analysera (ju fler som uppstår, desto mer data behöver analyseras), dels hur ofta och hur omfattande denna analys är. Om en försäkringsdistributör får ett klagomål i veckan och det tar två timmar att analysera datan samt vidta åtgärder med anledning av detta så ger det en uppskattad kostnad om 104 arbetstimmar per år av egen personal. Detta innebär en uppskattad löpande kostnad om 135 200 kr per år. Observera att detta är en mycket svåruppskattad siffra, eftersom den även är beroende av hur många kunder försäkringsdistributören har, dels att antalet klagomål inte nödvändigtvis behöver vara relaterad till storlek eller antal kunder. Därför kan denna kostnad vara såväl högre som mycket lägre.

Konsekvenser för små företag

För de mycket små försäkringsdistributörerna kan konsekvensen av föreskrifterna bli att dessa kan behöva anställa personal för att kunna uppfylla de skärpta kraven. Kostnaderna kan därför även bli något högre. Det bedöms dock vara få försäkringsdistributörer som kommer behöva anställa mer personal enbart med anledning av föreskrifterna. Skillnaden mot dagens regler är förhållandevis liten. Finansinspektionens bedömning är därför att det inte finns skäl att införa särskilda regler för små företag.

Konsekvenser för Finansinspektionen

Reglerna bedöms inte leda till några direkta konsekvenser för Finansinspektionen.

3.2.11 Information till kund (11 kap.)

LFD innehåller ett antal nya informationskrav för försäkringsdistributörer. Konsekvenserna av lagen behandlas inte här. Finansinspektionens föreskrifter utgör en precisering av lagreglerna. Det är svårt att med bestämdhet dra gränsen för vad som är en konsekvens av LFD respektive föreskrifterna.

I huvudsak överförs förmedlarföreskrifterna oförändrade till de nya föreskrifterna. Enligt Finansinspektionens bedömning medför föreskrifterna i denna del inte några konsekvenser. I relation till de nya informationskrav som följer av LFD innehåller dock Finansinspektionens föreskrifter även nya preciseringar. Dessa redogörs för nedan.

Enligt LFD ska viss information som huvudregel lämnas på papper. Finansinspektionens föreskrifter möjliggör för försäkringsdistributörer att under vissa villkor lämna viss information på ett annat varaktigt medium än papper.

Enligt Finansinspektionens föreskrifter ska vissa försäkringsförmedlare ha en urvalsprocess för att bedöma och jämföra ett urval av försäkringsavtal (se kapitel 9). Finansinspektionens föreskrifter innebär att försäkringsförmedlaren ska lämna information om denna process. Vidare ska försäkringsförmedlare lämna viss information om tredjepartsersättningar.

I Finansinspektionens föreskrifter finns också bestämmelser om hur information får lämnas vid anslutning till obligatorisk tjänstepensionsplan. I denna del bedöms föreskrifterna inte ha några konsekvenser jämfört med vad som är fallet idag.

Slutligen innehåller föreskrifterna krav på information som ska lämnas i samband med korsförsäljning.

Konsekvenser för samhället och konsumenterna

Information får lämnas på annat sätt än papper

Att viss information får lämnas på annat sätt än papper kan vara positivt för vissa grupper av konsumenter men negativt för andra. För personer som föredrar elektronisk kommunikation torde föreskrifterna bidra positivt. Att elektronisk kommunikation möjliggörs är också viktigt för att gynna konkurrens från bland annat digitala distributörer. En ökad framväxt av digitala distributörer kan innebära lägre priser samt ett ökat utbud av produkter och tjänster.

För personer som i stället föredrar att få information på papper skulle föreskrifterna kunna ha negativa konsekvenser om dessa personer inte utnyttjar den möjlighet (som enligt föreskrifterna ska finnas) att trots undantaget få informationen på papper.

Information vid korsförsäljning

Genom att få tillgång till uppgifter om verkliga kostnader och risker kommer konsumenter att få bättre möjligheter att, genom aktiva val, jämföra enskilda produkter och tjänster. Denna ökade jämförbarhet bör inverka positivt på konkurrensen.

Konsekvenser för företagen

Information får lämnas på annat sätt än papper

Att information får lämnas på annat sätt än papper bör enbart ha positiva följdverkningar för företagen. Det står företagen fritt att utnyttja detta undantag. Genom föreskrifterna kommer företagen i större utsträckning att kunna upprätta och använda en digitaliserad distribution. Den kostnadsbesparing som detta kan innebära bör vara särskilt gynnsam för små företag. Reglerna får antas kunna inverka positivt på möjligheterna för nya företag att etablera sig på marknaden och på konkurrensförhållandena inom branschen i stort.

Informationskrav

Kraven på att lämna ut information kan innebära att företagen behöver lämna ifrån sig information som tidigare inte varit publik. Att lämna ut informationen bör dock inte innebära några beaktansvärt ökade kostnader för företagen. Sammantaget skulle kraven kunna innebära att varje rådgivningstillfälle tar längre tid. Detta skulle kunna innebära en kostnad om 650 kr ($\frac{1}{2}$ timme x 1 300 kr) per rådgivningstillfälle.

Föreskrifterna bör inte ha några särskilda konsekvenser för små företag. Om kraven innebär en högre kostnad per rådgivningstillfälle så skulle det kunna drabba småföretag hårdare än större företag, som torde ha större möjligheter att absorbera denna kostnad. Finansinspektionens bedömning är dock att detta inte utgör tillräckliga skäl för att införa särskilda regler för små företag.

Reglerna bedöms inte påverka möjligheterna för nya företag att etablera sig på marknaden eller konkurrensförhållandena i övrigt.

Reglerna förväntas inte påverka företagen i andra avseenden.

Konsekvenser för Finansinspektionen

Föreskrifterna bedöms inte ha några direkta konsekvenser för Finansinspektionen.

3.2.12 Dokumentationsskyldighet (12 kap.)

I huvudsak överförs förmedlarföreskrifterna oförändrade till de nya föreskrifterna. Enligt Finansinspektionens bedömning medför föreskrifterna i denna del inte några beaktansvärda konsekvenser.

3.2.13 Ytterligare krav vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter (13 kap.)

Konsekvenser för samhället och konsumenterna

Bestämmelserna innehåller kompletterande regler till LFD om vilken information som ska lämnas. Reglerna genomför kapitel VI i IDD och har ett konsumentskyddande syfte. Genom bestämmelserna har EU-lagstiftaren velat säkerställa att samma skyddsnivå gäller oavsett hur liknande finansiella produkter förvärvas av kunden. Försäkringsbaserade investeringsprodukter är produkter vars värde är direkt eller indirekt exponerade mot marknadsvolatilitet och kan därför ibland användas som ett substitut/komplement till finansiella instrument. Reglerna har därför i stora delar likriktats med de på värdepappersområdet och ett klart konsumentskyddande syfte. En konsument ska få samma typ av information avseende en liknande produkt oavsett om konsumenten vänder sig till ett värdepappersföretag eller en försäkringsdistributör. Likaså likriktas bestämmelserna om tredjepartsersättning, och konsumenten ska således få samma skydd även i dessa avseenden genom de nu genomförda reglerna.

Finansinspektionens föreskrifter innehåller framförallt krav på att viss information ska lämnas till kunden. Det handlar dels om information angående rådgivningens art, produkten och hur urval har skett, dels eventuella tredjepartsersättningar. Genom denna information får konsumenterna en bättre inblick och bättre möjlighet att göra välgrundade val och beslut. Det blir dessutom lättare för konsumenten att jämföra olika försäkringsdistributörer samt, eftersom reglerna likriktas med de på värdepappersområdet, jämföra försäkringsdistributörers och värdepappersbolags produkter och tjänster. Genom att det blir lättare för konsumenten att jämföra olika försäkringsdistributörer främjas också konkurrensen mellan företag. Detta får också anses förbättra möjligheterna för nya företag att etablera sig på marknaden.

Konsekvenser för företagen

Finansinspektionen har inom ramen för arbetet med Mifid 2-regelverket generellt bedömt att begränsningen av möjligheten att ta emot eller ge ersättningar och förmåner till eller från tredjepart innebär att företagen behöver se över sina affärsmodeller för att se hur de ska finansiera sin verksamhet. Reglerna kan påverka företagens lönsamhet och bedöms kunna medföra att kunderna får betala avgifter för de tjänster som instituten tillhandahåller. Det finns ingen anledning att göra en annan bedömning i nu aktuellt regelprojekt.

Finansinspektionens föreskrifter behandlar dock endast information som ska lämnas till kunden vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter. Konsekvensanalysen avgränsas därför till att behandla dessa krav på information. Flertalet av informationsreglerna handlar om information kring huruvida rådgivningen är grundad på en opartisk och personlig analys eller rådgivning som inte är av sådant slag.

Den information som ska lämnas bör inte medföra särskilt betungande konsekvenser för försäkringsdistributörerna. Distributörerna behöver ha en beredskap för att kunna dokumentera och lämna den nu aktuella informationen till kunden. Det ställs exempelvis upp krav på att försäkringsdistributören ska beskriva för kunden bland annat vilka typer av produkter som har övervägts och huruvida försäkringsdistributören kommer att regelbundet bedöma lämpligheten av rekommendationer som lämnas. Detta är troligen något som sker redan i dag. Det som däremot blir lite speciellt är att informationen, i delar, ska omfatta såväl den försäkringsbaserade investeringsprodukten, som det underliggande finansiella instrumentet. Försäkringsdistributören kan därför komma att behöva ha tillgång till och kunna lämna information om en lång rad finansiella produkter.

Vad gäller kraven på rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys hänvisas till det avsnittet.

Det uttryckliga förbudet i 13 kap. 3 § Finansinspektionens föreskrifter, mot att framhäva rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys jämfört med rådgivning som inte är av sådant slag, minskar risken för sådan konkurrens-snedvridning som påpekats i avsnittet ovan angående rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys i allmänhet. Detta kan dock eventuellt få till effekt att försäkringsdistributörer som vill lämna rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys endast väljer att distribuera andra produkter än försäkringsbaserade investeringsprodukter. Denna risk bedöms dock som förhållandevis liten och under alla omständigheter är det svårt att se några allvarliga skador med anledning av detta.

Utöver de effekter som beskrivs ovan väntas inte reglerna påverka företagen i andra avseenden.

Kostnader för företagen

Med hänsyn tagen till att det redan finns krav på försäkringsdistributörerna att lämna information och dokumentera uppgifter enligt 11 och 12 kap. Finansinspektionens föreskrifter, så bedöms de nu aktuella föreskrifterna inte medföra ytterligare betydande kostnader.

De ytterligare kostnader som skulle kunna tänkas uppkomma beror på den information som måste lämnas angående de underliggande finansiella instrumenten. Inhämtandet av informationen och beskrivningen för kunden är dock arbete som ändå måste ske inom ramen för förberedelsen av lämnandet av rådgivning. Detta bör därför inte innebära några betydande merkostnader för försäkringsdistributörerna.

Motsvarande bedömning görs, för de försäkringsförmedlare som lämnar rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys, angående informationen om tredjepartsersättning. För de försäkringsförmedlare som inte

lämnar sådan rådgivning och för försäkringsföretagen kan detta dock leda till kostnader. Dessa bör uppskattningsvis motsvara en mindre andel av kostnaderna för upprättandet av samma system och rutiner som för rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys (se avsnittet ovan). Kostnader för detta kan därför uppskattas till en fjärdedel, dvs. 40 arbetstimmar med egen personal. Detta innebär en uppskattad kostnad om 52 000 kr.

Konsekvenser för små företag

Inga särskilda konsekvenser bedöms uppstå för små företag. Försäkringsdistributörer behöver inte bedriva distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter och skulle kraven bedömas vara för betungande kan en distributör avstå från det.

Konsekvenser för Finansinspektionen

Föreskrifterna bedöms inte leda till några direkta konsekvenser för Finansinspektionen.

3.2.14 Ytterligare krav vid distribution av vissa pensionsförsäkringar (14 kap.)

Konsekvenser för samhället och konsumenterna

Regeringen har i propositionen uttalat att reglerna om försäkringsbaserade investeringsprodukter även ska tillämpas på vissa pensionsförsäkringar. För försäkringsbaserade investeringsprodukter finns, utöver bestämmelserna i 6 kap. LFD, även regler i kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/2359 av den 21 september 2017 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/97. Med hänsyn till att regeringen vill likrikta reglerna avseende försäkringsbaserade investeringsprodukter och vissa pensionsförsäkringar har Finansinspektionen, i de delar som bemyndigande lämnats, hänvisat till vissa artiklar i kommissionens delegerade förordning samt till 13 kap. 6 § Finansinspektionens föreskrifter.

De bestämmelser som har gjorts tillämpliga på försäkringsdistributörer som distribuerar vissa pensionsförsäkringar är reglerna om rutiner och riktlinjer för intressekonflikter (art. 3–7), incitament (art. 8), lämplighetsbedömning (art. 9–14, 17 och 18) dokumentation (art. 19) samt information om tredjepartsersättningar (13 kap. 6 § Finansinspektionens föreskrifter).

Reglerna gäller således endast för de försäkringsdistributörer som vill distribuera vissa pensionsförsäkringar och är inte obligatoriska för alla försäkringsdistributörer.

Med hänsyn till att vissa pensionsförsäkringar kan likna försäkringsbaserade investeringsprodukter är det naturligt att reglerna likriktas. Värdet på båda typer av produkterna är direkt eller indirekt exponerade mot marknadsvolatilitet (1 kap. 9 § 8 och 7 kap. 1 § LFD). Den enda skillnaden är att vissa

pensionsförsäkringar syftar till att ge inkomst vid pensionering och berättigar den försäkrade till vissa ersättningar (1 kap. 9 § 17 LFD).

Genom att reglerna likriktas säkerställs konsumentskyddsaspekterna men även att regelarbitrage inte ska uppstå. Konsumentskyddsaspekterna kan med fog hävdas vara särskilt viktiga när det avser pensioner, vilka ju ska ge inkomst långt fram i tiden och säkra konsumenters leverne. Det är därför särskilt viktigt att en konsument ska få samma information och samma kvalitet på rådgivningen oavsett om den aktuella produkten distribueras som en försäkringsbaserad investeringsprodukt eller vissa pensionsförsäkringar. I annat fall finns risk att aktörer hellre väljer att distribuera produkter vilka benämns som pensionsförsäkring snarare än försäkringsbaserade investeringsprodukter. Även om pensioner är viktiga för den enskilde individen så har Finansinspektionen bedömt att det, mot bakgrund av samma resonemang, inte heller bör införas strängare regler för vissa pensionsförsäkringar. I annat fall finns risk att det som egentligen utgör pension, distribueras under benämningen försäkringsbaserade investeringsprodukter.

Konsekvenser för företagen

Genom Finansinspektionens föreskrifter påförs de försäkringsdistributörer som vill distribuera vissa pensionsförsäkringar ytterligare krav. Försäkringsdistributörerna måste upprätta, följa och årligen se över riktlinjer för intressekonflikter samt identifiera och hantera eventuella intressekonflikter. Det blir således ett visst merarbete med att dels upprätta nämnda riktlinjer, dels att i distributionsverksamheten faktiskt identifiera och hantera intressekonflikterna.

Vidare måste försäkringsdistributörer bedöma incitament och incitamentsprogram för att säkerställa att dessa inte uppmuntrar till att försäkringsdistributionsverksamheten bedrivs på ett sätt som inte stämmer överens med skyldigheten att agera hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med kundens bästa intresse. Denna bedömnings behöver inte ske löpande och bör därför vara ett arbete som endast måste göras när incitaments och incitamentsprogram materiellt förändras. Finansinspektionen bedömer att detta inte ska leda till ett särskilt nämnvärt merarbete för försäkringsdistributörerna.

Flera av bestämmelserna gäller vidare den lämplighetsbedömning som ska göras av försäkringsdistributören. Kraven innebär bland annat att information ska inhämtas för att exempelvis säkerställa att den produkt som föreslås är förenlig med kundens behov, krav och investeringsprofil. Försäkringsdistributören ska vidare kontrollera att uppgifterna är tillförlitliga. Därutöver ska försäkringsdistributören lämna ett lämplighetsutlåtande med visst innehåll. Dessa särskilda krav som ställs på denna distributionsverksamhet kommer innebära ett merarbete för försäkringsdistributörerna. Försäkringsdistributörerna måste vidare upprätta system och rutiner för att göra dessa lämplighetsbedömningar och inhämta den relevanta informationen. Det är vidare troligt att försäkringsdistributörerna kommer behöva skapa eller införskaffa olika former av bedömningshjälpmedel (särskild mjukvara,

checklistor, bedömningsmallar eller liknande) för att kunna göra lämplighetsbedömningarna.

Kravet på dokumentation bedöms inte medföra några särskilt stora konsekvenser för försäkringsdistributörerna. Det merarbete som dokumentationen kräver bedöms som förhållandevis ringa och inte vara särskilt mer ingripande än det allmänna dokumentationskravet.

Vad gäller kravet på att lämna information om tredjepartsersättningar hänvisas i denna del till avsnittet ovan angående försäkringsbaserade investeringsprodukter.

Föreskrifterna bedöms inte påverka möjligheterna för nya företag att etablera sig på marknaden eller konkurrensförhållandena i övrigt.

Reglerna förväntas inte påverka företagen i andra avseenden.

Kostnader för företagen

Uppskattningsvis bör det uppkomma engångskostnader hänförliga till upprättandet av riktlinjerna om intressekonflikter liksom bedömningen av incitament och incitamentsprogram. Dessa engångskostnader kan uppskattas till ca 80 arbetstimmars arbete av egen personal. Detta uppskattas motsvara 104 000 kr.

Det kan tänkas uppkomma ytterligare kostnader med anledning av de löpande åtgärder som försäkringsdistributörerna behöver göra vid distribution av vissa pensionsförsäkringar. Dessa åtgärder bedöms medföra ca 1 arbetstimme merarbete per rådgivning. Stora delar av det merarbetet är dock sådant som bör ingå i rådgivningen och distributionsverksamheten varför det inte bör innebära några betydande merkostnader för försäkringsdistributörerna.

Konsekvenser för små företag

Inga särskilda konsekvenser bedöms uppstå för små företag. Försäkringsdistributörer behöver inte bedriva distribution av vissa pensionsförsäkringar och skulle kraven bedömas vara för betungande kan en distributör alltså avstå från det.

Konsekvenser för Finansinspektionen

Föreskrifterna bedöms inte leda till några direkta konsekvenser för Finansinspektionen.

3.2.15 Anmälningar och underrättelser till Finansinspektionen (15 kap.)

Konsekvenser för samhället och konsumenterna

Föreskriftsreglerna om utökad ledningsprövning av ledningspersoner, samt underrättelse om ändringar i ansvarsförsäkringen bedöms leda till ett ökat konsumentskydd.

Konsekvenser för företagen

Finansinspektionens föreskrifter innebär mindre förändringar. Det avser bland annat skyldigheten för försäkringsföretag att informera Finansinspektionen om en ansvarsförsäkring upphör eller understiger vissa miniminivåer. Vidare införs det bilagor till föreskrifterna, med uppgifter som ledningspersoner i försäkringsförmedlare ska ge in till Finansinspektionen. Det införs också ett krav på att en försäkringsförmedlare med tillstånd enligt 2 kap. 1 § ska underrätta Finansinspektionen om denne börjar, eller upphör att, distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller vissa pensionsförsäkringar.

Föreskrifterna bedöms dock inte påverka möjligheterna för nya företag att etablera sig på marknaden eller konkurrensförhållandena i övrigt.

Kostnader för företagen

Föreskrifterna bedöms inte medföra några nämnvärda merkostnader för företagen.

Konsekvenser för små företag

Föreskrifterna bedöms inte leda till några direkta konsekvenser för små företag.

Konsekvenser för Finansinspektionen

Finansinspektionen kommer, för det fall ansvarsförsäkring upphör eller miniminivå understiger kravet, behöva vidta tillsynsåtgärder. Likaså kommer den mer omfattande ledningsprövningen att kräva mer resurser, om än begränsade.

3.3 Ändring av försäkringsrörelseföreskrifterna

Ändringarna innebär att det sker ett förtydligande i de inledande bestämmelserna i försäkringsrörelseföreskrifterna samt att vissa ändringar görs i bilagorna till försäkringsrörelseföreskrifterna. Det införs bestämmelser som informerar om att för de försäkringsföretag som bedriver försäkringsdistribution finns ytterligare regler i bland annat de nu föreslagna föreskrifterna om försäkringsdistribution. Ändringarna i bilagorna är dels av förtydligande karaktär, dels införs frågor i bilagan för att kunna bedöma om ledningspersoner

i försäkringsföretag som bedriver försäkringsdistribution uppfyller kraven på skötsamhet i ekonomiska angelägenheter.

3.3.1 Konsekvenser för samhället och konsumenterna

Föreskrifterna bedöms inte leda till några direkta konsekvenser för samhället och konsumenterna.

3.3.2 Konsekvenser för företagen

Ändringarna är, huvudsakligen, en konsekvens av att försäkringsdistributionsreglerna även blir tillämpliga på försäkringsföretag i deras distributionsverksamhet. Försäkringsföretagens ledningspersoner måste exempelvis uppfylla kraven på insikt och erfarenhet som framgår av LFD. Vidare måste försäkringsföretagens ledningspersoner uppvisa skötsamhet i ekonomiska angelägenheter. Detta är krav som försäkringsföretagens ledningspersoner tidigare inte behövt uppfylla och det är således teoretiskt möjligt att en ledningsperson kan bedömas inte uppfylla kraven enligt distributionsregelverket och därmed inte får delta i ledningen för ett försäkringsföretag.

Föreskrifterna bedöms ha en positiv effekt på konkurrensförhållandena mellan försäkringsdistributörer och försäkringsföretag.

Reglerna förväntas inte påverka företagen i andra avseenden.

Kostnader för företagen

Föreskrifterna bedöms inte medföra några nämnvärda merkostnader för företagen.

Konsekvenser för små företag

Föreskrifterna bedöms inte leda till några direkta konsekvenser för små företag.

3.3.3 Konsekvenser för Finansinspektionen

Vid Finansinspektionens lämplighetsprövningar av ledningspersoner i försäkringsföretag, som bedriver försäkringsdistribution, måste Finansinspektionen pröva personerna enligt båda regelverken och säkerställa att ledningspersonerna uppfyller samtliga krav.

3.4 De ändrade reglerna på fondområdet

3.4.1 Konsekvenser för företagen

Rådgivning om andelar i fonder inom fondverksamhet till kunder

Samtliga fondbolag och svenska AIF-förvaltare som lämnar råd om fondandelar inom fondverksamheten kommer att träffas av föreskrifterna i de delar som avser rådgivning av fondandelar. Även utländska förvaltningsbolag och AIF-förvaltare som bedriver filial i Sverige omfattas.

De nya föreskrifterna medför ett behov för företagen att se över sina interna processer och rutiner för att anpassa dem till de nya föreskrifterna. Det kan även innebära att företagen behöver se över sina avtal med befintliga kunder. Vad gäller kraven på kunskap och kompetens motsvarar dessa regler i stort de regler som idag gäller enligt rådgivningsföreskrifterna (2 kap).

Engångskostnaden för att se över de interna rutinerna och ingå avtal uppskattas till 52 000 kr (40 timmar à 1 300 kr).

Ändringarna bedöms ha en positiv påverkan på konkurrensen då de innebär en ökad likhet vad gäller regleringen av fondbolag, utländska förvaltningsbolag och AIF-förvaltare jämfört med vad som gäller för värdepappersföretag.

Hantering av redovisningsmedel

Bestämmelserna träffar de fondbolag och AIF-förvaltare som har tillstånd att ta emot medel med redovisningsskyldighet i syfte att föra investeringssparkonto enligt 1 kap. 4 § LVF respektive 3 kap. 2 a § LAIF. För fondbolag och AIF-förvaltare som har tillstånd att ta emot medel med redovisningsskyldighet enligt 7 kap. 1 § LVF eller 3 kap. 2 § LAIF gäller bestämmelserna i 22 kap. 1 § fondföreskrifterna respektive 10 kap. 1 § i AIFM-föreskrifterna.

De lagregler som gör det möjligt för fondbolag och AIF-förvaltare som saknar tillstånd till diskretionär portföljförvaltning att föra investeringssparkonto för fondandelar som förvaltas av bolaget trädde i kraft den 1 januari 2018. I dagsläget har inte någon aktör ansökt om tillstånd.

Att inte ha detaljerade regler om hantering av kunders medel skulle medföra att de kunder som satte in medel på ett investeringssparkonto hos ett fondbolag eller en AIF-förvaltare med tillstånd enligt 1 kap. 4 § LVF resp. 3 kap. 2 a § LAIF skulle ha ett sämre kundskydd än övriga kunder.

Ändringarna bedöms ha en positiv påverkan på konkurrensen eftersom det innebär att företag som inte erbjuder diskretionär portföljförvaltning kan uppvisa samma kundskyddsregler som gäller för företag med den tjänsten.

Bestämmelser om strukturerade insättningar

Ändringarna berör de AIF-förvaltare som inom ramen för sitt diskretionära tillstånd lämnar råd om strukturerade insättningar. Den nya bestämmelsen medför ett behov för dessa förvaltare att se över sina interna processer och rutiner för att anpassa dem till de nya bestämmelserna.

Ändringarna bedöms ha en positiv påverkan på konkurrensen då det innebär att samma regler gäller för AIF-förvaltare som för värdepappersföretag som tillhandahåller likartade tjänster.

Utökad rapportering för AIF-förvaltare

Ändringarna berör samtliga AIF-förvaltare som förvaltar en specialfond.

Konsekvenserna för bolagen bedöms vara begränsade. Det ställs inte några nya krav på att sammanställa information, utan det nya är att sammanfattningen kvartalsvis ska skickas in till Finansinspektionen. Kraven är desamma för samtliga aktörer som förvaltar specialfonder. Finansinspektionen bedömer att den nya regleringen inte påverkar konkurrensen eftersom de alternativa investeringsfonder som inte är specialfonder har en helt annan inriktning och riktar sig till andra typer av investerare. Som nämns ovan rapporterar redan fondbolag motsvarande information om värdepappersfonder.

AIF-förvaltaren måste upprätta en ny rapporteringsrutin och se till att informationen lämnas i det format som Finansinspektionen kräver.

Engångskostnaden för att uppdatera interna processer och utforma det format som krävs beräknas bli mellan 65 000 kronor (50 timmar x 1 300 kronor) och 78 000 kronor (60 timmar x 1 300 kronor), beroende på bolagets storlek. Kostnaden för att löpande uppdatera rapporteringen beräknas uppgå till 2 600 kronor per år (2 timmar x 1 300 kronor). Finansinspektionen avser att informera särskilt angående detta.

Många av de berörda bolagen kan kategoriseras som små och arbete med att utveckla nya rapporteringsrutiner kommer förmodligen inte att skilja sig från arbetet i de stora bolagen. Kostnaderna för de mindre företagen förväntas dock bli lägre eftersom de också har färre fonder att förvalta.

3.4.2 Konsekvenser för små företag

Finansinspektionen bedömer att de tillkommande kostnaderna relativt sett kan drabba de mindre företagens vinstmarginaler i större utsträckning än de större företagens vinstmarginaler. Detta eftersom de administrativa kostnaderna för de små företagen uppskattas bli större i förhållande till deras omsättning. Bedömningen är ändå att de tillkommande kostnaderna är av begränsad karaktär.

3.4.3 Konsekvenser för Finansinspektionen

Rådgivning om andelar i fonder inom fondverksamhet till kunder

De ändringar som görs i fondföreskrifterna och i AIFM-föreskrifterna medför vissa utökade krav på fondbolag och AIF-förvaltare när det gäller rådgivning inom kärnverksamheten och tillståndet att ta emot medel med redovisningsskyldighet. Det innebär att Finansinspektionen kan behöva se över sina rutiner för tillsyn och tillståndsgivning. Finansinspektionen bedömer därför att bestämmelserna kan medföra en något ökad resursåtgång i ett initialt skede, men att detta kan hanteras inom Finansinspektionens befintliga budget.

Utökad rapportering för AIF-förvaltare

På kort sikt görs bedömningen att utökad rapportering kan ta tid i anspråk för Finansinspektionen eftersom myndigheten måste utarbeta en teknisk lösning för att ta emot informationen och skicka den vidare till Statistiska centralbyrån, som har ansvar för databasen. Arbetet bedöms dock kunna hanteras inom den löpande verksamheten och med nuvarande resurser på lång sikt.

Finansinspektionen kommer även att behöva informera om de ändrade föreskrifterna på myndighetens webbplats och besvara frågor från branschen. Tidsåtgången för detta bedöms dock vara begränsad.